

Täysistunto

Tiistai 6.10.2015 klo 14.02—21.11

3. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016

Hallituksen esitys HE 30/2015 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa työjärjestyksen mukaisesti lausunnon 30 päivän kuluessa siitä, kun esitys on lähetetty valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu asiasta keskeytettiin perjantaina 2.10.2015 pidetyssä täysistunnossa ja jatkuu nopeatahtisena. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskustelun jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen kohdista 4.—28.

Keskustelu jatkuu nyt puolustusministeriön hallinnonalalla, ja myönnän esittelypuheenvuoron ministeri Niinistölle. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.03 **Puolustusministeri Jussi Niinistö:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti puolustusbudjettia laadittaessa on otettu huomioon lähialueidemme heikentynyt turvallisuusympäristö. Samoin hallitus on pitänyt selvänä ohjeena edellisellä vaalikaudella toimineen edustaja Kanervan, nykyisen puolustusvaliokunnan herra puheenjohtajan, johtaman parlamentaarisen selvitysryhmän suosituksia puolustusmäärärahojen korottamisesta, ja kuten tunnettua, se tarkoittaa materiaalihankintaan varattujen määrärahojen korottamista ensi vuonna 50 miljoonalla eurolla. Hallitusohjelman mukaisesti reservin kertausharjoitusten määrää pidetään riittävänä, mikä tarkoittaa ensi vuonna 18 000 reserviläisen kouluttamista. Se on sama taso kuin tänä vuonna, ja tämä taso on tyydyttävä. Tästä tasosta hallitus on halunnut pitää kiinni. Samoin hallitus haluaa turvata vapaaehtoisten harjoitusten ja reservin omaehtoisen koulutuksen edellytykset, vaikka maanpuolustusjärjestöjen tukeen esitetäänkin noin 400 000 euron leikkausta, valitettavasti.

Arvoisa puhemies! Ehkä suurimman julkisen huomion kohteena on viime aikoina ollut kansainvälisen kriisinhallinnan tulevaisuus. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi jatkaa aktiivista osallistumistaan kriisinhallintaan. Tämä siitäkin huolimatta, että hallitusohjelman mukaisesti sotilaallisen kriisinhallinnan rahoitusta leikataan muutamalla miljoonalla eurolla. Sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoista puolustushallinnon osuus on 37 miljoonaa euroa, jossa laskua on 2 miljoonaa euroa.

Mielestäni huomionarvoista on puolustusministeriön pääluokan menojen osuus vuodelle 2016 ennustetusta bruttokansantuotteesta. Se on 1,37 prosenttia, kun tänä vuonna vas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

taava luku on 1,29. Puolustushallinnon toiminnalliset tavoitteet ovat ensi vuonna Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka, suorituskykyinen puolustusjärjestelmä, turvallinen yhteiskunta sekä kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen. Nämä tavoitteet saavutamme esitetyllä rahoitustasolla. Se mahdollistaa myös Puolustusvoimien toiminnallisten tulostavoitteiden pitämisen vuoden 2015 tasolla. Laadukas varusmieskoulutus tarkoittaa muun muassa 35 maastovuorokautta ja 2,5 kouluttajaa per joukkue, jo mainitut kertausharjoituksissa koulutettavat reserviläiset eli 18 000 henkilöä vuositasolla, Hornet-lentotunnit, 8 900 vuodessa, ja taistelualusten valmiusvuorokaudet, 1 400 kappaletta vuodessa.

Puolustusbudjetti on yhteensä lähes 2,9 miljardia euroa, jossa on laskennallista kasvua yli 227 miljoonaa euroa eli 9 prosenttia. Tästä kasvusta tosin kaksi kolmasosaa on siirtyviä eriä ja vain kolmasosa varsinaista kasvua.

Puolustusministeriön määrärahat ovat yhteensä 386 miljoonaa euroa, jossa kasvua 31 miljoonaa euroa. Tosiasiassa ministeriön määrärahat laskevat noin 900 000 euroa, koska ministeriön päälukossa olevat arvonnalisämenot lisääntyvät lähes 32 miljoonaa euroa. Arvonnalisämenot lisääntyvät kasvaneiden ostopalveluiden ja materiaalihankintojen seurauksena.

Puolustusvoimien budjetti puolestaan on yhteensä 2,46 miljardia euroa, jossa on kasvua 198 miljoonaa euroa. Puolustusvoimien määrärahoista tulee ensi vuonna kutakuinkin toteutumaan tavoiteltu ja koeteltu periaate, että kolmannes määrärahoista menee henkilöstöön, kolmannes toimintaan ja kolmannes materiaaliin. Materiaalihankintamäärärahat lisääntyvät 177 miljoonaa euroa, joka on 42 prosenttia enemmän kuin tänä vuonna. Tässä kasvussa on parlamentaarisen seurantaryhmän mainittu suunniteltu lisäys, 50 miljoonaa euroa, ja valtuudet käyttää siirtyviä eriä 127 miljoonan euron edestä. Ja mitä tällä rahalla hankitaan? Merkittävimpänä kulueränä on edelleen Hornet-torjuntahävittäjien elinkaaren päivitys. Muita suuria hankintoja ovat strategiset ampumatarvikkeet, johtamisjärjestelmien hankinnat, Leopard 2A6 -taistelupanssarivaunun hankinta ja Puolustusvoimien logistiikkajärjestelmän kehittäminen. Kaikki nämä hankinnat ajoittuvat usealle vuodelle.

Puolustusvoimien toimintamäärärahat kasvavat 23 miljoonaa euroa. Kasvua edellyttävät muun muassa ennakollinen kustannustasotarkistus, vuokratkustannusten rakenteen uudistaminen, siirtyvät erät puolustusmateriaalihankinnoista sekä palkantarkistukset.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi vielä seuraava huomio: Asevelvollisuusjärjestelmää moititaan joskus sen vastustajien toimesta kalliiksi. Sitä se ei todellakaan ole, sillä asevelvollisten koulutuksen ja ylläpitohuollon menot, pois lukien henkilökunnan palkat, ovat 174 miljoonaa euroa eli vain 6 prosenttia koko puolustusbudjetista. Tätä voi pitää kustannustehokkaana toimintana. Yleinen asevelvollisuus on toimiva ratkaisu. Se on puolustusratkaisumme selkäranka. Puolustusbudjettiehdotus ensi vuodelle turvaa yleisen asevelvollisuuden.

Puhemies Maria Lohela: Sitten aloitetaan debatti. Pyydän keskusteluun osallistuvia ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

14.09 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Linjaukset olivat kohdallaan kaikessa siinä, minkä puolustusministeri tässä esille toi. Haluan vain alleviivata sitä, kuinka muuttuvassa turvallisuusympäristössä parhaillaan elämme, ja Suomen on aiheetta itse varautua kaikella mahdollisella tavalla niihin nopeisiinkin muutoksiin, joita turvallisuusympäristössä ilmenee. Sen lisäksi, että Suomen on aina itse huolehdittava omasta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

puolustuksestaan, on myöskin järkevää nähdä se, että Suomen ei tarvitse aina tehdä kaikkea yksin. Siinä mielessä kansainvälinen yhteistyö on välttämätöntä Suomen puolustuksen uskottavuuden vahvistamisessa ja sen vastuitten kantamisessa. Siellä on vaihtoehtoja useampia:

Ensimmäinen niistä on luonnollisesti Euroopan unioni, jonka lauselmista löytyy kyllä perustetta sille, millä tavoin yhteistyötä voidaan tiivistää, ja siellä on luovuutta hyväksi käyttämällä päästävissä nykyistä vakuuttavampaan tilanteeseen.

Toinen on Nato, josta hallitusohjelma määrittelee peruslinjaukset, kuinka sen kanssa toimitaan. (Puhemies koputtaa)

Kolmas on Nordefco, joka — hieman Pohjolan erilaisista turvallisuusratkaisuista johtuen — (Puhemies koputtaa) ei etene niin nopeasti ja tehokkaasti kuin olisi toivottavaa.

Mutta neljäs ja kaikkein ajankohtaisin...

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Kanerva, nyt on jo aika täynnä.

...ulottuvuus on Suomen ja Ruotsin välinen yhteistyö ja sen voimakas, nopea ja vahvaan tulevaisuuteen, valtiosopimustasoiseen järjestelyyn liittyvän yhteistyön eteenpäinvieminen, toivoakseni jo tämän hallituskauden aikana.

14.11 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myönteistähän tässä budjetissa ilman muuta on se, että se toteuttaa edustaja Kanervan johtaman työryhmän korotusesitystä 50 miljoonasta meidän hankintoihimme. Sehän ei ole tietenkään siten vastaus pääasiassa ensi vuosikymmenellä tuleviin suuriin Merivoimien ja Ilmavoimien hankintoihin, ne ovat erillisrahoituksen varaan siirrettyä asiaa.

Täällä ministeri totesi, että yleinen asevelvollisuus on meidän puolustuksemme selkäranka. Se on todella sitä, ja siitä pitää pitää erittäin hyvä huoli kaikilla tavoilla. Siitähän kertoo muun muassa se, että Ruotsi, joka on ajanut sen aikanaan alas, jo pohtii omassa piirissään, millä tavalla se voitaisiin palauttaa Ruotsin puolustusjärjestelmän perustaksi. Ajat, joita eletään, puhuvat selkeästi Suomen järjestelmän puolesta. Se on osoittanut voimansa kaiken aikaa, ja varsinkin nyt, kun toimintaympäristö on noin huonossa jamassa kuin se tällä hetkellä on, selkärangasta pitää pitää hyvä huoli. Kysymykseni, herra ministeri — toimintamäärärahoihin liittyvä kysymys, joka on suorassa yhteydessä yleiseen asevelvollisuuteen ja sen edellytyksistä huolehtimiseen — kuuluu: voidaanko pitemmän päälle jatkaa tällä tiellä, joka nyt on ensi vuoden budjetissa, vai pitäisikö huolehtia siitä, että tulevina vuosina ne olisivat sillä tasolla, että ei tarvitsisi tinkiä toiminnasta, niin kuin ehkä nyt on pakko tinkiä, muun muassa kertausharjoituksista?

14.12 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näiden uusien toimintamenosäästöjen rinnalla paljon huolta ja kysymyksiä ovat herättäneet eläkeuudistus ja sen vaikutukset sotilaseläkejärjestelmään. Ehdotetuista muutoksista aiheutuvia seurauksia ei asiantuntijoiden mukaan voida korvata ilman huomattavia lisäkustannuksia nykyjärjestelmään verrattuna. Asiantuntijoiden mukaan sodanajan tarpeen kattamiseksi pitäisi perustaa 600 uutta virkaa, mikä lisäisi Puolustusvoimien kustannuksia noin 40 miljoonalla eurolla vuosittain. Sotilaseläkejärjestelmään ehdotettujen muutosten on sanottu jopa vaarantavan puolustusratkaisun perustaa. Kysyisinkin ministeri Niinistöltä, miten hän näkee tämän asian.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

14.13 **Lea Mäkipää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin on todettava, että viime vuosina puolustuslaitos on kokenut kovia eli alasajoa on tullut ja varuskuntia on lakkautettu. Hyvä nyt, että saadaan muutaman kymmenen miljoonan lisät, joilla voidaan näitä huononnuksia paikata.

Kuten ministerikin mainitsi, tulevaisuudessa on suuria hankintoja maalle, merelle ja ilmaan, ja sitten hän mainitsi myös tästä kriisinhallintamäärärahojen supistumisesta. Kysyinkin: onko tarkoitus, että jollain alueilla lopetettaisiin kriisinhallinta ulkomailla, vai kuinka mahtaa olla? Ja niin kuin tiedetään, tämä erillinen Nato-selvitys on tulossa ja samoin puolustusselonteko ja sitten tiedustelulaki koskien tietysti tätä sotilasasiaa.

Mutta erityisen kiitoksen haluan antaa ministerille siitä, että hän teki voimallisesti töitä, että Puolustusvoimien käyttöön saatiin Sarviniemen alue tuolla Venäjän rajoilla. Suuret kiitokset — olette tehnyt hyvää työtä tällä saralla!

14.14 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puolustusvoimat on eräiden historian suurimpien hankintojen edessä. Ilmavoimien Hornet-kaluston suunniteltu elinkaari päättyy ensi vuosikymmenen loppuun mennessä. Tämän lisäksi Merivoimilla on edessään Laivue 2020 -hanke, jonka tavoitteena on korvata 2020-luvulla vanhentuva Merivoimien taistelukalusto. Merivoimien nykyisistä taistelualuksista kuuden elinkaari päättyy 2020-luvun puolessavälissä. Suunnitelmissa on neljän aluksen rakentaminen, jotka muodostaisivat valmistuttuaan meripuolustuksen rungon. Hankkeen suunnitteluvaihe ajoittuu seuraaville kolmelle vuodelle, ja Laivue 2020 -hanke ei kuitenkaan näy ensi vuoden budjetissa.

Suomalaisilla telakoilla ja muulla teollisuudella on laivanrakennusosaamista. Kotimaisesta työllisyydestä ja teollisuudesta tuettava Puolustusvoimien hankinnoissa, varsinkin kun meillä riittää korkeaa osaamista tällä saralla. Mahdollisimman suuresta kotimaisuusasteesta huolehtiminen on myös perusteltua huoltovarmuuden näkökulmasta. Miten Laivue 2020 -hankkeen rahoitus hoidetaan? Aiotaanko mahdollisimman korkea kotimaisuusaste ottaa huomioon alusten hankinnoissa?

14.15 **Pekka Haavisto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te, puolustusministeri Niinistö, isännöitte vastikään Ruotsin puolustusministerin Suomen-vierailua. Olin ollut kiinnostunut kuulemaan teidän siitä vetämistänne johtopäätöksistä, vähän siinä hengessä kuin edustaja Kanerva myöskin täällä mainitsi, että Suomelle on hyvin tärkeää tämä pohjoismainen yhteistyö, yhteistyö Ruotsin kanssa, varmasti materiaaliyhteistyö, harjoitusyhteistyö ja muu. Tuliko tässä uusia ajatuksia tämän vierailun aikana?

Toinen kysymys, johon te olette poliittikkouranne aikana ottanut aktiivisesti kantaa, on ruotsinkielisten varusmiesten palveluspaikka ja palvelus. Olette nostanut Dragsvikin useamman kerran kepin nokkaan, ja kun samaan aikaan puhutte tämän varusmiespalveluksen tärkeydestä ja motivaation tärkeydestä, niin olen vähän huolissani siitä, jos yhden kieliryhmän varusmiehiä ja heidän koulutustaan erikseen tällä tavalla jurnutetaan. Olin kiinnostunut kuulemaan, mitä tästä tällä hetkellä ajattelette: mikä on Dragsvikin kohtalo tulevaisuudessa?

14.16 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö, te annoitte ihan muutama päivä sitten asettamispäätöksen sotilastiedustelua koskevan lainsäädännön valmistelusta, ja siinähan kulkee rinnan sitten tämä siviilitiedustelu, sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

hen liittyvä lainsäädäntö. Nämähän nyt liittyvät toisiinsa ainakin siltä osin, että ainakin tietoliikennetiedustelulla on yhtymäkohtia hyvinkin vahvasti sekä sotilaalliseen että siviili-puoleen.

Tässä asettamispäätöksessä mainitaan erityisesti perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen ja myöskin se, että valmisteltavien säännösten perustuslainmukaisuutta tarkastellaan huolellisesti. Suora kysymys ministerille: mitenkä aiotte huolehtia tämän lain valmistelutyön aikana näiden oikeuksien turvaamisesta ja kuinka sitten vastaatte siihen kysymykseen, mikä tuli jo Lex Nokian aikaan esille, että kuka valvoo valvojaa?

14.18 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vapaaehtoisella maanpuolustustyöllä on tärkeä merkitys yhteiskunnassa ja Suomessa. Se on osa kokonaispuolustusta, ja sillä on myöskin tärkeä merkitys maanpuolustustahdon ylläpitämiselle.

PLM:n budjettimomentilla Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen on ensi vuoden osalta aikamoinen leikkaus tiedossa. Siinä on kertalisäyksen poisto, 150 000 euroa, ja sitten vielä järjestötukien säästö, 250 000 euroa, yhteensä 400 000 euroa, tarkoittaen sitä, että momentin loppusumma pienenee noin 20 prosentilla. Kysyisin puolustusministeriltä: mikä tulee olemaan tämän leikkauksen käytännön vaikutus maanpuolustusjärjestöjen toimintaan, ja millä tavalla se tulee jakautumaan eri järjestöjen kesken?

14.19 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että hallitus tunnustaa turvallisuusympäristön muutoksen ja todellakin maanpuolustukseen panostetaan tässä maassa, sen selkärankana yleinen asevelvollisuus ja reserviläisiin pohjautuvat sodanajan joukot. Kertausharjoitusvuorokaudet pidetään tarvittavalla tasolla, lentotunnit, alusvuorokaudet ja maastovuorokaudet niin ikään riittävällä tasolla. Kiitokset hallitukselle hyvästä valmistelusta.

Huoli tietysti on juurikin näistä vapaaehtoisen maanpuolustuksen eli maanpuolustusjärjestöjen määrärahoista. Ne ovat tärkeä osa meidän maanpuolustustamme, ja tämä 400 000 euron leikkausesitys sinne kyllä kirpaisisi. Pitää ministeriltä tästä kysyä — koska tämä näyttää menevän nyt samalla kaavalla jälleen, että puolustusministeriö on nähtävästi tätä esittänyt, valtiovarainministeri leikannut ja nyt se on sitten eduskunnan käsittelyssä jälleen, ja tästä on kyllä hallituspuolueitten toimesta talousarvioaloite tulossa — onko tämä järkevä tapa tätä meidän puolustusbudjettiamme rakentaa.

14.20 Reijo Hongisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puolustusvoimat antaa poliisin pyynnöstä poliisille virka-apua. Apua voidaan antaa yleensä lähettämällä henkilöstöä varusteineen poliisin johtamaan operaatioon. Poliisilla on kuitenkin jatkuvasti tehtäviä, joissa tarvitaan esimerkiksi valonvahvistimia ja muuta elektroniikkaa, mutta ei varsinaisesti Puolustusvoimain henkilöstöä. Poliisi hankkii omasta määräraha-kehyksestään samoja laitteita, joita Puolustusvoimilla on varastoituna hyllymetreittäin — toiveena, että niitä ei tarvitsisi koskaan käyttää. Poliisi kuitenkin joutuu käyttämään näitä laitteita operatiivisessa käytössä lähes päivittäin. Kysynkin arvoisalta puolustusministeriltä: onko ministeriöllä valmiuksia luovuttaa nykyistä enemmän niin sanotulla pitkällä kuitilla näitä varastoituja laitteita poliisille, jotta poliisin ei tarvitse omasta niukasta määräraha-kehyksestään hankkia samoja, sinisiä laitteita?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Puhemies Maria Lohela: Otetaan puheenvuorot vielä edustajilta Vikman, Heinäluoma ja Aalto, ja sitten ministerin vastaus.

14.21 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetti sisältää puolustuksen parlamentaarisen selvitysryhmän raportin mukaisen 50 miljoonan euron lisäyksen puolustusmateriaalihankintoihin. Se on hyvä asia. Puolustusbudjetti valitettavasti sisältää kuitenkin myös uusia toimintamenosäästöjä sekä edellisellä vaalikaudella päätettyjä pysyviä menosäästöjä. Hallitus on talousarvioesityksessään esittänyt vapaaehtoisen maanpuolustustyön ja koulutuksen määrärahoihin noin 400 000 euron eli noin viidenneksen leikkausta. Kysyisin ministeriltä: Miten tämä määrärahojen leikkaus on sovittavissa hallitusohjelman kirjaukseen, jota te olette sanonut toteuttavanne? Hallitusohjelmassa sanotaan, että vapaaehtoisten harjoitusten ja reservin omaehtoisen koulutuksen edellytykset turvataan. Eivätkö tässä ole sanat ja teot ristiriidassa?

14.22 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin syytä yhtyä kiitoksiin, että hallitus ja puolustusministeri noudattavat viime vaalikaudella tehtyä arvokasta parlamentaarista työtä ja sen ehdotuksia viedään eteenpäin. Hyvä myös, että ministerillä on hyvin selkeä käsitys oman maan puolustamisen merkityksestä ja yleisestä asevelvollisuudesta kivijalkana tämän puolustuksen mahdollistamisessa.

Kansainvälistä yhteistyötä kuitenkin tarvitaan, ja myös se oikein toteutettuna vahvistaa meidän omaa puolustustamme. Otan siitä kaksi aihealuetta esille.

Toinen koskee kansainvälistä kriisinhallintaa. On ollut aika paljon huolta siitä, että hallitus on vetäytymässä maailmalta, ja se vaikuttaa myös Suomen kuvaan. Myös sitten tämä meidän pitkä perinteemme vuodesta 56 näytti yhdessä vaiheessa olevan uhattuna. Presidentti Niinistö lupasi, että Suomi lisää panostustaan YK-tehtävissä. Onko tämä huomioitu kehityksessä, ja onko puolustusministeriöllä tässä suunnitelmat olemassa?

Toinen koskee Ruotsi-yhteistyötä. Nyt on Ruotsissa hallitus ja puolustusministeri, jotka ovat valmiita viemään sitä eteenpäin. Se vaatii ilmeisesti myös lainsäädäntömuutoksia, jotta meillä voisi olla vaikkapa yhteistä sukellusveneentorjuntakykyä. Onko tällainen puolustusministeriössä valmistelussa, jotta tämä Ruotsi-yhteistyö tulisi kättä pidemmäksi?

14.23 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minun kysymykseni koski nimenomaan sotilastiedustelua koskevaa lainsäädäntöhanketta, johon edustaja Mustajärvi otti kantaa, ja mielelläni kuulen vastauksen siihen. Mutta voitteko samalla, arvoisa ministeri, vastata myös siihen, millä aikataululla tämä etenee?

Mitä tulee asevelvollisuuden hintaan, niin on hyvä myös muistaa, että kun olet armeijan harmaissa, et ole töissä etkä opiskelemassa ja sekin myös maksaa, niin että on hyvä ottaa nämä kustannukset vähän laajemmin huomioon.

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministeri Niinistö, 3 minuuttia paikalta. — Olkaa hyvä.

14.24 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin: Edustaja Kanerva sanoi aivan oikein, että on huolehdittava aina omasta puolustuksesta, ja tämän myös edustaja Heinäluoma toisti. Kansainvälinen yhteistyö on välttämätöntä, ja sitä tämä hallitus aikoo tehdä niin EU:n, Naton kuin Nordefconkin puitteissa. Erityinen huomio todellakin kiinnitetään Ruotsin kanssa tehtävään yhteistyöhön: yhteistyötä tullaan tekemään ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

luottamusta kasvattamaan ja katsotaan, miten pitkälle päästään. Tämä valtiosopimustaso ei ole poissuljettua, mutta aivan lähitulevaisuudessa se ei ole.

Edustaja Kääriäinen totesi puolestaan, että Meri- ja Ilmavoimien tulevat strategiset suurhankinnat tehdään erillisrahoituksella — se on juuri näin — ja liittyen siihen edustaja Rinne kysyi Merivoimien hankinnoista, tästä Laivue 2020 -hankkeesta: siihen on vuoden 2019 kehyksissä varattu hankkeen käynnistämiseen 260 miljoonaa euroa. Tämän hankkeen kotimaisuusaste on toivottavasti korkea, ja siihen on hyvät edellytykset, koska Suomessa laivoillamme tarvitaan esimerkiksi sellaisia kykyjä kuin jäissäkulku- ja miinoituskyky, ja sillä perusteella jo aika pitkälle pystymme kotimaahan tätä toimintaa tuomaan, ottaen vielä huomioon sen tosiasian, että nämä laivat on pystyttävä sitten huoltamaan huoltovarmuuden takia Suomessa.

Edustaja Kääriäinen puuttui myös tähän yleiseen asevelvollisuuteen ja siihen, että Ruotsi tekee korjausaskeleita. Mutta me emme ole kertausharjoituksista kuitenkaan tänä vuonna tinkimässä, sen tahdon tämentää: vaikka näitä toimintamenosäästöjä tulee, emme ole halunneet tästä toiminnan tasosta tinkiä. (Seppo Kääriäinen: Seuraava vuosi?) — Seuraava vuosi on sitten, jää nähtäväksi.

Edustaja Pelkonen kiinnitti huomiota sotilaseläkejärjestelmään. Minun kantani on julkisuudessa tullut kyllä tiettäväksi, mutta tällä hetkellä on pallo eduskunnalla. Toivon asiallista, perusteellista keskustelua ja valistunutta ratkaisua asiaan.

Edustaja Mäkipää kysyi kriisinhallinnan kohdentamisesta. Sitä on todellakin tänä syksynä tarkoitus pohtia. Meillä on Libanonissa UNIFIL-operaatiossa johtovaltiovastuu irlantilaisien kanssa, se on vuoden 2016 loppuun voimassa. Afganistanissa Resolute Support-operaatio on ainakin suunniteltu päättyväksi, tulevaisuus ei ole aivan vielä varma. Sitten meillä on joukko tällaisia pienempiä operaatioita, joissa erilaisista historiallisista syistä olemme olleet mukana, kuten esimerkiksi Balkanilla, ja joudumme tietysti pohtimaan, missä näistä saamme eniten aikaan näillä rajallisilla resursseilla.

Edustaja Haavisto kysyi, sainko uusia ajatuksia, kun Ruotsin puolustusministeri Peter Hultqvist hiljattain Suomessa vieraili. En ehkä näitä uusia ajatuksia niinkään, mutta kyllä meillä on vakaa tahto viedä tätä yhteistyötä monella eri tasolla eteenpäin ja saada aikaan konkreettisia tuloksia. Ehkä voisi kiteyttää, että diskuteeraukset on nyt diskuteerattu, nyt tarvitaan tuloksia, jotta tämän Suomi—Ruotsi-yhteistyön syventäminen säilyy uskottavalla tasolla. Mitä ruotsinkieliseen varusmieskoulutukseen Suomessa tulee, se tulee ilman muuta lain mukaan säilymään.

Edustaja Mustajärvi ja edustaja Aalto kysyivät sotilastiedustelusta. Tosiaan viime viikolla tällainen hanke tiedustelulainsäädännön uudistamisesta käynnistettiin, ja on selvää jo hallitusohjelman mukaisesti, että perus- ja ihmisoikeudet tullaan turvaamaan. Mutta mitä sotilastiedusteluun tulee, ulkomaan tiedustelupalvelut eivät nauti Suomessa perustuslain suojaa. Tämän esimerkiksi liikenne- ja viestintäministeriön kansliapäällikkö viikonloppuna totesi.

Sitten oli useampi kysymys liittyen vapaaehtoiseen maanpuolustukseen. Jaan edustaja Wallinin, edustaja Savolan ja edustaja Vikmanin huolen tästä leikkauksesta, mikä kohdistuu järjestömenoihin, 400 000 euron leikkaus on kieltämättä kova. Tässä on tällainen, aivan niin kuin edustaja Savola totesi, mielestäni aika erikoinen perinne, että eduskunta on saanut sitten joulun alla aina lisättyä varsinaiseen budjettiin tämän puuttuvan summan, ja toivon tietysti henkilökohtaisesti, että näin jatkossa tapahtuu, ja tässäkin asiassa, niin kuin sotilaseläkejärjestelmässä, voi sanoa, että pallo on eduskunnalla. (Puhemies koputtaa)

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Edustaja Hongiston kysymys oli sen verran spesifi, että joudun siihen palaamaan erikseen toisessa yhteydessä.

14.29 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastikään on tullut tietoja tästä uudesta tiedustelulainsäädännöstä, joka aiotaan toteuttaa. Siltä osin kysyn ministeriltä, kun mainitaan, että pitää olla myöskin parlamentaarista valvontaa ja ilmeisesti parlamentaarista valmistelua myöskin, millä tavalla ministeri näkee, että tämän tulisi toteutua.

14.29 Annika Lapintie vas (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olisin jatkanut tätä edustaja Salolaisen esille tuomaa kysymystä. Viime vuosina, oikeastaan viimeisenä melkein parina vuosikymmenenä, on tiedostettu, että nimenomaan laaja kyberhyökkäys on se, joka tehokkaasti lamauttaa minkä yhteiskunnan tahansa. Sitä varten on olemassa palomuurit, virustorjuntaohjelmat, käyttöoikeusvalvonta, ja tämä on aivan eri asia kuin mitä nyt on julkisuudessaakin keskusteltu tästä terroristitekojen estämisestä, se on muuta toimintaa. Sen takia mielelläni kysyisin ministeriltä, mitä hän ajattelee siitä, kuka päättää, mitä kansallinen turvallisuus on ja milloin se on uhattuna, ja miten varmistetaan, että käytössä olevat keinot ovat oikeassa suhteessa uhkaan nähden, eli mikä on tämä päätösprosessi, millä tätä on ajateltu viedä eteenpäin.

14.30 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pidän tärkeänä, että ministeri arvostaa yleistä asevelvollisuutta ja toteaa sen olevan Suomessa toimiva ratkaisu. Itse kuulun myös niihin kannattajiin. Tärkeä oli myös täsmennys, että reservin kertausharjoitukset säilyvät nykyisellä tasolla. Kannan huolta myös maanpuolustusjärjestöihin sekä sotilaseläkkeeseen kohdistuvista kysymyksistä, mitä täällä on esitetty, ja toivonkin näille asioille sitä myönteistä joululahjaa, niin kuin ministeri esitti.

Mutta varsinaisen kysymyksen esitän ministerille sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja kansainvälisistä operaatioista. Mitä mieltä ministeri on, riittävätkö nykyiset voimavarat, jos maailmalla vielä avautuu suurempia kriisipesäkkeitä, ja onko Suomella kykyä lähettää sinne omia rauhanturvaajia?

14.31 Simon Elo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on useammassakin puheessa aivan oikein huomioitu se, miten Euroopankin turvallisuuspoliittinen tilanne on muuttunut. Uskallan väittää, että jotkut EU-maat kaiholla katsovat Suomea, joka ei ole väärällä tavalla mennyt maailman tuulien mukana vaan on säilyttänyt sen meidän puolustuksen peruskiven eli yleisen asevelvollisuuden ja sitä kautta, näkisin, myös maanpuolustustahdon.

Arvoisa puolustusministeri, kysyisin näistä määrärahoista. Kun edellinen hallitus leikkasi puolustusmäärärahoja 200 miljoonaa euroa ja tämä hallitus aivan oikein korjaa tätä virhettä lisäämällä 227 miljoonalla eurolla, niin miten näette, kun kansalaisten keskuudessa huolta on herättänyt tässä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa, riittävätkö määrärahat, onko tämä korotus nyt riittävä itsenäiseen ja uskottavaan puolustukseen?

Toisena kysymyksenä lyhyesti kysyisin arvoisalta ministeriltä, kun olette julkisuudessa puhunut konsernisäästöistä: mitä ne ovat, ja miten suuria ne konsernisäästöt ovat?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

14.32 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lapintie otti tässä esille kyberasiat ja palomuurit. Jos tämä olisi niin kovin yksinkertaista, niin varmasti palomuuureilla tätä maata sitten puolustettaisiin, mutta näinhän se asia ei kerta kaikkiaan ole. Kyberasioiden lisäksi informaatiosodankäynti, disinformaatio, tämäntyyppiset asiat ovat laajenevan sodankäynnin muotoja. On ylipäätään vaikea aina edes tietää, koska sotatila on alkanut ja kuka ylipäätään on vihollinen. Tästä on esimerkkejä myös Euroopasta ja Euroopan lähialueilta.

Ministeriltä kysyn tästä hybridisodankäynnistä. Täällä talousarvioesityskirjassa ei ole mainintoja muuta kuin ihan muutama rivi, että tarvitaan korkeampaa valmiutta hybridisodankäyntiin ja sen osalta taistelukestävyyttä. Mitä se käytännössä tarkoittaa, ja miten Puolustusvoimat huomioi nämä asiat toiminnassaan tulevina vuosina?

14.33 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa yhtenä tavoitteena on tasa-arvon edistäminen, ja Puolustusvoimissakin tämä asia ilmeisesti on hyvin hallussa ja eteneekin. Olisin tiedustellut, kun täällä budjettikirjassa kerrotaan näin, että tavoitteena on myös lisätä kriisinhallintaan naisten osuutta: mitenkä tämä tulee tapahtumaan, ja olisiko ministerillä jotakin neuvoa siihen, millä tavalla naiset voisivat ylipäänsä lisätä osaamista maanpuolustukseen liittyvissä asioissa?

Toinen kysymykseni liittyy varusmiesten kuntoon. 80-luvulta lähtien varusmiesten fyysinen toimintakyky heikkeni sinne 2000-luvun alkuun saakka, ja välillä on ollut hyvinkin harmillisia otsikoita, että fyysinen kunto laskee. Millä tavalla tilanne on tällä hetkellä hallussa, ja mitenkä tämä fyysisen kunnon ylläpitäminen Puolustusvoimissa ja varsinkin armeijaikäisillä toteutuu?

14.34 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tavoite siitä, että naisten määrää kriisinhallintaoperaatioissa lisättäisiin, on erinomaisen hyvä. Sen toteutuminen kuitenkin edellyttää sitä, että yhä useampi nainen suorittaa varusmiespalveluksen, koska se on reitti sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin.

Kysyisin ministeriltä: Mitä kuuluu sille hankkeelle, että kutsuntakirje lähetettiin koko naisikäluokalle, mistä tehtiin kokeiluja, jotka onnistuivat erittäin hyvin? Mitä kuuluu sille, että saataisiin tämä kutsuntakirje laajennettua koko maahan varusmiespalveluksen toki säilyessä naisille vapaaehtoisena?

Puhemies Maria Lohela: Otetaan sitten vielä edustajat Heinäluoma ja Savola, ja sitten ministerin vastaus, jos se 3 minuuttia sitten riittäisi paremmin.

14.35 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan oma puheenvuoroni on toisinto edellisestä puheenvuorosta, koska ministeri ei ehtinyt siihen vastata.

Ensimmäinen asia koskee kansainvälistä kriisinhallintaa. On todella tärkeää eduskunnan tietää, aikooko hallitus toimia presidentin lupauksen mukaisesti, eli että Suomi tulee lisäämään panosta kansainväliseen kriisinhallintaan siihen nähden, mitä tässä vielä ennen kesälomia puhuttiin.

Toinen kysymys liittyy tähän Ruotsi-yhteistyöhön. Sanoitte, että diskuteerattu on jo riittävästi, mutta nyt moni hanke on kiinni siitä, tehdäänkö tarpeelliset lainsäädäntömuutokset. Otan vielä esimerkiksi sukellusvenetorjunnan. Amatööri ajattelee, että olisi ihan perus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

teltua vaikealla alueella toimia yhteistyössä, Suomi ja Ruotsi, että olisimme valmiit tukemaan toistemme sukellusvenetorjuntaa ja vedenalaisten esineiden tai liikkuvien alusten ylös hakemista. Mutta sekin vaatii lainsäädäntömuutoksia. Mikä on ministerin kanta näihin, ja aikooko hallitus viedä näitä nyt eteenpäin niin kauan kuin meillä on Ruotsissa erittäin hyvä hallitus vallassa?

14.36 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsin kanssa tehtävä yhteistyö on varmasti tärkeää, ja meidän tulee kehittää omaa lainsäädäntöämme ja yhteistyötä siten, että Suomi ja Ruotsi pystyvät toisiaan tukemaan maanpuolustuksessa. Meri- ja Ilmavoimien puolella tämä on varmastikin helpompaa, mutta kysyisin ministerin arviota siitä, kuinka Maavoimien puolella voisimme tätä yhteistyötä tiivistää ja kuinka voisimme saada myös tämän vapaaehtoisuuskannan ja meidän yleisen asevelvollisuuden reserviläisiin pohjautuvat sodan ajan joukot enemmän tähän yhteistyöhön mukaan. Mitä suunnitelmia tämän suhteen on?

Haluaisin myös kysyä reserviläiskirjeestä, joka viime talvena lähti, ja 900 000 suomalaista sen kirjeen sai. Minkälainen palaute kokonaisuudessaan tästä kirjeestä tuli, ja minkälaiset vaikutusarvioinnit tästä on puolustusministeriössä tehty?

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministeri Niinistö, ja 3 minuuttia.

14.38 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa puhemies! Edustaja Salolainen kysyi parlamentaarista valmistelusta liittyen tähän tiedustelulainsäädäntöön. Vähintäänkin valiokuntia informoidaan.

Edustaja Lapintie kysyi, tai kertoi, tästä näkemyksestä laajan kyberhyökkäyksen uhasta ja siitä, kuka päättää, mitä kansallisen turvallisuuden nimissä tehdään tälle tiedustelulainsäädännölle. Täytyy sanoa, että tämä työ on vasta alkuvaiheissaan, mutta tässä puolustusministeriön, sisäministeriön ja myös oikeusministeriön työryhmät yhdessä tekevät työtä, ja tulemme tähän aiheeseen varmasti palaamaan.

Edustaja Pakkanen kysyi, riittävätkö rahat kriisinhallinnassa, jos uusia operaatioita perustetaan, ja tähän liittyi myös edustaja Heinäluoman kysymys, johon valitettavasti en ehtinyt edellisellä kerralla vastaamaan. Tähänkin saakka näitä uusia operaatioita on rahoitettu lisäbudjetilla johtuen niitten vaikeasti ennakoitavasta luonteesta. Viimeisin esimerkkihän on tämä välimerellinen, Libyaan suuntautuva EUNAVFOR Med -operaatio, jota lisäbudjetilla joudutaan hoitamaan. Eli siinä mielessä tasavallan presidentin lupaukset tullaan kyllä täyttämään.

Edustaja Elo kysyi siitä, riittääkö nyt tehty korotus määrärahoihin. Täytyy sanoa, että ensinnäkin edellisen hallituksen leikkausta on mahdotonta kiertää tällä vaalikaudella umpeen. Nyt tästä 227 miljoonasta eurosta tosiaan vain kolmasosa on niin sanottua uutta rahaa ja kaksi kolmasosaa on tosiaan aiemmin myönnettyä siirtomäärärahaa. Mutta tällä kuitenkin täytyy tulla toimeen ja hoidamme itsenäisen ja uskottavan puolustuksen velvoitteet.

Edustaja Elo kysyi myös konsernisäästöistä. Olen käyttänyt tätä sanaa, voidaan puhua myös toimintamenoisäästöistä. Ne ovat Puolustusvoimien osalta 15 miljoonaa ensi vuodelle ja puolustusministeriön osalta alle miljoona euroa. Siinä on muun muassa säästötavoitteita liittyen palkkaliukumien hillitsemiseen.

Edustaja Kiuru puhui hybridisodankäynnistä, ja tarkoitus on, että valmiutta tehostamme tällä vaalikaudella. Otamme oppia esimerkiksi Ukrainan kriisistä, mitä tulee valmiuden te-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

hostamiseen. Aiomme tuoda eduskuntaan lainsäädäntöä liittyen varusmiesten ja reserviläisten käyttöön.

Edustaja Juvonen ja edustaja Vikman kysyivät naisten osuudesta kriisinhallinnassa, ja edustaja Vikman totesi aivan oikein, että vapaaehtoisen varusmiespalveluksen kautta naiset saavat mahdollisuuden osallistua kriisinhallintatehtäviin. Tiedottamisessa varmasti on vielä parantamisen varaa, joten tämä kutsuntakirje oli oiva esimerkki siitä, miten olemme saaneet enemmän tietoa naisille.

Edustaja Savola kysyi reserviläiskirjeestä. Palaute oli erinomaista, ja voi sanoa leikki-mielisesti, että se oli Suomen käymää informaatiotosodankäyntiä. Saimme viestitettyä maailmalle, että meillä on 900 000 asepalveluksen käynnyttä miestä ja myös naista.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan keskustelua.

14.41 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sellainen kysymys puolustusministerille erikseen, että kun Walesin huippukokouksessa viisi eri Naton partnerimaata sai erityisohjelmamahdollisuuden yhteistyön tiivistämistä koskien, tämän kansainvälisen yhteistyön eteenpäinviemiseksi, sen tiivistämiseksi ja mahdollisuuksien hyväksikäyttämiseksi, Suomi näiden viiden maan joukossa yhdessä Ruotsin kanssa, niin onko meillä nyt jonkinlainen selkeä askelmerkeillä varustettu ohjelma siitä, mitä tavoitteita Suomella on hyötyä tästä ohjelmasta niin, että etenisimme konkreettisilla toimenpiteillä tämän ohjelman mahdollistamalla tavalla ja käyttäisimme tämän happy hourin hyväksemme.

14.42 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on maininta, että hallitus huolehtii Suomen ulkoisen turvallisuuden sisäisistä edellytyksistä — melko sanatarkasti juuri tällä tavalla. Minua kiinnostaa tietää, herra ministeri, mitä kaikkea tämä tarkoittaa nykyisen hallituksen toiminnassa ja mitä kaikkea sellaista on liikkeellä, sanotaanko, aihepiireittäin, joka näistä edellytyksistä huolehtii. Totta kai siinä on lainsäädäntöä, siinä on budjettiratkaisuja, mutta mitä kaikkea muuta on sellaista, joka vastaa tähän hallitusohjelman nimenomaiseen lauseeseen? Onko se turvallisuuskomitean vastuulla olevaa asiaa, vai mitä se on?

14.43 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytännössä koko 2010-luku on ollut niukkaslinjaa, mitä tulee kertausharjoituksiin tähän asti. Nyt kertausharjoitukset ovat onneksi uudelleen laajenemassa. Tunnustetaanko Puolustusvoimissa, että tämän niukkaslinjan aikana, kun kouluttajien ja reserviläisten yhteys on ollut äärimmäisen ohut, kouluttajien keskuuteen on muodostunut osaamisvajetta, ja onko niin, että kouluttautuminen lähtee kouluttajien kouluttamisesta?

14.43 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erittäin hyvä, että tuo edustaja Kanervan työryhmän viesti on otettu vakavasti ja materiaalihankintoihin ollaan nyt panostamassa tiukassa taloustilanteessa lisää. Se on tarpeen.

Kannan huolta tuosta vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen tuen leikkaamisesta. Sitä esitetään leikattavaksi 20 prosenttia, ja se on paljon vapaaehtoisessa maanpuolustustyössä. On hyvä, että kertausharjoituspäiviin ja maastovuorokausiin ei kajota, ne säilyvät 2015 tasolla. Puolustusvoimien harjoitustoiminta — kertausharjoitukset ja vapaaehtoinen maanpuolustus — tarvitsevat harjoitusalueita ja ampumaratoja. Itse kannan vahvasti huol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

ta esimerkiksi Hollolan Hälvälän alueesta ja kysynkin nyt puolustusministeriltä: jotta vapaaehtoinen maanpuolustustyö säilyy riittävän hyvällä tasolla, niin pidetäänhän huolta siitä, että näitä harjoitusalueita ja ampumaratoja on kohtuullisen matkan päässä siellä, missä harjoituksia tarvitaan?

14.44 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan tätä lohenpyydystämistä, kun tilanne on se, että tässä kansallisessa yhteistyössä on monenlaisia hankkeita vuosien varrella ollut mutta kaikki näyttää viittaavaan siihen, että se, mitä merkittävää voidaan tehdä tällä hetkellä, on tässä Ruotsi-yhteistyössä. Siinä on selvästi käynyt ilmi, että jotta päästäisiin eteenpäin siihen seuraavaan vaiheeseen, niin tarvittaisiin myös lainsäädännön muutoksia esimerkiksi Puolustusvoimien tehtävien osalta. Niin kauan kuin Puolustusvoimien tehtävissä ei esimerkiksi ole tällainen avun antaminen muuten kuin kriisinhallintaoperaatioissa kansainvälisesti, niin me emme pääse Ruotsin kanssa siihen tilanteeseen, että voitaisiin tehdä jotain vaativampaa yhdessä, josta otin esimerkiksi tämän sukellusvenetorjunnan, jota pidän järkevänä hankkeena molempien maiden kannalta. Kun se on vaativaa ja aika paljon resursseja vaativaa, sitä voitaisiin tehdä yhdessä. Se ei myöskään suuntaudu ketään vastaan. (Ilkka Kanerva: Entä sukellusveneitten etsintä?) — Torjunta ja etsintä, molemmat. — Mutta aloitetaan etsinnästä, ja sen takia kysyn uudelleen: onko valmistelussa tarpeellisia lakimuutoksia tältä osin, jotta päästäisiin sanoista tekoihin? Luulen, että tällä on aika laajaa tukea salissa — ainakin, jos katsomme edustaja Kanervan nyökkäilyä.

14.46 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä itse tunnustaudun kyllä vanhan koulukunnan edustajaksi: Suomen puolustuspolitiikan pitää nojata yleiseen asevelvollisuuteen, koko maan puolustamiseen ja sotilaalliseen liittoutumattomuuteen. Tätä yleistä asevelvollisuutta en oikeastaan osaa rahassa puntaroida, mutta jos sille tielle — minusta se on itsestäänselvyys — lähtee, niin voi kyllä kysyä, kuinka kalliiksi sekä eurojen suhteen että poliittisesti tulisi Nato-armeija.

Mutta jokin aika sitten, taisi olla alkukesää, kenraalikunta ja myöskin jotkut poliitikot tulivat julkisuuteen ja sanoivat, että tämä uusi hävittäjähankinta maksaa noin 5—10 miljardia euroa. Jos joku olisi tuonut esimerkiksi sosiaalisektoriuudistushankkeen tai vaikka työllisyysohjelman ja olisi kysytty, paljonko se maksaa, ja hän olisi vastannut, että 5—10 miljardia euroa, niin olisi alkanut valtava kalabaliikki siitä, miten arvioissa voi olla 5 miljardin heitto. Käykö tässä sitten näin, että kun tällä hinnalla poliitikoille myydään tämä hankinta, niin lopullinen hinta tulee olemaan 15—20 miljardia euroa?

14.47 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tartun hieman siihen, mihin edustaja Mustajärvi jälleen kerran otti kantaa, eli uusiin hävittäjähankintoihin. Suomen nykyiset Hornetit on hankittu ihan viimeisten maiden joukossa, ja niistä ollaan pyrkimässä eroon ensimmäisten maiden joukossa. Hieman ihmettelen sitä, kun monissa verrokkimaissa nimenomaan niitä elinkaaria pidentämällä on pystytty lisäämään näitten Hornetien käyttöaikaa hyvinkin merkittävästi. Ja sitten kun katsoin esimerkiksi hävittäjähankkeen alustavaa raporttia, siinä oikeastaan sivuutettiin jatkuvasti kysymykset siitä, mitä tapahtuu suomalaiselle puolustusteollisuudelle, miten mahdollisesti hoidetaan uusien hävittäjien huolto- ja korjaustoimenpiteet ja ylipäänsä nyrkkisäännöt, ostohinta on vain noin 30 prosenttia kokonaishinnasta. Eli otetaanko elinkaarikustannukset huomioon?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Voitteko luvata, että nämä asiat tulevat hyvin otettua harkintaan ja huomioitua jatkoselvityksissä?

14.48 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi liittyi vuonna 2012 henkilömiinat kieltävään Ottawan sopimukseen, ja siinä samassa yhteydessä sovittiin korvaavien suorituskykyjen hankinnasta, varattiin 200 miljoonaa euroa. Tarkoitus oli hankkia muun muassa tykistökalustoa, viuhkapanoksia, pimeänäkölaitteita, lennokkeja.

Te olette, ministeri, puhunut aika kriittisesti tästä Ottawan sopimuksesta, ja tästä syystä oli varmaan ihan poliittisiakin syitä teillä käynnistää uusi selvitystyö. Tämä on suora lainaus Helsingin Sanomista, kun olitte pitänyt puheen eduskuntaryhmän kesäkokouksessa: "- - työ, jonka tarkoituksena on selvittää asejärjestelmän kehittämistä, joka ei ole ristiriidassa Ottawan sopimuksen kanssa. - - uusi suorituskyky, joka korvaa miinakauhua uusilla innovaatioilla." Puhuitte vielä "uusista etäaktivoitavista miinakentistä". Mikähän mahtaa olla nyt sitten tämä mystinen suorituskyky, johon te viittaatte, ja millä rahalla se mahdollisesti sitten hankittaisiin?

14.49 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maanpuolustus nojaa vahvasti asevelvollisuuteen. Tämä meidän puolustusvoimauudistuksemme on hyvin viety läpi, ja edustaja Kanervan työryhmän esitykset on ensi vuoden budjettiin ensimmäisen kerran otettu. Nyt sitten lisäksi tulee 50 miljoonaa euroa, ja se jatkuu seuraavat kolme vuotta, joten olen tyytyväinen siihen.

Mutta kysyisin puolustusministeri Niinistöltä, kun te ennen virkakautta puhuitte siitä, että on tehtävä Nato-selvitys, jossa selvitetään meidän mahdolliset kansainväliset tulevat liittoumamme ja niitten hyvät ja huonot puolet: onko tämä asia nytten viritteillä?

14.50 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomihan osallistuu EUNAVFOR Med -operaation lisäksi Lähi-idän ja Afrikan muihin sotilaallisiin ja siviilihallinto-operaatioihin noin 400 sotilaalla. Hallitus sanoi kuukausi sitten maahanmuuttopoliittisissa toimissaan, että EU:n kriisinhallintatoiminnan suunnittelussa ja kohdentamisessa tulee ottaa huomioon yhä kasvavan maahanmuuton vaikutus myös Euroopan turvallisuuteen. Tuohon aikaan Suomeen oli tullut 10 000 pakolaista; tämän päivän saldo on 20 000. Ministeri Niinistö, minkälaiset mahdollisuudet ja valmiudet teillä ja teidän hallinnonalallanne on puuttua tähän ongelmaan, mikäli siitä tulee ongelma? Nyt tilanne on se, että vihaisia nuoria miehiä maassa on paljon, niin ulkomaalaisia kuin kotimaisiakin — en syyllistä toista osapuolta sen enempää kuin toistakaan. Ja kun poliisien voimavaroja on vähennetty, (Puhemies koputtaa) niin tuletteko te silloin apuun?

14.51 Jari Leppä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On mainio asia ja tarpeellista, että hallitus on panostanut maanpuolustukseen ja myöskin materiaalihankintoihin niin, että ne mahdollisimman pitkälle tehdään kotimaisin voimin. Se on todella tärkeä asia.

Kysymykseni on samasta aihepiiristä kuin edustaja Kääriäisellä, eli ulkoisen turvallisuuden sisäisistä edellytyksistä, joiden ymmärrän tarkoittavan kokonaisuusmaapuolustusta ja laajaa varautumista: Onko, herra ministeri, nyt tarpeen nykyisessä tilanteessa arvioida uudelleen viranomaistoimintoja, viranomaisten välistä yhteistyötä, huoltovarmuutta ja kokonaisuuksien hallintaa edellisiin ja aikaisempiin päätöksiin nähden, kun tilanne maail-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

malla on, mikä on? Tämähän liittyy tietenkin vaikkapa huoltovarmuuden osalta energiaan, lääkkeisiin ja ruokaan. Onko tällaista arviota menossa, ja minkälaiset arvioitte sen tarpeiksi?

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustajat Rinne ja Savola, ja sitten ministerin päätöspuheenvuoro.

14.52 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän digitalisaation eteenpäinviemisen näkökulmasta on erittäin tärkeätä, että kansalaiset kokevat luotamusta tietoliikenneverkon viestintäsalaisuuden säilymiseen. Meillä tänään ulkoasiainvaliokunnassa käytiin tästä tietoliikenneverkon tiedustelusta asiantuntijakuulemista, ja nyt jos ymmärsin oikein teidän äskeisen vastauksenne, niin tähän kysymykseen liittyen totesitte jollakin tavalla siihen malliin, että asianomaisia valiokuntia ainakin tullaan tiedottamaan tästä kysymyksestä. Nyt tänään, kun kuultiin noita virkamiehiä tuolla ulkoasiainvaliokunnassa, siellä kyllä nousi vahvasti esille, että tässä on sen mittakaavan asiasta kysymys, että se edellyttää yhteistä parlamentaarista valmistelua ennen kuin varsinaiset lakiesitykset tullaan tekemään. Nyt kysyn teiltä suoraan: kannatatteko tässä asiassa parlamentaarista valmistelua?

14.53 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ollut kyllä ilo kuunnella tätä keskustelua maanpuolustuksesta. On hyvä, että meillä löytyy yhdistäviä tekijöitä hallitus- ja oppositiorajojen yli. Pitää kiittää oppositiota erittäin rakentavasta keskustelusta tässä kysymyksessä. Tähän varmasti vaikuttaa se, että me olemme hyvin parlamentaarisesti valmistelleet asioita, Kanervan työryhmä viime kaudella, ja myös tämä turvallisuusympäristön muutos, joka meillä vallitsee täällä Euroopassa ja lähialueilla, varmasti vaikuttaa siihen, että meidän on helppo yhdessä näitä asioita viedä eteenpäin. Maanpuolustus on osa meidän vakaata ulko- ja turvallisuuspolitiikkaamme. Toivon, että tämä hyvä yhteistyöhenki jatkuu muissakin asioissa kuin tässä. Erityisesti puolustuksen saralla meillä tulee isoja kysymyksiä eteen: Laivue 2020 ja muun muassa Hornetien korvaaminen. Isoja rahallisia kysymyksiä, jotka meidän pitää yhteistyössä ratkaista.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Niinistö, 5 minuuttia.

14.54 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kanerva aloitti kysymyksellä liittyen Walesin taannoiseen kokoukseen ja edistyneisiin kumppanimaihin, joihin Suomikin lukeutuu. Kysymys oli oikeutettu: onko meillä selkeät tavoitteet? Tässä on aikaa kulunut, ja paljoka ei ole vielä tapahtunut. Ohjelma on tekeillä, ja tästä olen muun muassa Ruotsin virkaveljeni kanssa keskustellut. Totta kai, kun tällaisessa niin sanotussa kultapossukerhossa ollaan, kyllä siitä täytyy sitten kaikki mahdollinen hyöty ottaa irti.

Edustaja Kääriäinen oli kanssani Smolnassa valmistelemassa ulko- ja turvallisuuspoliittista ohjelmaa hallitusohjelmaan, ja siellä tosiaan oli tämä nerokas lause Suomen ulkoisen turvallisuuden sisäisistä edellytyksistä, ja tähän myös edustaja Leppä omassa puheenvuorossaan kiinnitti huomiota. Se on todellakin monikärkiohjus, eli monella tavalla pyrimme vaikuttamaan: lainsäädännöllä, budjetilla ja niin poispäin. Ja myös huoltovarmuus on tärkeä tekijä. On syytä ymmärtää, että me EU:n tasolla poikkeamme muista maista. Me olem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

me tavallaan saari täällä, meidän täytyy enemmän voida satsata omaan huoltovarmuuteemme. Lisänä vielä näihin ulkoisen turvallisuuden sisäisiin edellytyksiin on tämä viimeaikainen turvapaikanhakijavyöry, joka kyllä liittyy tähänkin kysymykseen.

Edustaja Kivelä kysyi kertausharjoituksista, viittasi niukkaslinjaan, ja kysymys oli, onko osaamisvaje kouluttajien keskuuteen syntynyt. Ja siltä todella näyttää, henkilökunta on ollut kovilla viime aikoina. Olen kiertänyt varuskunnissa ja saanut kuulla henkilöstöjärjestöjen edustajilta palautetta siitä, että tiukilla ollaan. Tänä vuonna oli 18 000 kertausharjoituksissa, kun aikaisempina kolmena vuotena oli 5 000—6 000 kertausharjoitettavaa, joten että on selvää, että tässä on syntynyt osaamisvajetta, ei pelkästään reservin keskuudessa vaan myös kouluttajien keskuudessa. Toivottavasti tämä nyt paikkaantuu, vaikka se vaikea tilanne onkin sikäli, että puolustusvoimauudistuksessa yli 2 000 virkaa Puolustusvoimista poistettiin. Mutta ehkä harjoitus auttaa tässä suhteessa.

Edustaja Jokinen kysyi vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyen harjoitusalueista ja mainitsi erityisesti Hollolan Hälvälän alueen, ja tämä asia on parhaillaan selvityksessä. Olen pääesikunnalta kysynyt heidän kantaansa tähän asiaan. On selvää, että meillä pitää olla riittävästi harjoitusalueita reserviläisille, ja tulen selvittämään tämän Hälvälän tilanteen, mikä sen kohtalo tulevaisuudessa on.

Edustaja Heinäluoma puolestaan hyvin sitkeästi on kysynyt Ruotsi-yhteistyöstä. En ole yrittänyt väistää sitä. Jo viime vaalikaudella on valmisteltu lainsäädäntöä tai pohdittu tätä lainsäädännön muuttamista muun muassa tämän sukellusvenejahditapauksen johdosta, ja tätä työtä on tämän hallituksen tarkoitus jatkaa. On monia muitakin kysymyksiä, kuten esimerkiksi toistemme ilmavoimien tukikohtien käyttö, merivoimien satamien käyttö, joita on tarkoitus jatkossa tehdä. Esimerkkinä niistä pari viikkoa sitten Baana 2015 -harjoituksen yhteydessä ruotsalainen JAS Gripen laskeutui suomalaiseen maantietukikohtaan tuolla Rovaniemen lähellä. Mielestäni se oli hyvä esimerkki tästä tiivistyvästä yhteistyöstä, jonka tieltä on nämä juridiset ongelmat raivattava.

Edustaja Mustajärvi kysyi Naton hinnasta. Nato-selvitys on tekeillä. Tämä liittyy myös edustaja Suutarin kysymykseen. Osana ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa, sen valmistelun yhteydessä, tehdään Nato-selvitys. Tämä oli toiveeni viime vaalikaudella, ja tältä osin se olisi toteutumassa.

Edustaja Mustajärvi ja edustaja Aalto kiinnittivät myös huomiota Hornetin seuraajahankkeen hintaan, ja totta kai elinkaarikustannukset, niin kuin aina kaikissa Puolustusvoimien hankinnoissa, on syytä huomioida. Elinkaaren pidennystä on tutkittu tässä Hornetin seuraajahankkeen esiselvitystyöryhmän raportissa, jonka laati ilmavoimien edellinen komentaja, kenraali Puranen. Se valmistui kesäkuussa, ja se todettiin erittäin kalliiksi. Tässä on muun muassa sellaisia eroja kuin että Sveitsin, joka myös käyttää F-18 Hornet -kalustoa, Hornet-koneissa oli alkujaan titaanirunko, joten ne kestävät paljon paremmin kulutusta kuin suomalaiset koneet.

Jos arvoisa puhemies vielä sallii, niin vastaan näihin muutamiin viimeisiin kysymyksiinkin. Edustaja Wallin kysyi Ottawan sopimuksesta. Siihen liittytyämme meiltä jäi sellaiset suorituskyyvyt hieman uupumaan kuten aluevaikutus ja miinakauhu, ja siihen liittyen tätä selvitystyötä olen toivonut käynnistettäväksi. Vielä siitä ei ole paljoa kerrottavaa, mutta olen luottavainen siihen, että kotimaisen teollisuuden innovaatioilla pystytään tätä suorituskyykyä korjaamaan.

Edustaja Tolppanen kysyi maahanmuuton vaikutuksesta turvallisuuteen: mitä Puolustusvoimat voi tehdä? Meillähan on esimerkiksi Malissa sotilastarkkailijoita, ja osallistum-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

me sitten tähän EUNAVFOR Med -operaatioon, jonka tarkoitus on estää ihmissalakuljettajien työtä. Toki mahdollisuudet vaikuttaa ovat rajalliset, mutta täällä kotimaassa Puolustusvoimat on valmis antamaan virka-apua, jos sitä siltä pyydetään.

Edustaja Rinne kysyi tästä tietoliikennetiedustelusta ja parlamentaarisesta valmistelusta, ja tämä on tietenkin sellainen asia, että jos tällaista tahtotilaa on, niin tästä on sisä- ja oikeusministerien kanssa syytä keskustella. Ei tässä ole syytä ainakaan sotilastiedustelun osalta mitään salata vaan tehdä mahdollisimman avoimesti tämä. Meiltä puuttuu sotilastiedustelulaki. Se olisi itse asiassa pitänyt tehdä jo 1920-luvulla.

Ja edustaja Savolan puheenvuoroon voi sanoa vain, että se oli hyvä päätöspuheenvuoro tälle keskustelulle. — Kiitoksia.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi sitten siirrytään oikeusministeriön hallinnonalaan, ja asian esittelee ministeri Lindström. — 5 minuuttia, olkaa hyvä.

15.01 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Kiitos, arvoisa puhemies! — Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 906 miljoonaa ensi vuodelle. Olen tyytyväinen siitä, että kuluven vuoden talousarvioon verrattuna hallinnonalan määrärahataso jopa hieman paranee ensi vuonna. Julkisen talouden välttämättömien sopeuttamistoimenpiteiden vuoksi hallinnonalan taloudellinen tilanne kuitenkin tiukkenee varsin paljon kehyskauden loppupuolella. Olemme mukana säästötalkoissa.

Määrärahatason paraneminen ensi vuonna johtuu hallitusohjelman mukaisesta lisäämäärärahasta sisäiseen turvallisuuteen ja oikeudenhoitoon. Oikeusministeriön osuus tästä rahasta on vuositasolla 17,5 miljoonaa euroa. Oikeudenhoidon uudistamisohjelman toimenpiteitä jatketaan. Ohjelmahankkeella pyritään varmistamaan oikeusturva, vaikka myös oikeudenhoitoon kohdistuu säästöjä ja menopaineita.

Julkisen oikeusavun toimintaa tehostetaan kehittämällä oikeudellista neuvontaa, sähköistä asiointia ja vaihtoehtoisia riidanratkaisumenetelmiä. Kesällä 2015 valmistuneen kokonaissuunnitelman tavoitteena on, että oikeusavun palvelut ovat helposti kansalaisten saavutettavissa. Yhtenä kehittämistoimena ovat etäpalvelut, joita pilotoidaan oikeusaputoimistoissa.

Käräjäoikeusverkoston uudistamista jatketaan, ja niiden yksityiskohdat tarkentuvat lähiaikoina. Tavoitteena on kuitenkin vahvistaa oikeuksien rakennetta siten, että oikeusturvan saatavuus ja lainkäytön laatu voidaan myös pitkällä tähtäyksellä turvata.

Tuomioistuinmaksuja korotetaan ja maksullisuutta laajennetaan vuoden 2016 alusta lähtien, kuitenkin niin, etteivät muutokset heikennä vähävaraisten oikeusturvaa. Maksuja nostetaan nykyistä lähemmäs asioiden käsittelykustannuksia. Muutoksilla valtion tulojen lasketaan kasvavan 12—15 miljoonalla eurolla vuodessa.

Turvapaikanhakijoiden oikeusapuhakemusten määrän arvioidaan lisääntyvän. Lisääntyvien oikeusapumenojen hillitsemiseksi etsitään keinoja keventää menettelyitä ja prosesseja. Samoin odotetaan kielteisiin turvapaikkapäätöksiin liittyvien valitusten määrän kasvavan Helsingin hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan liittyviin menoihin on tässä vaiheessa varattu 12,9 miljoonaa euroa.

Vuonna 2016 valmistellaan demokratiapoliittinen toimintaohjelma sekä toinen kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma. Ohjelmien tavoitteena on määrittää painopisteet ja konkreettiset hankkeet viime hallituskaudella annetuille demokratiaselonteolle ja valtioneuvoston ihmisoikeusselonteolle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Rikoksen uhreille tarjottavat tukipalvelut järjestetään EU:n uhridirektiivin edellyttämällä tavalla yhteistyössä sosiaali- ja terveyshallinnon ja palveluita tuottavien järjestöjen kanssa. Palvelutuotannon rahoittamiseksi otetaan käyttöön rikosuhrimaksu ja kehitetään siihen liittyvää valtionavustusjärjestelmää. Tukipalveluiden järjestämiseen osoitetaan lisämäärärahaa rikosuhrimaksun tuotosta 2,5 miljoonaa euroa ensi vuodelle.

Sakon ja rikesakon määräämistä koskevan lainsäädännön uudistukset on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2016 aikana. Rikesakkoja on tarkoitus korottaa jo toteutetun kaksinkertaistamisen lisäksi vielä 50 prosenttia eli kolminkertaiseksi. Päiväsakot on tarkoitus korottaa noin kaksinkertaiseksi.

Rikosseuraamuslaitoksen toimitilarakenteen uudistaminen on tarpeen tiukkenevassa taloustilanteessa. Tavoitteena on turvallinen toiminta ja se, että tuetaan rangaistuksen täytäntöönpanolle asetettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita sekä vähennetään uusintarikollisuutta. Vankilaverkosto pyritään säilyttämään alueellisesti kattavana. Vankien terveydenhuollon järjestämis- ja rahoittamisvastuu siirretään vuoden 2016 alusta lähtien Rikosseuraamuslaitoksesta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Näin se tulee lähemmäksi normaalia terveydenhuoltojärjestelmää ja sen mukaista valvontaa.

Hallinnonalan toimintaa tehostetaan kehittämällä merkittävästi eri sektoreiden tietojärjestelmiä. Tähän osoitetaan ensi vuodelle yhteensä 10,6 miljoonan euron lisäykset kuluvan vuoden tasoon verrattuna. — Kiitoksia.

Puhemies Maria Lohela: Aloitetaan debatti. Pyydän siihen osallistumaan haluavia ilmoittautumaan.

15.06 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri esitteli tuossa hienosti asioita oikeudenhoidon toimialalta, ja täytyy sanoa, että tilannehan on parempi kuin monella muulla toimialalla. Varmaan osittainen kiitos siitä kuuluu sille, että parlamentaarinen työryhmä lisäsi oikeuden alan rahoitusta. Mutta se ei riitä: ensi vuosi menee vielä hyvin, mutta siitä eteenpäin tulevat vaikeat vuodet, ja sehan vaatii ennakoluulotonta uudistamista, ja arvoisa ministeri tuossa jo esitteli ennakoluulottomia uudistustoimenpiteitä. Uudistuksia pitää tehdä sisältöön mutta myös rakenteisiin, ja ne on hallitusohjelmassa ja oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa hyvin esitetty. Kysyisin kuitenkin ministeriltä tässä vaiheessa: kun on olemassa tietyt suunnitelmat käräjäoikeus- ja vankilaverkkoon — mainitsittekin ohimennen — tullaanko niitä jatkamaan? Ja vielä kysyisin tuomioistuinvirastosta: mitä sille kuuluu?

15.07 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille erittäin hyvästä esittelystä. — Nostaisin pohdittavaksi yhden asian oikeushallinnon alalla, joka liittyy siihen, että siellä voisi olla vähän byrokratianpurkamistalkoita: Meillä on tänä päivänä ihmisillä mahdollisuus valittaa jopa kolmeen neljään eri tuomioistuihin tai vastaavaan. Ensin lähdetään liikkeelle kuntatasosta, valitetaan kunnanhallituksen tai vastaavan päätöksestä, sitten päästään alioikeuteen ja siitä mennään vielä eteenpäin. Kysymykseni kuuluu, olisiko nyt syytä käynnistää valmistelu siitä, tarvitaanko meillä todella näin monta valitusporrasta, koska sitä kautta voitaisiin huomattavasti säästää, kun me tiedämme, kuinka tukkoinen meidän oikeuslaitoksemme tänä päivänä on. Tuolla Strasbourgissa Euroopan neuvoston kokouksessa viime viikolla taas kuulimme, kuinka pitkät käsittelyjonot sielläkin on, ja nimenomaan siitä syystä, että meillä nämä asiat eivät täällä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

valmistu — saattaa mennä kaksi kolme vuotta isojen asioiden käsittelyyn. Voitaisiinko tätä kautta helpottaa, että valitusasteita vähennettäisiin?

15.08 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille siitä, että oikeusministeriön hallinnonalalle on saatu lisärahoja tuomioistuimiin ja kuultu siellä se ruuhkia koskeva hätä, ja kiitän myöskin tästä, että maksupohjaa ollaan laajentamassa tällä lakiuudistuksella. Huomauttaisin kuitenkin, että tämän uudistuksen jälkeenkin hovioikeuksissa maksujen kustannusvastaavuus on vain 6—7 prosenttia. Kysynkin ministeriltä: Onko mietitty mitään keinoja hovioikeusprosessin keventämiseksi, esimerkiksi että kuulutaisiin videotallenteet käräjäoikeudesta ilman että henkilöiden tarvitsisi tulla sinne itse? Muissakin oikeusasteissa voisi miettiä näitä prosessikynnyksiä edelleen sitä kautta, että pienempiä asioita voisi jättää helpommin sillensä ja edelleen kehittää tuomareiden mahdollisuuksia riita-asioissa, rajata todistelua, koska ne oikeudenkäynnit monesti kasvavat, ja edustaja Anttilankin huoleen tämä on yksi syy. Miten sisäisesti ja rakenteellisesti sitä asiaa voisi muuttaa? Kysyn tätä.

15.09 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan ensin yhtyä niihin ajatuksiin, mitä edustajat Anttila ja Meri täällä esittivät siitä, miten voitaisiin sujuvoittaa oikeusprosesseja, kuitenkin niin että sellainen perus-oikeusturva tietysti taataan.

Kysymykseni liittyy yhteen erityistilanteeseen. Ministeri mainitsi, että johtuen suuresta turvapaikanhakijoiden määrästä ovat kasvamassa myös kielteisistä päätöksistä tehtävät valitukset Helsingin hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tähän on nyt reagoitu kertomalla, että valituslupien käsittelyä korkeimmassa hallinto-oikeudessa aiotaan keventää kolmen tuomarin kokoonpanosta kahden tuomarin kokoonpanoksi. Minulla on ministerille suoraviivainen ja ehkä radikaalikin ratkaisu: Koska jo valitusmahdollisuus Maahanmuuttoviraston päätöksestä hallinto-oikeuteen täyttää ihmisoikeussopimusten oikeusturvavaatimukset, minun mielestäni voitaisiin kieltää valittaminen siitä eteenpäin korkeimpaan hallinto-oikeuteen, koska jokainen kielteisen päätöksen saanut käy kaikki asteet loppuun saakka ihan viivyttämisenkin vuoksi.

15.10 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeudenhoidon uudistamisohjelman pitkän aikavälin tavoitteena on puolittaa käräjäoikeuksien määrä nykyisestä. Päätettäessä tästä tuomioistuinverkoston kattavuudesta pitäisin kuitenkin tärkeänä, että tehtäisiin ensin perusteellinen arvio vuoden 2010 käräjäoikeusuudistuksen vaikutuksista kansalaisten oikeusturvaan ja oikeuspalvelujen saatavuuteen. Arviota siitä, miten tämä käräjäoikeuksien ja muiden oikeuspalvelujen etäännyminen kansalaisista on vaikuttanut kansalaisten omien oikeuksien puolustamiseen, ei ole saatavilla, ja kun tulen tuolta maakunnasta, kyllä minulla epäilemättä se näppituntuma on tässä asiassa, että kynnys oikeuslaitokseen ja omien asioiden eteenpäinviemiseen on noussut korkeammalle tasolle. Ensi vuoden budjetissa on 23 miljoonaa euroa pienempi määrärahataso, ja kannan kyllä suurta huolta näitten käräjäoikeuksien osalta, ja kun tämä ilma on sakeana erilaisia huhuja tämän osalta, kysyisin myös edustaja Tolvasen tavoin: mikä on ministerin aikomus tässä asiassa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

15.11 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensiksi kiitoksia ministerille tästä esittelystä.

Olisin kysynyt turvapaikanhakijoiden oikeusavusta, ja nimenomaan yhteistyön hengesä. Ymmärrän, että tämä on varmasti semmoinen alue, missä kustannukset tulevat aika merkittäväällä tavalla nousemaan ja täytyy löytää uusia toimintamalleja. Mutta niin kuin varmaan ministerikin on samaa mieltä, samaan aikaan täytyy tietysti oikeusturvan säilyä ihmisillä. Eli jos me olemme aikaisemmin katsoneet, että se toteutuu nimenomaan tämmöisen henkilökohtaisen avun kautta, niin toivon, että otetaan huomioon, miten me esimerkiksi tämmöisessä ryhmätilanteessa sen varmistamme. Olisin kysynyt, millä tavalla tätä mallia ikään kuin rakennetaan tai onko esimerkiksi jotain pohjoismaista vertailua, että olisi siirrytty jonkinlaiseen toiseen malliin niin, että siellä kuitenkin oikeusavun ja oikeusvaltion arvot säilyisivät, että meitä eivät pelkästään säästöt ikään kuin (Puhemies koputtaa) ohjaisi sitten väärään suuntaan.

Toisena, vielä olisin kysynyt nopeasti tasa-arvoisesta avioliittolaista, jonka on tarkoitus astua voimaan vuonna 2017. Siinä on aika pitkä tämä valmisteluprosessi, ja nyt on muun muassa tullut tämä Aito avioliitto -kansalaisaloite, ja ihmiset ovat vähän huolissaan siitä, tuleeko se vaikuttamaan tämän tasa-arvoisen avioliittolain valmisteluprosessiin, eli jos ministeri voisi sitä vielä lyhyesti myöskin avata. — Kiitos.

15.13 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Kiitos ministerille esityksestä ja jaksamisesta kahden raskaan salkun kantajana.

Ensimmäisiä aloitteitanne aloitettuanne ministerinä oli aloittaa selvitys siitä, miten rangaistukset vastaavat suomalaisten oikeustajua. Tämä on tutkimus, joka kunnolla tehtynä voi laajeta aivan tolkuttoman isoksi ja helposti nielee koko ministeriön resurssit. Sitten jos sen tekee olemassa olevien resurssien puitteissa, niin se helposti kulminoituu populistiseen huutoäänestykseen, jossa nokitetaan rangaistuksia kilpaa. Minä kyseenalaistaisin tällaisen tutkimuksen tarpeellisuuden, varsinkin kun oikeuslaitoksen ongelmat ehkä pikemminkin ovat siinä, että käsittelyajat ovat liian pitkät, on kallista ajaa omaa asiaansa ja ihmiset sen takia mielellään jättävät oman asiansa ajamatta. Siitä huolimatta kysyisin: miten tämä tutkimus etenee?

15.14 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan on varattu ensi vuodelle 12,9 miljoonaa euroa, ja se perustuu tuohon 15 000 turvapaikanhakijan määrään. No, määrä ylittyi tänään 5 000:lla. Kuinka paljon tähän täytyy kaiken kaikkiaan käyttää ensi vuonna rahaa? Varmasti aivan valtavia summia.

Olen täsmälleen samaa mieltä, mitä edustaja Zyskowicz, että kannattaisi ehkä vähän harkita sitä, kuinka pitkälle voidaan valittaa silloin, jos tullaan maahan luvatta, jos ollaan luvattomia maahantulijoita — ja jos sitten meillä sanotaan, että tästä maasta et turvapaikkaa saa, kun et sitä tarvitse, niin mihin ihmeeseen perustuu tämä asiasta valittaminen? Kyllä tuntuisi, että ensimmäinen oikeusaste siinä riittää. Mutta onko ajateltu tämän nykyisen summan purkamiseen sitä, että siihen voitaisiin valjastaa myös muita hallinto-oikeuksia kuin Helsingin hallinto-oikeus?

15.15 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lapsiasiavaltuutettu on kiinnittänyt huomiota alaikäisten solmimiin avioliittoihin. Vaikka niiden määrä on Suomessa viimeisen 20 vuoden aikana vähentynyt, niin niitä solmitaan edel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

leen noin 30 kappaletta vuodessa, ja luvan saannin perusteena on yleensä alaikäisen raskaus. Lapsiasiavaltuutetun mukaan tämä luku pitäisi saada nolleen erityisesti tyttöjen oikeuksien turvaamiseksi. Hänen mukaansa raskaana oleva alaikäinen tarvitsee kaiken mahdollisen tuen, mutta avioliitto ei ole siihen oikea väylä, sillä lapsen saattaa kohdistua painetta tässä suhteessa esimerkiksi perheen tai yhteisön puolelta. Nyt laki keskittyy huoltajan eikä lapsen itsensä kuulemiseen. Vaikka nämä lasten avioliitot ovat Suomessa varsin marginaalinen ilmiö, on Suomella kuitenkin vastuu siinä, miten lapsen oikeuksien toteutumista edistetään kansainvälisessä yhteisössä. Myös YK:n ihmisoikeusneuvosto on kannustanut jäsenmaitaan toimimaan lapsiavioliittojen estämiseksi. Kysynkin ministeriltä: oletteko miettineet toimenpiteitä lapsiavioliittojen estämiseksi Suomessa?

15.16 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyisin ministeriltä hieman tästä käräjäoikeusverkostosta: millä periaatteella muutoksia mahdollisesti tähän verkostoon tehdään? Katsotaanko siinä vankiloitten lukumäärä, vankiloitten sijainti, poliisipartioiden sijainti ja lukumäärä ja ikään kuin yhdessä kokonaisuutena tätä mietitään, vai onko näin, että enemmänkin sitten vain lakkautetaan toimipisteitä ja uskotaan, että tällä tavalla tulee säästöjä?

Vielä näitten periaatteiden lisäksi kysyisin tällaisen hieman toisenlaisen kysymyksen, onko mahdollista ajatella niin, että pienemmätkin käräjäoikeudet tai käräjäoikeuksien kansliat voisivat erikoistua johonkin asiaan, ikään kuin sillä tavalla sitten ottaa tehtäväksi myös toiselta alueelta tulevia tehtäviä, ettei aina mennä niin, että koetaan, että mitä suurempi organisaatio, niin sen suurempi asiantuntemus siellä on, että ajateltaisiin vähän toisinpäin hieman näitä periaatteita.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi edustajat Pakkanen, Heinäluoma ja Aalto ja sitten ministerin vastaus.

15.17 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esityksestä. Kun nyt sakot ja rikesakot kolminkertaistetaan ja päiväsakotkin kaksinkertaistetaan, niin tunnen piston sydämessäni, koska olen maksajapuolella tässä saanut olla useammankin kerran kyseisissä asioissa. Mutta pidän tätä korjausta oikeudenmukaisena ja siksi kysynkin: Mitä tapahtuu tulevaisuudessa muun muassa rattijuoppojen, seksuaalirikosten, huume- ja väkivaltarikosten tekijöiden rangaistuksille? Tullaanko niitä myös koventamaan, vai saanko vain itse henkilökohtaisesti tulevaisuudessa nauttia näistä eduista?

15.18 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin tämä käräjäoikeusuudistus näyttää herättävän erittäin suurta huolta. Kun Suomessa kulkee ja kiertää, niin siellä on maakunnissa aika iso huoli, kuinka kauas nämä oikeusistuimet vetäytyvät ihmisten läheltä ja kuinka pitkiksi tulevat nämä oikeudenkäyntimatkat. Sillä näyttää olevan myös vaikutus ihmisten mielissä siihen, mikä on ylipäänsä tällainen alueiden elinvoima ja tasapainoinen aluekehitys. Tällä on tietysti yhteys muihin säästösuunnitelmiin, kuten muun muassa tämä VR:n ostopalvelujen leikkaus, joka on lopettamassa poikittaisliikennettä ja tuo hyvin suuren huolen isossa osassa Suomea siitä, vieläkö poliittinen päättäjät uskoo koko Suomen kehittämiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Teillä ilmeisesti on tämä käräjäoikeussuunnitelma siellä työryhmätyön pohjalta olemassa. Missä aikataulussa tämä tullaan ratkaisemaan, ja mikä on teidän linjanne, kun tämä päätös tullaan tekemään?

15.19 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyn ministeriltä seuraavaa: Oikeuslaitoksen toimijat tekivät jo viime syksynä vuoden 2015 budjettiin liittyen yhteisen kannanoton, jossa otettiin kantaa nimenomaan siihen, että panostukset oikeudenhoitoon eivät kestä kansainvälistä vertailua, ihmisten ja yritysten oikeusturva ei ole riittävää ja tuomioistuinlaitos on aliresursoitu. Tähänhän pystytään vaikuttamaan ja pyritään vaikuttamaan ennen kaikkea oikeudenhoidon uudistuksella, joka mahdollistaa hie-man säästöihin sopeutumisen. Mikä on teidän käsityksenne näistä huolista ja väittämistä tällä hetkellä, miten näihin haasteisiin pyritte vastaamaan, ja miten tämä oikeudenhoidon uudistus etenee tällä hetkellä?

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström, 3 minuuttia.

15.20 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Kiitos, arvoisa puhemies! — Erinomaisen hyviä kysymyksiä, aloitetaan.

Edustaja Tolvanen, nimenomaan parlamentaarinen työryhmä oli tässä taustalla, että saatiin tämä 17,5 miljoonaa tähän sisäiseen turvallisuuteen, ja se oli äärimmäisen hyvää työtä, ja se oli siellä pohjalla.

Oikeudenhoidon uudistamisohjelmaa viedään eteenpäin.

Sitten tämä iso kysymys, mikä tuli monelta edustajalta liittyen tähän käräjäoikeusverkkoon — jos vastaisin tässä nyt samalla kaikkiin, mikä on linjaus, mikä on periaate:

Se pohjahan on se työryhmän raportti, jossa oli 27 käräjäoikeudesta joko 14:n malli tai 17:n malli. Sitten olemme tietenkin selvittäneet myös muita malleja ja niitten kustannuksia varsin perusteellisesti tuolla oikeusministeriössä. Näitten linjauksien lisäksi täytyy tietysti keskustella hallituskumppaneiden kanssa, mikä heidän käsityksensä tästä asiasta on ollut. Tätä keskustelua olen muun muassa tänäänkin käynyt.

Näitten keskustelujen pohjalta tulen sitten tekemään tämän lopullisen päätökseni, ja tämä päätös tulee olemaan ihan lähiaikoina julkinen. Mikä siinä on sitten perusta, niin totta kai tässä täytyy katsoa tämä alueellinen kattavuus, etäisyydet ynnä muut, sitten se, mitä me voimme tekniikalla saavuttaa — kaikki tämä täytyy ottaa huomioon. Ja kun tulen paikkakunnalta, josta viime vaalikaudella vietiin hovi- ja hallinto-oikeus, niin totta kai tiedän, mikä imagoarvo näillä käräjäoikeuksilla myös on yleensä sille paikkakunnalle. Sitä voisi ajatella myös niin, että siinä on tällainen alihankkijapuoli, mitä pitää miettiä: jos siellä on pieni lakitoimisto ja sieltä viedään käräjäoikeus, niin totta kai se vaikuttaa myös näihin työllisyysnäkökulmiin. Tämä sama vastaus sopii kyllä tähän vankilaverkkokeskusteluun myös. Nämä kaikki asiat tulen ottamaan huomioon ennen kuin teen sitten lopullisen ratkaisun.

Edustaja Anttila ja moni muukin kiinnitti huomion näihin valitusportaisiin. Hallitushan on lähtenyt siitä, että nyt täytyy notkeuttaa ja nopeuttaa tätä, ja sitä kohti mennään.

Täällä tuli niin valtavasti kysymyksiä — ja kello käy — mutta puutun edustaja Zyskowiczin huomioon tästä, riittääkö tämä siirtyminen kolmen tuomarin menettelystä kahden tuomarin menettelyyn. Eihän se tietenkään riitä, tässä koko ajan etsitään muitakin keinoja. Olen antanut ohjeistusta tuonne meidän virkamiehille, että älkää kertoko minulle, mitä me

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

emme voi tehdä, vaan kertokaa, mitä me voimme tehdä, koska me olemme täysin poikkeuksellisessa tilanteessa liittyen tähän turvapaikkakeskusteluun. — Valitan, että tuo aika tosiaan juoksee, mutta jatketaan keskustelua, ja vastaan järjestyksessä kaikkien kysymyksiin.

Edustaja Toivola kysyi tästä tasa-arvoisesta avioliittolaista suhteesta tähän Aito avioliitto -lakiin. Nämä ovat kaksi erillistä prosessia: toinen tulee tänne niin kuin edellinen eduskunta on päättänyt, hallitus tuo sen esityksen tänne, ja sitten se Aito avioliitto -laki on oma prosessinsa, ja se käsitellään aivan kuten kaikki muutkin kansalaisaloitteet. Että minä en näitä sotke keskenään.

Tässä lyhyesti, ja jatkan sitten. Jäi paljon kysymyksiä vastaamatta, mutta toistakaa niitä, niin ministeri sitten koettaa vastailla.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan keskustelua.

15.23 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus leikkaa nyt niitä lisärahoja, jotka annettiin syyttäjälaitokselle ja konkurssivalvontaan muun muassa harmaan talouden torjuntaa varten viime kaudella. Ne loppuvat nyt. Samaan aikaan sisäministeriön puolelta 99 poliisia harmaan talouden torjunnasta jää palkkaamatta.

Kuitenkin on sillä tavalla, että aika monet arvioivat, että verotulojen 2 prosentin kasvu tällä hetkellä johtuu siitä, että ollaan näitä harmaan talouden torjunnan keinoja voitu käyttää. Esimerkiksi tämä veronumero rakennuksilla on saattanut lisätä merkittävästi verotuloja sillä puolella.

Kysyisinkin sitä, miten näette, arvoisa oikeusministeri, nyt tämän koko ketjun toiminnan näitten leikkausten jälkeen, jotka olette nyt budjetissa esittäneet oikeusministeriön puolelle. Miten ne tulevat vaikuttamaan tähän harmaan talouden torjuntaan, ja pitäisikö sinne lisätä voimavaroja teidän mielestänne?

15.24 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme varmasti tässäkin osassa Eurooppaa osallisia pitkään aikaan suurimpaan turvapaikkakriisiin, mitä Euroopassa on nähty, ja tarvitaan varmasti hyvin käytännönläheisiä ratkaisuja.

Tiedämme nyt, että entiseen verrattuna varmuudella yhä useampi hakija tulee saamaan Suomesta turvapaikan ja tarvitaan näitä voimakkaita kotouttamistoimia. Olemme iloisia siitä, että vihreiden puoluevaltuuskunnassa toista viikkoa sitten esitetty aloite kolmen kuukauden karenssin poistamiseksi turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien työnteolta on saanut myönteistä vastaanottoa ministeritasoltakin, ja kysyisinkin, mitä oikeusministeriössä on tällaisen karenssiajan poistamiseksi vireillä.

15.25 Jari Leppä kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On hyvä kuulla, että ministeri Lindström arvioi niin oikeusistuinverkostoa kuin vankilaverkostoa myös alueen näkökulmasta. En kysy mistään erityisestä kohteesta, kun tiedän, että se kokonaisarvio pitää tehdä, mutta yleisesti on varmaankin niin, että keskittämällä kaikki mahdolliset isoihin yksiköihin saadaan aika lailla varmuudella myöskin hintaa lisää. Tämä on varmaan yksi näitä näkökulmia, jotka on hyvä tuossa valmistelussa ja harkinnassa ottaa huomioon.

Mutta sitten kysymykseni koskettaa näitä pieniä erikoistuomioistuimia, jotka on nyt yhdistelty eri hovioikeuksiin. Joko on ensimmäisiä arvioita siitä, onko siellä nyt näihin eri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

koistapauksiin, näiden käsittelyyn, varmasti riittävä ammattitaito? Tässä on oleellinen asia se, miten kauan nuo käsittelyt kestävät ja minkälainen oikeusturva sitten eri osapuolille tästä tulee. Nämä erikoistuomioistuimet nyt kuitenkin toimivat aika hyvin. Mikähän se tilanne tällä hetkellä on? Arviohan siitä tulee myöhemmin, mutta onko siitä jo ensimmäisiä ajatuksia?

15.26 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa lukee seuraavasti: "Lyhennetään tuomioistuinten käsittelyaikoja muun muassa joustavoittamalla tuomioistuimen kokoonpanosäännöksiä, kehittämällä korkein hallinto-oikeus aidoksi ennakkoratkaisutuomioistuimeksi sekä rajaamalla valitusoikeuksia huomioon ottaen perustuslaista ja ihmisoikeussopimuksista tulevat reunaehdot." Teillä on siis hallitusohjelman mandaatti rajata valitusoikeuksia. Mielestäni ette antanut ihan tarkkaa vastausta edustaja Zyskowiczin kysymykseen. En halua sitä uudelleen tässä ilmoittaa, mutta jos voisitte vastata, koska tämä liittyy nyt mielestäni aika oleellisesti tähän.

15.27 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt turvapaikanhakijoitten osalta tilanne on se, että näyttää siltä, että tänä vuonna tulee ehkä 50 000 ja ensi vuonna se määrä lisääntyy. Voi arvioida kai karkeasti, että ehkä enimmillään noin puolet saa turvapaikan ja puolet ei saa, ja näistä, jotka eivät saa, ilmeisesti aikamoisen suuri osa tekee valituksen hallinto-oikeuteen — saavat ilmaisen oikeusavun, köyhiä kun ovat — ja sitten hallinto-oikeuteen tulee sellainen määrä asioita, että se uhkaa ruuhkauttaa koko hallinto-oikeuden lyhyessä ajassa. Tässä jäävät sitten, sanotaan nyt, nämä suomalaisien yritysten ja kuntien valitukset mahdollisesti sitten jalkoihin, ja tämä on toki esimerkiksi elinkeinoelämän hankkeitten osalta huono asia. Miten näette tämän, onko tällainen riski olemassa ja miten siihen voidaan varautua näillä määrärahoilla, mitä nyt on käytettävissä?

15.28 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos siirrytään rakenteista kriminaalipolitiikkaan. On hienoa, että laaditaan uusi rikosentorjuntaohjelma, ja on hienoa, että hallitus jatkaa sitä linjaa, että rikoksen uhri on keskiössä. Nyt me huolehdimme rikoksen uhrin tarpeista, ja meille tulee muun muassa rikosuhrimaksu. Sen lisäksi hallitusohjelmassa on monia toimenpiteitä, jotka parantavat rikoksen uhrin asemaa, muun muassa tarkastellaan väkivalta-, seksuaalirikoksien rangaistuksia, yhdistellään ehdollista ja ehdotonta vankeusrangaistusta ja kehitellään vankien vapauttamismenettelyä, nimenomaan vaarallisten vankien vapauttamismenettelyä. Kysyisinkin tästä: Missä vaiheessa nämä ovat? Odottavatko nämä sitä teidän teettämän tutkimuksen tulosta, jossa selvitetään kansalaisten näkemyksiä rangaistuksista, vai ryhdytäänkö näissä jo nyt toimenpiteisiin, koska nämä ovat tärkeitä asioita? Eduskuntaan on saapunut muun muassa lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rangaistuksen koventamisesta kansalaisaloite, ja mielellään se laki-asiainvaliokunnassa käsiteltäisiin yhdessä näiden muiden pakettien kanssa.

15.29 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä edellä on käynyt ilmi, rikesakko kaksinkertaistuu, ja myös päiväsakkojen kohtuullisuus on kyllä koetuksella. On sääntö, että päiväsakon määrän pitää olla kohtuullinen sakotettavan maksukykyyn nähden, mutta nyt tämä minimisakon korottaminen kyllä aiheuttaa sen, että tämä kohdistuu kipeimmin kaikkein vähiten ansaitseviin. Vanha Olaus Petrin tuomarinohje vuodelta 1530 sanoo, että "kaikki laki on asetettu oikeuden ja kohtuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

den eikä sakkorahain tähden". Minusta nyt tuntuu, että tässä pyritään budjetin aukkoa paikkailemaan näillä sakkotuloilla, mikä kyllä tuntuu aika väärältä lähtökohdalta näin mietittäessä rangaistusjärjestelmää. Mitä ministeri tähän sanoo, ja onko tämä nyt perustuslain mukaista vai vastaista?

15.30 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen vaikuttavuustavoitteena oikeusministeriön alalla on se, että oikeusturva toteutuu käytännössä. Tämä on erittäin hyvä lähtökohta ja vetää aasinsillan myös siihen oikeustajuun, josta tänään täällä puhuttiin. Pidän itse hyvänä tätä ministerin käynnistämää tutkimushanketta, jossa selvitetään yleistä oikeustajua ja sen suhdetta tuomitsemiskäytäntöihin.

Nostan, kuten myös lakivaliokunnan puheenjohtaja Tolvanen nosti esille, nämä lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset. Täällä kirjauksissahan mainitaan myös se, että lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistustasoa tarkistetaan. Olemme saaneet tänne nyt aiheeseen liittyvän kansalaisaloitteen, ja myös lakialoite, joka jo edellisellä kaudella oli eduskunnassa niin Tolvasen kuin myös itseni kautta tehtynä, tulee toisintona myös jätettäväksi eduskunnassa. Kysyisin: miten tämä asia nyt etenee?

Toinen kysymys koskee rattijuopumustuomioita, täällä äsken joku mainitsikin aiheesta. Kun edellisellä kaudella esitettiin kuusi lausumaa, niin miten tämä asia etenee? Ymmärsin, että ministeriössä on hyvinkin toimittu tämän asian eteen.

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustajat Anttila, Zyskiewicz ja Heinäluoma ennen ministeriä.

15.31 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn täällä niihin edustajiin, jotka ovat pitäneet oikeana sitä, että maahanmuuttopäätöksistä riittää yksi valitusaste. Olen ihan samaa mieltä. Nimittäin tähän liittyy myöskin sitten se, että näitä kustannuksia oikeusavun puolella tulee myöskin koko ajan lisää, jos niitä valitusteitä on kovin monta. Siinä mielessä kannustan ministeriä toimimaan, että näin tapahtuisi.

Mutta varsinaisesti pyysin tämän puheenvuoron muistuttaakseni siitä, että Forssassakin on käräjäoikeuden istuntosali, ja toivon, että Forssan kaupungin tekemä yhteistyötarjous ministerille kelpaa ja me voisimme sen käräjäsalin siellä säilyttää. Sillä on nimittäin sellainen symboliarvo, että silloin ei tarvitse 136 kilometrin päähän Lahteen lähteä viemään niitä meillä käräjäoikeuteen käsiteltäväksi haastettuja ihmisiä. Tämä on myöskin erittäin suuri liikkumiskysymys. Aika kalliiksi tulee sekin matka kulkea edestakaisin.

15.32 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen hyvin tyytyväinen, että täältä salista on tullut tukea tälle tekemälleni ehdotukselle. Palaan siihen.

Tänä päivänä on siis se tilanne, että Maahanmuuttoviraston annettua kielteisen ratkaisun turvapaikkahakemukseen asianomainen saa valittaa tästä Helsingin hallinto-oikeuteen ja tietysti käyttää maksuttoman oikeusavun palveluja. Kun hallinto-oikeuskin antaa kielteisen päätöksen, niin tänä päivänä on se tilanne, että tämä turvapaikanhakija saa hakea korkeimmasta hallinto-oikeudesta valituslupaa, jota sitten kolme hallintoneuvosta käsittelee. Edelleen tässä tilanteessa tietysti haetaan aina myös täytäntöönpanon keskeytystä. No, käytännössä, kuten hyvin ymmärrämme, korkein hallinto-oikeus äärimmäisen harvoin, jos koskaan, en osaa sanoa, on muuttanut näitä Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisuja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Ministeri, sanoitte, että odotatte ministeriöltä esityksiä. Sanon teille: tämä asia ei etene, ellei siinä ole vahva poliittinen ohjaus. Sitä teiltä odotamme.

15.34 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin jatkanut keskustelua tästä harmaan talouden ongelmastiikasta, joka on tietysti oikeusministerille tärkeä teema mutta myös työministerille erittäin tärkeä teema. Tästähän edustaja Rinne puhui aikaisemmin.

Tänään eduskunnan tarkastusvaliokunta sai informaatiota, miten eduskunnan aikaisemmat lausumat harmaan talouden torjunnasta ovat menneet eteenpäin valtioneuvoston toiminnassa. Siinä yhteydessä kävi ilmi, että tämä hallitus ei olisi jatkamassa erillistä harmaan talouden torjuntaohjelman tekemistä. Nyt on yli 20 vuotta ollut tällainen systemaattinen ohjelma-ajattelu, jolla eri ministeriöt ovat sitoutuneet — oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö ja sisäasiainministeriö ja niin edelleen — yhteiseen toimintalinjaan, jotta tämä ongelma saadaan esille. Niin kuin edustaja Rinne sanoi, tämä on selvästi tuottanut tulosta. Mutta nyt on suuri huoli, onko todellakin niin, että tätä harmaan talouden torjuntaohjelmaa ei tämä hallitus jatka. Mikä on teidän henkilökohtainen kannanottonne, koska tällaista vahvaa poliittista ohjausta myös tässä asiassa tarvittaisiin?

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström, 3 minuuttia.

15.35 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowiec ja edustaja Heinäluoma peräänkuuluttivat vahvaa poliittista ohjausta. Se on ihan totta, sitä tarvitaan, ja olen huomannut, että eiväthän nämä asiat etene muuten, jos ei ministeri sano, että näin tehdään. Ehkä sanoin vähän liian varovasti, kun totesin äsken, että minulle ei tarvitse tulla kertomaan ongelmista vaan ratkaisuksista. Tämä on se ajattelutapa liittyen nyt sitten tähän valitusprosessiin, että me tarvitsemme uusia ja tehokkaita keinoja, ja me tiedämme, mikä tässä on se ongelma, pitkä valitus aika, ja se tuo meille valtavia kustannuksia. Kyllä tälle pitää tehdä jotakin. Tässä aion itse pitää siitä huolta, että sitä vahvaa poliittista ohjausta, niin paljon kuin näistä lihaksista lähtee, tulee tapahtumaan.

Mitä tulee tähän harmaaseen talouteen, harmaan talouden torjuntaan, niin syyttäjälaitoksen puolella on tällä kehyskaudella nykyisen suuruinen 3,3 miljoonan euron rahoitus liittyen tähän harmaan talouden torjuntaan. Se on myönnettävä, että tuomioistuinten ja ulosottolaitosten lisärahoitus sen sijaan päättyy edellisen hallituksen päätösten mukaiseksi vuodesta 16 lukien. Harmaan talouden torjunta on asia, johonka on ulkomuistista parikymmentä miljoonaa varattu. Minun oma näkemykseni on, että harmaata taloutta pitää torjua, siinä on paljon keinoja, ja olen edellisellä kaudella kovasti sitä pitänyt esillä. Tämä on tietysti semmoista hommaa, missä edelleen aion pitää suuni auki, koska kyllä sieltä on todistettavasti myös saatavana tuloksia eli verotuloja valtiolle.

Täällä tuli paljon kysymyksiä näistä käräjäoikeuksista edelleen, ja edustaja Eestilä kyseli tästä erikoistumisesta käräjäoikeuksissa. Minun mielestäni tämä on yksi tapa koettaa ratkaista tätä ongelmaa, että sen sijaan, että kehitetään sillä, että lakkautetaan, se ei aina välttämättä ole se vastaus, se vastaus voi olla se, että se voi erikoistua ja löytää sen oman osaamisalueensa, ja tällä tavalla turvataan myös tämä alueellinen kattavuus näitten oikeuksien kohdalla. Tämä on semmoinen asia, mitä myös koetan tässä katsella, kun tätä työtä tehdään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Edustaja Wallinheimokin puhui tästä valitusoikeuden rajaamisesta. Täällä tulee vahvaa tukea tietenkin varsinkin hallituspuolueilta liittyen tähän turvapaikanhakijakysymykseen.

Edustaja Tolppanen kysyi myös tästä hajautetusta mallista.

Sitten tämä kansalaisten oikeustajuhanke, siitä ehkä lopuksi pari sanaa. Se hanke on tosiaan käynnistetty tässä, ja se työ menee eteenpäin. Vaikka siitä tuli kuinka paljon kritiikkiä, niin itse olen sitä mieltä, että se on hyvä asia selvittää. Sitä tehdään yhdessä Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin kanssa, ja se hanke kestää mielestäni vähän liian kauan, puolitoista—kaksi vuotta, ja minun mielestäni sitä olisi voinut tietysti vähän nopeuttaakin, mutta tehdään perusteellista työtä, jonka jälkeen on aika sitten tehdä johtopäätöksiä, mitä tarvitsee tähän liittyen lainsäädännölle tehdä.

15.38 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä tosiaan mainittiin moneen otteeseen, rike- ja päiväsakkoja kiristetään, joten olisi vähintäänkin luonnollista, että myös talousrikollisuuteen ja harmaaseen talouteen liitetään lisää panostuksia. Miten nimenomaan talousrikollisuuteen aiotte puuttua tiukemmin? Toistan vielä aikaisemmat kysymykseni, eli tosiaan oikeuslaitosten toimijoiden yhteinen kannanotto kiinnitti huomionsa siihen viime syksynä, että panostukset oikeudenhoitoon eivät kestä kansainvälistä vertailua, ihmisten ja yritysten oikeusturva on uhattuna ja tuomioistuinlaitos on aliresursoitu. Mikä on näkemyksenne tästä tilanteesta nyt, ja miten tähän haasteeseen aiotaan puuttua — ja siihen liittyen se ratkaisupuoli, nimenomaan oikeudenhoidon uudistus mahdollistaa säästöihin sopeutumisen — miten tämä hanke etenee?

15.39 Veera Ruoho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Keskustelin tuossa tuoreen poliisiylijohtajan kanssa tästä jo hyvän aikaa, ja hän kertoi siitä, kuinka oli tähän turvapaikanhakijatulvaan reagoitu muun muassa siten, että oli 50 poliisia otettu nimenomaan talousrikostutkinnan puolelta, että saadaan päteviä poliiseja kuulemaan ja tutkimaan näitä turvapaikanhakijoita. Miten näette tämän, että joudutaan siirtämään talousrikostutkinnan puolelta näihin tehtäviin poliiseja, vaikuttavan myös talousrikostutkintaan ja harmaan talouden tutkimiseen?

15.40 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusministeri, te olette aloittanut tehtävässä hyvin, siitä täytyy antaa kiitosta. Olette aktiivisesti nostanut esille esimerkiksi vakavien rikosten tuomioita, ja annan tästä kyllä ehdottomasti kiitosta.

Oikeuslaitosta rasittavat myös erilaiset valitukset, jotka liittyvät kaavoitukseen ja rakentamiseen. Meillä seisoo noin 3 miljardia erilaisia investointeja sen takia, että näitä päätöksiä ei saada aikaan. Kaikki eivät toki ole eri oikeusasteissa vaan yleensä lupaprosesseissa. Hallitus on luvannut, että näissä ryhdytään toimeen. Ympäristöministeri niissä varmasti on vastuullisena, mutta olen varma, että teitä myös oikeusministerinä nämä asiat ovat kiinnostaneet niin paljon, että olette tietoinen, miten näissä ollaan etenemässä ja minkälaisella aikataululla.

Myös kotouttaminen kuuluu teille. Oliko se niin, että käsittelimme sen jo kokonaan viime viikolla, mutta jos ehditte, niin mielellään kuulisin, minkälaiset arviot teillä on nyt, kun turvapaikanhakijamäärät ovat nousseet näin suuriksi.

15.41 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmissalakuljetus kukoistaa tällä hetkellä erittäin räikeästi, ja järjestäytynyt rikollisuus rahastaa ih-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

misten hädällä. On tärkeää ja hyvä, että Suomessa tähän asiaan on reagoitu ja salakuljettajia jää kiinni rajoilla yhä useammin. Kaikkia ei kuitenkaan saada kiinni. Kysyisin ministeriltä: mikäli EU on liian kankea tekemään nopeita yhteistyöratkaisuja, onko Suomella olemassa jokin oma suunnitelma salakuljetuksen kitkemiseksi ja rangaistusten koventamiseksi?

15.42 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Lindströmille oikeusministeriön hallinnonalan laajasta esittelystä ja kattavasta sellaisesta.

Kuten oikeusministeri totesi, niin hallinnonalalle esitetään ensi vuodelle noin 900 miljoonan euron määrärahoja, missä on muutama miljoonaa euroa lisää edelliseen budjettiin verrattuna, ja kuten täällä on tänään jo todettu, niin erityisen merkittävä on hallitusohjelman mukainen määrärahalisäys sisäiseen turvallisuuteen ja oikeudenhoitoon, mikä tarkoittaa oikeusministeriön hallinnonalalla 17,5 miljoonan euron lisäystä. Pidän tätä ihan hyvänä kehityksenä, mutta kehyskauden myöhempinä vuosina oikeusministeriössä jouduttaneen näillä näkymin kuitenkin sopeuttamaan menoja ehkä noin 30—40 miljoonalla eurola nykyiseen määrärahasuhteeseen verrattuna. Kysyisinkin nyt oikeusministeri Lindströmilta alustavaa arviota siitä, mikä merkitys näiden säästöjen löytämisessä tulee olemaan hallituksen kärkihankkeisiin kuuluvalla digitalisaatiolla, sähköisen asioinnin lisääntyvällä käytöllä sekä vaihtoehtoisten prosessien ja menetelmien kehittämisellä ja käyttöönotolla.

15.43 Teuvo Hakkarainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä jatkan oikeastaan siitä, mitä Tolppanen kysyi, oikeastaan tarkennan sitä.

Onko oikeusministeriöllä tai jollain muulla taholla laskelmia siitä, minkä verran hallitsematon maahanmuutto tulee seuraavien vuosien aikana kuormittamaan oikeusjärjestelmäämme ja mitä se maksaa? Tietyt maahanmuuttajaryhmät ovat tilastoissa yliedustettuina esimerkiksi raiskauksissa, joten luultavasti lopulta veronmaksajien niskaan kaatuvat oikeudenkäyntikulut kasvavat, kun tulijamäärät yhtäkkiä kasvavat noin suuriksi. Onko siitä minkäänlaisia laskelmia, paljonko tuo hintalappu tulee olemaan veronmaksajille?

15.44 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos myös ministerille aktiivisesta toiminnasta tähän asti.

Eduskunnan käsittelyyn on tulossa hallituksen esitys 32, jossa puhutaan aktiivisesta katumisesta, ja taitaa kulkea nimellä "armahduslaki", vai miten se nyt on, mutta jotain tämän suuntaista. Tavoite on hyvä, saada Suomen valtiolle takaisin rahoja, jotka Suomen valtiolle kuuluvat, joita on viety Suomen veronkeräysjärjestelmän ulkopuolelle kyseenalaisin keinoin. Onko ministerillä tiedossa jotain sellaista, joka ei ole vielä tullut keskusteluun? Ajattelen tässä lähinnä sellaisia tahoja, jotka ovat olleet järjestämässä näitä kyseenalaisia rahansiirtoja ja keinotteluja ja hakemassa porsaanreikiä ja jotka nyt saattavat päästä ikään kuin koira veräjästä ilman minkäänlaista rangaistusta tai sanktiota.

15.45 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotoutuminen on tärkeä asia nyt, ja ministerikin on tarttunut siinä esimerkiksi meidän ehdotuksiimme siitä, että voitaisiin helpottaa työluvan saamista turvapaikanhakijoille jo heti alusta saakka. Kotoutuminen on vuosien ja vuosien työ, ja toisaalta jos asian kääntää positiiviseksi, jos me teemme sen hyvin, niin vauvasta työmarkkinoille kestää 25 vuotta mutta turvapaikanhakija voi muutamassa vuodessa jo tulla nettomaksajaksi tälle yhteiskunnalle. Tämähän on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

kaikkien tavoite, että me saisimme turvapaikanhakijat mahdollisimman hyvin kotoutumaan.

Eri kunnissa on eri kokemuksia, että järjestöt tekevät jotain, kunta on tehnyt jotain, valtion viranomaiset jotain, ja käytännöt ovat aika vaihtelevia. Miten, ministeri, teidän maahanmuuttoryhmänne, kun te olette ministeriöissä pistämässä nyt tähän yhteistyöhön vauhtia, saisi asiat siihen malliin, että joka kunnassa, joka vastaanottokeskuksessa ollaan heti tilanteen päällä ja se, joka osaa antaa kielikoulutusta, se, joka tarjoaa työpaikkamahdollisuuksia, olisi heti siellä valmiina niitä tarjoamassa ja yhteistyö toimisi kaikkialla? Onko teillä jo koko maan kattavaa suunnitelmaa tästä?

15.46 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan antaa tukeni sille, että tuomioistuimen kokoonpanoja kevennetään ja valitusoikeutta rajoitetaan, niin kuin on jo nyt tehty. Itse asiassa olen paljon keskustellut eri tuomarien kanssa, jotka tuomioistuimissa ovat tuomitsemassa, ja he ovat kanssa valmiita nimenomaan siihen, että kärjäoikeutta vahvistetaan ja siitä eteenpäin asian vieminen tämmöisissä päivitäsasioissa ei enää etenisikään. Totta kai vaikeat asiat eteenpäin, mutta se ei ole kenenkään oikeusturvasta pois, ja sillä näinä päivinä me saamme isoja säästöjä, joita on pakko tehdä tulevina vuosina.

Näihin säästöihin liittyen kysynkin sakon muuntorangaistuksesta. Sehän nyt peruttiin. Siitä käsittääkseni nyt tulee 20 miljoonan säästöt. Se on ihan perusteltua näinä aikoina, koska se edellisen hallituksen päättämä esitys oli hyvin byrokraattinen ja monimutkainen. Se on selvää, että rikollisen on saatava tuomio, näpistelijän on saatava tuomio, ja kysynkin, mihin toimenpiteisiin te nyt olette ryhtynyt korvaavien toimenpiteiden valmistamiseksi.

15.47 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä kysyttiin niistä sakoista, niin halusin vain todeta, kun todettiin, että se kohdistuu erityisesti pienituloisiin, että se alin sakkohan on iän kaiken ollut sen 6 euroa ja nyt jos se nousee tuplalla, niin se ei kauheasti nouse. Kun ajatellaan, että esimerkiksi vahingonteosta tulee semmoinen 10—20 päiväsakkoa, niin se on 60—120 euroa sakkoa. Meillä on Hyvinkäällä parkkisakokin 50 euroa, niin että kyllä sen tietysti rangaistuskin tulee olla. Eihän niitä rikoksia pakko ole tehdä.

Mutta olisin vielä toistanut sen minun kysymykseni, että onko teillä vireillä siellä oikeusministeriössä harkintaa prosessien keventämisestä. Kannatan ehdottomasti tätä valitusprosessien tarkastelua erittäin tarkasti ja myöskin liittyen näihin kokoonpanoihin tuomioistuimissa. Kolmen tuomarin kokoonpanoja ei aina tarvita. Olen itsekin työskennellyt hovioikeudessa ja kärjäoikeuksissa ja tiedän, että siellä halutaan myös sisällöllisiä työkaluja eli nimenomaan tallenteiden kuulemista uudestaan, prosessikynnyksiä — siis myös sinne menettelyihin apuja, koska se menettely on raskas ja se ei auta, vaikka siitä ei saisi valittaa.

15.49 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun mitä ilmeisimmin säästöpainneiden keskellä kärjäoikeusverkko tulee harvenemaan, niin miten käytännössä tämän viime kaudella istuneen työryhmän suunnitelmat näitten videoyhteyksien parantamiseksi ja laajentamiseksi etenevät? Saadaanko tähän määrärahoja? Tässä on pitkälti kysymys myös oikeusturvasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Sitten toinen asia liittyy tähän sähköiseen äänestämiseen, koska ajatus digiloikasta sähköisessä äänestyksessä koki kuntavaaleissa 2008 takapakin, kun kokeilut menivät pieleen. Onko tässä suhteessa heitetty pyyhe kehään ja asia on ikään kuin jäissä? Tässä tekstiosassa puhutaan kyllä jotakin, että kunnallisessa kansanäänestyksessä voidaan kokeilla, mutta uskalletaanko tässä mennä huonosta kokemuksesta huolimatta rohkeasti eteenpäin?

15.50 Simon Elo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan ensinnäkin esittää tukeni edustaja Zyskowiezin esitykselle siitä, että turvapaikanhakijoille riittää valitukseen oikeusturvan kannalta hallinto-oikeus, korkeinta hallinto-oikeutta ei tarvita. Tämä on myös tietysti kustannuskysymys.

Edustaja Halmeenpää esitti, että Suomeen tulee tänä vuonna yhä enemmän turvapaikanhakijoita, jotka saavat myöntävän päätöksen. Tämä väite on sekä tosi että epätosi, tosi siinä suhteessa, että varmasti lukumääräisesti tulee enemmän kuin aikaisemmin hyväksyviä päätöksiä, koska yksinkertaisesti turvapaikanhakijoita on enemmän, mutta prosentuaalisesti uskallan väittää, että hyväksyvien määrä on pienempi kuin aikaisempina vuosina johdettua Irakin turvallisuustilanteen uusista linjauksista Maahanmuuttovirastossa ja toivoakseni ulkoministerin saamasta palautussopimuksesta Irakin kanssa, joka tulee mahdollisimman pian voimaan. Kysyn arvoisalta oikeusministeriltä, kun tosiaan suurellisia palautuksia todennäköisesti on lähiaikoina tulossa, miten oikeusministeriössä on käytännössä ja siten talouden kannalta varauduttu siihen, että tällaisia palautuksia täytyy alkaa pistämään toimeen.

15.51 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu paljon harmaasta taloudesta, ja kyllä on tärkeitä, että sitä ei unohdeta vaan niitä lisämäärärahoja saataisiin. Yksi ongelma oli, niin kuin viime vuosinakin todettiin, että viranomaisten taho ei kulje keskellä. Mutta sitten on puhuttu myös, ja minun oikeustajuni ei hyväksy sitä, jos minä näin yksinkertaisesti sanon, että kun talousrikollinen tunnustaa, niin hänelle annetaan pienemmät tuomiot ehkä, mutta kun joku varastaa makkaranpätkän, niin häntä ei kyllä paljon sitten armahdeta.

Tänä päivänä on myös paljon työttömyyden takia ja velkaantumisen osalta sitä, että velat jäävät maksamatta ja menevät ulosottoon ja valmis kierre on tulossa, että kun on ulosotossa, niin tulee maksuhäiriöitä ja ei saa sitten esimerkiksi asuntoa vuokrattua, ei saa pankkikorttia, luottokorttia eikä saa lainaa. Tämä kierre saattaa olla vuosikausia, ja tämä kyllä syö sitten tätä ihmistä, jolla näin on. Voisiko tähän saada mitään helpotusta?

15.52 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pari kysymystä liikenne rikkomuksista ja -rikoksista. Suomi tekee kansainvälistä yhteistyötä, ja meillä on samat tietojärjestelmät käytössä monen muun Euroopan unionin maan kanssa, mutta kuitenkin, jos ulkomaalainen ajaa meillä esimerkiksi liikennevalvontakameraan nopeutta, joka edellyttää päiväsakkoa, niin millä tavalla me pystymme perimään ulkomaalaiselta tämän päiväsakon, koska sehan perustuu nettotuloihin ja ilmeisesti meidän on aika vaikea saada näitten ritariässien ja muitten nettotuloja selville?

Toinen kysymys koskee sitten sakotuksen jonkunlaista pisteytysjärjestelmää tai hallinnollista maksua, koska erityisesti ammattiautoilijalle se on aika rankka kokemus, jos kolmen pienen rikkeen ansiosta menettää korttinsa, ja tietenkin tämä sama epäoikeudenmu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

kaisuus kohdistuu syrjäisten alueitten ihmisille. Jos he menettävät korttinsa, niin se on aivan eri asia rangaistuksena kuin pääkaupunkiseudulla, jossa julkinen liikenne toimii.

15.53 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lautamiesjärjestelmästä kysyisin, onko ministeriltä tulossa sen osalta linjauksia. Meillä on pitkät perinteet lainsäädännössä siihen, ja on koettu, että se tuo läpinäkyvyyttä, lisää kansalaisten luottamusta tuomioistuimiin ja kontrolloi myös tuomareiden toimintaa.

Samoin sitten kysyisin noitten summaaristen asioitten osalta. Siitä on ollut pitkään puhetta, että ne keskitettäisiin jollekin tietylle kärjäoikeudelle ratkaistavaksi tai sitten Valtakunnavoudinvirastoon, kuten Ruotsissa on tehty. Lakivaliokunta vieraili Ruotsissa, ja he olivat hyvin tyytyväisiä tähän järjestelmään ja sanoivat, että tämä ratkaisu vapautti kärjäoikeuden resursseja ja voimavaroja ihan oikeaan aitoon työhön, ja tuo voudinvirasto onkin oikea paikka summaaristen asioitten käsittelylle. Onko tältä osin tulossa linjauksia?

15.54 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakolaiskriisin johdosta meillä on edessämme laajamittainen kotouttaminen, jossa olisi syytä onnistua oikein hyvin. Tapasin vastikään jo pitkään Suomessa asuneita maahanmuuttajia, ja heidän mukaansa kotouttaminen voisi onnistua paljon joustavammin ja paremmin ja jopa tehokkaammin, jos näitä jo pidempään Suomessa asuneita jo hyvin kotoutuneita maahanmuuttajataustaisia kansalaisia otettaisiin mukaan kotouttamistoimiin vaikkapa erilaisten järjestöjen kautta. Oletteko pohtineet tätä ministeriössä — ja jos ministeri voisi vastata vielä siihen alaikäisten avioliittoihin liittyvään aikaisempaan kysymykseeni?

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Henriksson ja sen jälkeen ministeri Lindström.

15.55 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvin mielenkiintoista lukea tätä budjettikirjaa nyt ja huomata, että todellakin tästä sakon muuntorangaistuksesta nyt luovutaan. Tässä hyvässä eduskunnassa viime kaudella etenkin kokoomuslaiset olivat sitä mieltä, että me tarvitsemme uuden sakon muuntorangaistusjärjestelmän, ja myös perussuomalaiset olivat vahvasti sitä mieltä. Nyt kun nämä kaksi ovat sitten yhdessä hallituksessa, he tulevat siihen ratkaisuun, että tähän ei ole varaa. Se on hyvin mielenkiintoista. Minulla ei ole nyt tässä taloudellisessa tilanteessa mitään sitä vastaan, mutta ihmettelen vähän tätä teidän poliittista linjaanne. Haluaisin kysyä nyt ministeri Lindströmiltä: Mikä tulee nyt sitten tämän tilalle, millä tavalla tämä hallitus aikoo nyt hoitaa tämän asian, joka on mielestäni tärkeää miettiä eteenpäin, koska nämä ihmiset ovat juuri sellaisia, että useimmat heistä tarvitsevat päihdehuoltoa ja he tarvitsevat muutakin tukea omassa elämässään? Onko nyt sitä ajateltu loppuun asti?

Mutta, rouva puhemies, olisin kysynyt tässä myös näistä tuomioistuinmaksuista. Kun tiedämme, että nyt lähdetään siihen tilanteeseen, että nostetaan tuomioistuinmaksuja, mikä voi olla erittäin hyväkin asia, niin minkä takia oikeusministeriö ja oikeudenhoito eivät tule sitten hyötymään tästä ylipäänsä? Minä haluaisin, että siihen ministeri voisi antaa vastauksen, koska se edesauttaisi kyllä oikeudenhoidon uudistamisohjelman läpiviemistä, jos myös tällä saralla olisi saatu vähän myönteistä palautetta myös hallituksen sisällä ja valtiovarainministeriöltä.

Puhemies Maria Lohela: Ja sitten ministeri Lindström, 5 minuuttia tähän loppuun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

15.57 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Paljon kysymyksiä — varmaan osaan jää vastaamatta, mutta koetan vastata mahdollisimman moneen kysymykseen.

Edeltäjäni edustaja Henriksson kysyi tuomioistuinmaksuista ja siitä, miksi ei ole sitä rahaa saatu tänne OM:n puolelle. Me yritimme sitä sinne, mutta emme saaneet. Tappelin siitä — en nyt verissä päin — mutta näin kävi. Se olisi ollut todellakin perusteltua. Tämä oli nimenomaan se ajatus, miksi tätä tehtiin. Hävisin tämän tappelun, rehellisesti tämän tässä tunnustan.

Edustaja Ojala-Niemelä, kysytte lautamiesjärjestelmästä. En ole siitä tekemässä mitään linjauksia. Toki asia on ollut useaankin kertaan esillä, ja tiedän sen lautamiesjärjestelmän hyvät ja ehkä huonot puolet, mutta ei ainakaan nyt lähiaikoina olla tekemässä siitä mitään linjauksia.

Sitten tähän kysymykseen näistä summaarisista asioista. Juuri olen käynnistyttänyt tämänmoisen selvityksen — siis selvityksen, en ole päättänyt siitä — voisiko näitä summaarisia asioita keskittää käräjäoikeuksiin, ehkä viiteen käräjäoikeuteen. Tiedän varsin hyvin, että on olemassa sitten myös tämä toinen ratkaisu, missä ne voitaisiin keskittää ulosoton puolelle. Mutta kuten sanoin, nyt sitä selvitetään, mitä se oikeasti tarkoittaa, ja sen jälkeen tehdään sitten päätöksiä asiasta.

Edustaja Elorannalle näistä lapsiavioliitoista: Olen huomannut, että minun pöydällenikin tulee näitä anomuksia. Suhtaudun niihin tietysti aika kriittisesti. Ne ovat tähän mennessä olleet aika lailla hyvin perusteltuja: siellä on ollut vanhempien lupa ynnä muuta ja yleensä joku uskonnollinen tausta. Mutta tiedän, että tämä on semmoinen asia, joka hieman jakaa mielipiteitä. Niitä anomuksia ei ole kyllä onneksi kovinkaan paljoa ollut.

Sitten tämä iso asia, mihinkä moni on kiinnittänyt huomiota, tämä iso kuva turvapaikanhakijoista ja resursseista. Muun muassa edustaja Hakkarainen nosti esille, että minkälaisia rahamääriä, onko tehty laskelmia. Siis on tehty laskelmia, sillä tiedolla, minkä me nyt olemme tietäneet: tämä on laskettu 15 000 turvapaikanhakijan perusteella. Kuten me tiedämme, nämä luvut ovat muuttuneet sen jälkeen. Tätä on aivan mahdotonta ennustaa, ne lasketaan aina, mitä tiedetään. Ja 15 000 turvapaikanhakijan perusteella OM:n hallinnonalalla on tarvetta noin 13 miljoonan euron lisärahoitukselle. Mutta summahan on tietenkin nyt jo paljon isompi, koska me tiedämme, että tämä hakijamäärä kasvaa.

Tämä koskee itse asiassa koko tätä isoa kuvaa. Täällä moni kysyi, miten ministeriryhmä toimii. Muun muassa edustaja Niinistö kyseli tästä kotouttamisesta, moni muukin, mikä on hallituksen linja. Me olemme niin uudessa tilanteessa, että meillä on toki niitä vanhoja keinoja, mutta me tarvitsemme aikamoisen pussillisen uusia, aivan uutta ajattelua. Me tarvitsemme itse asiassa radikaaliakin ajattelua, muuten me emme selviä tästä. Eilen tulin Luxemburgista, missä oli työ- ja sosiaaliministereitten kokous. Tämä oli isoimpana keskusteluna siellä lounaalla — niin että meillä meinasi mennä vähän yliajalle tämä asia. Tämä on tosi haastavaa EU-tasolla, tämä on tosi haastavaa Suomen tasolla. Jos ajatellaan nyt näitten ihmisten mahdollisuutta saada oikeusapua sinne yksityisten oikeusavustajien palkkioihin, kulukorvauksiin, tämmöisiin, niin tarvitaan lisäresursseja. Tarvitaan lisäresursseja hallinto-oikeuteen. Olen valmis ihan ennakkoluulottomasti viemään sitäkin ajattelua eteenpäin, että voisiko näitä käsittelyjä sitten viedä jonnekin muualle kuin Helsingin hallinto-oikeuden puolelle. Kaikkea tämmöistä ennakkoluulotonta ajattelua tarvitaan, koska muuten me emme tästä savotasta selviä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Olen aika varovainen ollut siinä, mitä sanon julkisuuteen ennen kuin siitä on puhuttu hallituksen sisällä, koska olen huomannut semmoisen jännän seikan, että kun ministeri sanoo jotain, niin se on yhtäkkiä totuus ja näin on päätetty ja näin ei ole päätetty. Nämä ministeriryhmät ovat nimenomaan sen takia, että siellä keskustellaan, linjataan ja tehdään uusia päätöksiä. Me tarvitsemme molempia: me tarvitsemme joustavia menettelyjä, nopeita menettelyjä ja nopeita päätöksiä, ja samalla me tarvitsemme sitä kotouttamista. Näitä kaikkia tarvitaan.

Tässä voin sanoa, että kun on nämä kaksi takkia päällekkäin, niin kyllä työtä riittää. Tämäkin keskustelu on osoittanut sen, että myös oppositiosta on ymmärretty se, että tämä ei ole nyt yksin hallituksen asia eikä tämä ole yksin opposition, tämä on molempien asia, muuten tästä ei selvitä. Hyvä, että käydään tällaisista keskustelua.

Pahoittelen, jos en todellakaan ehdi kaikkiin teidän kysymyksiinne vastata. Ottakaa hihasta kiinni ja kyselkää sitten tarkemmin nämä hommat. Minä tässä opettelen olemaan oikeusministeri, ja minua saa ottaa hihasta kiinni — toivottavasti tämä tästä lähtee menemään. Kiitoksia hyvästä keskustelusta!

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt siirrytään opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan. — Ministeri Grahn-Laasonen.

16.02 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Suomen tulevaisuutta rakennetaan korkean koulutuksen, tutkimuksen ja osaamisen varaan. Vaikea taloudellinen tilanne haastaa meitä etsimään uusia toimintatapoja ja uudistumaan. Silloin, kun talous kasvoi, koulutusjärjestelmää kehitettiin lisäämällä menoja. Nyt, kun talous ei kasva, on priorisoitava ja turvattava koulutuksen ja tutkimuksen laatu tekemällä asioita paremmin kuin ennen.

Koulutusleikkauksista on puhuttu viime aikoina paljon. Haluan heti alkuun todeta, että Suomi käyttää ensi vuoden budjetissa 9,5 miljardia euroa koulutukseen, tutkimukseen ja kulttuuriin, siitä 6,8 miljardia euroa opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta. Ensi vuodelle tehtävät leikkaukset ovat noin 2 prosenttia kaikista koulutukseen ja tutkimukseen käytetyistä euroista ja 2,7 prosenttia OKM:n budjetista. (Antti Rinne: Entäs hallituksen?)

Strateginen hallitusohjelmamme tuo koulutukseen ja tutkimukseen useita uudistuksia. Koulutusuudistuksia eteenpäin viedäksemme hallitus tulee käyttämään 300 miljoonaa euroa tulevan kolmen vuoden aikana kasvupanoksina, joilla tavoitellaan pysyvää muutosta, parempia oppimistuloksia ja osaamis-, koulutus- ja sivistystason nousua. Korkea sivistystaso, laadukas varhaiskasvatus ja maksuton, maailman paras koulutus ovat tulevaisuudessakin suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta. Sen turvaaminen edellyttää meiltä hallitusvastuuta kantavilta puolueilta nyt vaikeita ja epäsuosittujakin päätöksiä.

Ensimmäiseksi muutama sana varhaiskasvatuksesta. Jokaiselle lapselle taataan jatkossakin oikeus pedagogiseen varhaiskasvatukseen, tulevaisuudessa 20 tuntia viikossa. Lasten ja aikuisten suhdelukua yli kolmevuotiaiden lasten ryhmissä nostetaan. Hallitus pitää tärkeänä, että kaikkein pienimpien, alle 3-vuotiaiden, lasten ryhmäkokoja ei kasvateta. Lisäksi osana julkisen talouden sopeuttamistoimia päivähoitomaksuja sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuja korotetaan kuntien talouden vahvistamiseksi.

Suomalainen peruskoulu on kansainvälisesti vertailtuna tasa-arvoinen. Koulujen ja alueiden väliset oppimiserot ovat pienet. Jokainen lapsi taustasta tai varallisuudesta huolimatta saa Suomessa laadukkaan ja hyvän koulutuksen. Tosiasia on kuitenkin se, että kou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

lujen väliset erot ovat alkaneet kasvaa erityisesti pääkaupunkiseudulla, mikä on huolestuttava suunta. Siksi koulutuksellisen tasa-arvon vaalimiseksi olemme varanneet ensi vuonna 10,5 miljoonaa euroa haasteellisimmilla alueilla olevien koulujen tukemiseksi. Pidän tätä erittäin tärkeänä mahdollisuuksien tasa-arvon kannalta.

Haluamme uudistaa suomalaisen peruskoulun 2020-luvulle. Uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön peruskouluissamme ensi syksynä. Kärkihankkeemme tavoitteena on uuden pedagogiikan, uusien oppimisympäristöjen ja opetuksen digitalisaation avulla parantaa oppimistuloksia ja tehdä oppimisesta innostavaa läpi elämän. Ensi vuonna peruskoulumme uudistamiseen on varattu 15,5 miljoonaa euroa.

Ammatillisessa koulutuksessa hallitus on käynnistänyt yhtenä kärkihankkeenaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin, jossa koulutuksen sääntely, rahoitus ja ohjaus uudistetaan. Opiskelijoiden yksilöllisiä opintopolkua ja työpaikoilla tapahtuvaa oppimista tullaan lisäämään. Reformi parantaa ammatillisen koulutuksen mahdollisuuksia vastata nopeasti työelämän muuttuviin tarpeisiin. Uudistuksen valmistelu painottuu ensi vuodelle.

Korkeakouluille asetetaan ensi vuodelle 2016 tavoitteeksi edistää profiloitumista tukevaa työnjakoa ja tiivistää keskinäistä yhteistyötä ja yhteistyötä tutkimuslaitosten kanssa. Korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä vahvistetaan innovaatioiden kaupallistamiseksi. Koulutusviennin esteitä puretaan kaikilta koulutusasteilta. Osaamista kootaan kilpailukykyisiksi keskittymiksi.

Tavoitteena on hyödyntää tehokkaasti ja vaikuttavasti tieteen ja tutkimuksen resursseja tiukassa taloustilanteessa. Myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen käytännönläheistä yhteistyötä lisätään tukitoimintojen, kuten kielikeskusten tilojen, kirjastojen ja ict-palvelujen, osalta, jotta opetuksen ja tutkimuksen laadusta voidaan huolehtia. Myös opiskelijoiden mahdollisuutta ympärivuotiseen ja joustavaan opiskeluun pyritään parantamaan.

Hallituksen päättämien kärkihankkeiden kertaluonteisiin kasvupanostuksiin sisältyvät Suomen Akatemian myöntövaltuuden lisääminen innovaatioiden kaupallistamisen edistämiseksi ja muihin päämääriin 30 miljoonalla eurolla vuonna 2016 ja varautuminen pääomittamaan yliopistoja ja ammattikorkeakouluja yhteensä 70 miljoonalla eurolla vuonna 2018. Käynnistämme opettajankoulutuksen kehittämisohjelman. Tavoitteena on opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen uudistaminen vastaamaan uuden oppimisen tarpeita. Hallitus panostaa yhteensä 50 miljoonaa euroa opettajien osaamisen kehittämiseen vuosina 2016–2018. Osana varhaiskasvatuksen kehittämisohjelmaa lisäämme kertaluonteisesti yliopistokoulutettujen lastentarhanopettajien koulutusmäärää 120:llä ensi vuonna. (Puhemies koputtaa) Lisäksi hallituksen kärkihankkeisiin kuuluvat kulttuuri ja taide ja lasten ja nuorten luovuuden lisääminen. Lisäksi nuorisopuolella erityisesti tuleamme kiinnittämään huomiota kärkihankkeeseen "yhteisötakuu", jonka osalta opetus- ja kulttuuriministeriön (Puhemies koputtaa) toimialalla resurssit tulevat ensi vuonna julkisuudessa olleista tiedoista poiketen säilymään ennallaan.

Näillä toimilla ja alkavalla keskustelulla voimme mennä syvemmälle näihin teemoihin, ja kiitän jo etukäteen varmasti monista rikkaista puheenvuoroista.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Asiassa seuraa keskustelu. — Ensimmäinen puheenvuoro, edustaja Gustafsson.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

16.08 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä oli ministeriltä taas hyvin nätti puhe, mutta oli kyllä aika irrallaan siitä yhteiskunnallisesta keskustelusta, jota nyt koulutuksesta ja tutkimuksesta käydään.

Meillä on useissa yliopistoissa nyt sellainen tilanne, että käydään yt-neuvotteluja. Tämän hallituksen aikana meillä Suomessa ovat menossa suomalaisen yliopistojärjestelmän suurimmat yt-neuvottelut Helsingin yliopistossa, jotka koskevat 1 200:aa työntekijää, tutkijaa, professoria. Olen saanut yhä enemmän ja enemmän viestejä, jotka kertovat, että lahjakkaat tutkijat ovat siirtymässä ulkomaille. Useat meistä hämmästyivät ja huolestuivat, kun meidän suosikkiprofessorimme, professori Hämeen-Anttila, on lähdössä Englantiin ja hän perusteli sitä hyvin paljon sillä tilanteella, (Puhemies koputtaa) mikä nyt on Helsingin yliopistossa. Eikö tämä keskustelu tavoita ministeriä tekemään uusia johtopäätöksiä?

16.09 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri linjasi, että hallituksen yhtenä kärkihankkeena on nuorisotakuun laajentaminen yhteisötakuun suuntaan. Tämän nuorisotakuun kokonaisrahoitushan vähenee yli puolella ensi vuonna, ja vaikka pitää paikkansa, että OKM:n hallinnonalalla on edelleen tätä rahaa kehyksissä ensi vuoden osalta, niin kyllä näitä määrärahan vähennyksiä kohdistuu ennen kaikkea nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan OKM:n hallinnonalalla ensi vuonna niin, että tämän kärkirahan lisäyksenkin jälkeen nuorisotyöstä puuttuu 5,5—6 miljoonaa. Tämä on tutkitusti ollut erittäin tehokas nuorisotyön muoto ja myöskin ollut sellaista, mitä kunnissa halutaan laajentaa. Hallitus on myöskin omien linjaustensa mukaan sanonut haluavansa panostaa nimenomaan tähän etsivän nuorisotyön puoleen.

Haluan nyt kysyä ministeriltä: miten te aiotte varmistaa, että me nuorisotyön puolelta pääsemme edes sille samalle tasolle määrärahojen osalta kuin missä olimme tämän vuoden osalta?

16.10 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Koska on kyseessä budjetin lähete keskustelu, mielestäni tuo Anderssonin puheenvuoro oli hyvä lähete tuolle jatkossa edessä olevalle valiokuntakäsittelylle. Tämä on nyt eduskunnan käsissä, ja minusta meidän pitäisi yhdessä pystyä etsimään ratkaisut siihen, että esimerkiksi tuo erittäin hyväksi koettu etsivän nuorisotyön toiminta voisi jatkua vähintään nykyisessä laajuudessaan, mielellään laajempaanakin. Se on hyvä lähete, yritetään hoitaa tämä asia yhdessä.

No, sitten tästä yleisestä 2 prosentin leikkauksesta edellisvuotiseen summaan. Hyvin tarkkana pitää olla, etteivät sakset lipsahda siihen ytimeen ja kaikista olennaisimpaan ja että mahdollisimman paljon noita säästöjä voitaisiin tehdä normien purun kautta, erityisrahoituksen poiston kautta ja uudistusten kautta.

Paljon hyvääkin tapahtuu, ei ihan pieniä asioita: ympärivuotinen opiskelu, kulttuurin prosenttiperiaatteen laajentaminen, tunti liikuntaa, koulun ja työelämän vuorovaikutuksen parantaminen, koulutusviennin esteitten purkaminen, digiloikka, opettajien täydennyskoulutus — isoja, kauan odotettuja (Puhemies koputtaa) positiivisia asioita.

16.12 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta on, että koulutuksesta leikataan paljon, mutta on tässä talousarviossa positiivisiakin asioita: muun muassa lukioista ei leikata. 18 prosenttia lukiolaisista tietää, mitä he haluaisivat tulevaisuudessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

opiskella. Loput eivät vielä tiedä, joten opinto-ohjaus tulee olemaan hyvin tärkeässä roolissa.

Sähköiset ylioppilaskirjoitukset vuoteen 2020 mennessä jokaisessa aineessa: kuinka haasteellista se on, ministeri, että tämä homma toimii ja että se on alueellisesti myös tasavaroista?

Myös ammattikoulun työpaikalla oppimiseen panostetaan. Ammattikoulujen ja yritysten yhteistyötä pitää tiivistää. Se merkitsee sitä, että hyvin paljon, monia kymmeniä tuhansia, yrityksiä tarvitaan tähän yhteistyöhön. Kuinka sitä tullaan edistämään?

16.13 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille esittelypuheenvuorosta.

Ihan erikseen haluan kiittää edustaja Puumalaa erinomaisesta puheenvuoron alusta liittyen nimenomaan tähän etsivään nuorisotyöhön. Se olisi todella hienoa, jos me eduskunnassa löytäisimme sitä yhteistä tahtotilaa. Siellä ilmeisesti tästä 8 miljoonan vajeesta ikään kuin osa nyt saataisiin jollakin kokoonpanolla kasaan, mutta siellä on vielä siltikin esimerkiksi aikaisempaan budjettiin verrattuna useamman miljoonan vaje, ja se on niin olennaisen tärkeätä työtä koko tässä nuorisotakuujattelussa ja kaikkien saamisessa mukaan, että sen tahtotilan löytyminen on tosi tärkeätä.

Sitten olisin kysynyt oppimisympäristöistä ja digitalisaatiosta. Olisi kiva, jos ministeri voisi vähän tarkemmin kuvailla, mitä se tulee ihan käytännössä tarkoittamaan, koska nyt kannetaan sitä suurta ristiriitaa ikään kuin leikkauksista ja uudistamisesta ja siitä, miten se yhtälö voi toteutua — jos sitä voisi avata, kuka on ikään kuin se autoritäärinen ääni, minkä kautta tätä näkemystä lähdetään laajentamaan. Itse kokisin, että tosi tärkeätä on siinä aktivoita lapset ja nuoret. Minulla oli tänään kolme 12-vuotiasta nuorta täällä vieraana, ja heillä oli aivan todella loistavia (Puhemies koputtaa) huomioita siitä omasta oppimisympäristöstään, ja tämä on tärkeätä pääomaa siinä kehityksessä.

16.14 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Gustafssonille muutama palautesana: Selvää on, että rahaa on vähemmän, mutta silloin tulee kysyä, miten sitä rahaa käytetään viisaammin. Otetaan korkeakoulukenttä: Me tiedämme, että meidän tutkimus on sirpaleista, ja voimme kysyä, miten me voimme tehdä valintoja eri yliopistoissa ja keskittyä niihin omiin valintoihin. Meidän koulutusvastuut ovat hajanaiset, ja siinäkin kohdin voimme miettiä, minkälaista synergiaa me saamme esimerkiksi yhdistämällä kansantalouden opintoja keskenään. Meillä on pieniä asiantuntijayksiköitä, joiden voi sanoa olevan hyvin haavoittuvaisia. Samoin meillä on tilanne, että sektoreiden välisessä yhteistyössä, on sitten kyse tutkimuslaitoksista tai sitten yliopistoista, on vielä paljon petrattavaa. Toinen kysymys on myöskin, miten yliopistojen sisällä raha käytetään, kuinka paljon eurosta kuluu opetukseen ja tutkimukseen, ja tämä on yksi paikka, josta voidaan toimintaprosesseja (Puhemies koputtaa) uudistamalla löytää hyviä kohteita.

16.15 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen kyllä henkilökohtaisesti huolissani siitä, että nämä vaikutusarvioinnit, jotka ovat jääneet puoleentien, osoittavat, että kaikkia ratkaisuja ei ole mietitty aivan loppuun asti. Toivoisin, että ministeri voisi vielä harkita, kun perusopetuksen puolella koko tämä parlamentaarinen sali teki tiekartan tutkijoiden avulla siitä, miten peruskoulua uudistetaan, ja siellä oli tärkeitä linjauksia, jotka piti toteuttaa, mutta näihin liittyviä rahoja on nyt merkittävästi leikattu tai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

kokonaan poistettu. Yksi hyvä esimerkki on tämä digitaalisuus, eli käytännössä ennen oli rahaa digitaalisuuden edistämiseen jopa enemmän näissä laaturahoissa kuin nyt tässä karkiohjelmassa, joka on valittu.

Toinen huomio liittyen näiden vaikutusarvioiden tekemiseen: minusta olisi reilua kertoa, että subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisella ei tule niitä säästöjä, kun tiedämme, että subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisella joudutaan muuttamaan (Puhemies koputtaa) osapäivälästen ja kokopäivälästen ryhmäkokoja, mikä johtaa siihen, että tulee 30 miljoonan (Puhemies koputtaa) kulut niiden säästöjen, mitä te haette, aikaansaamiseksi. Miksi tätä ei ole kerrottu?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt olen tarkkana: edustaja Nylander.

16.16 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies, siitä, että olen saanut nimeni ja identiteettini takaisin, kiitos siitä! — Arvoisa puhemies! Olen huolissani monestakin asiasta, mutta olen erityisen huolissani varhaiskasvatuksen tulevaisuudesta. Me tiedämme, että varhaiskasvatukseen kohdistuu moni muutos: leikkauksia, ja puhutaan suuremmista ryhmistä, subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamisesta, kerhotoiminnasta ja mahdollisesti sitten vielä muutetaan näitä pätevyysvaatimuksia kunnissa. Ja koko tämä paletti, tämä kokonaisuus, on minun mielestäni uhka laadukkaalle varhaiskasvatukselle, ja mielestäni on kyse siitä, halutaanko Suomessa edelleen tarjota kaikille lapsille tasavertaiset edellytykset oppia ja menestyä. Siitä on kyse. Kysynkin: haluaako hallitus nyt romuttaa varhaiskasvatuksen? (Ben Zyskowitz: Kyllä haluaa!) — Kyllä, te teette sitä!

16.17 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus panostaa digitalisointiin tavoitteissaan mutta ei budjetissa. Toimintasuunnitelmissa mainitaan, että digimateriaaleihin ja oppimiseen tarvitaan 6 miljoonaa ja osaamisloikkaan 9,5 miljoonaa euroa. Missä nämä ovat budjetissa? Ne eivät näy siellä ollenkaan. Hallitus tahtoo myös lisätä nuorten oppisopimuskoulutusta. Millä rahalla? Budjetissa hallitus leikkaa oppisopimuskoulutuksen varoja 3,4 miljoonaa euroa. Tavoitteena on myös vahvistaa nuorisotyötä, mutta budjetissa määrärahoja vähennetään 5,5 miljoonaa euroa nuorten työpajatoiminnasta ja etsivästä nuorisotyöstä. Tällaisia ristiriitaisuuksia koko tämä talousarvioesitys on täynnä. Huomenna kun käsittelemme vielä tätä hallituksen ilmoitusta, tämä ristiriitojen määrä vain kasvaa. Kysyn nyt ministeriltä: missä nämä rahat ovat kaikkiin näihin upeisiin mahdollisiin asioihin, mitä te esitätte, että tulee tapahtumaan?

16.19 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuhannet ja tuhannet ihmiset ovat Vain kaksi kättä -kampanjassaan olleet huolestuneita ja osoittaneet mieltä subjektiivisen päivähoito-oikeuden romuttamista vastaan. Tässä viedään lapsilta oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, lapsia pallotellaan, ja tämä johtaa syrjäyttämisen lisääntymiseen. Samaan aikaan vielä ryhmäkokoja kasvatetaan, mikä entisestään vaikeuttaa työtä päivähoidossa. Ja samaan aikaan tässä pakkolakipaketissa sairauspalkkoja ollaan leikkaamassa, mikä erityisesti koskettaa lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia, jotka saavat tauteja työstään. Lomapäiviä ollaan leikkaamassa, se on kompensatio pienemmistä palkoista, ja se johtaa siihen, että lomarahaleikkaus on itse asiassa lastentarhanopettajilla ja lastenhoitajilla suurempi kuin muilla, koska viedään ensin lomapäiviä ja sitten leikataan pienemmästä lomapäivämäärästä lomaraha. Nyt kysynkin, ministeri, teiltä: Mitä sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

notte motivoidaksenne (Puhemies koputtaa) meidän upeita lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia? (Puhemies koputtaa) Onko teidän viestinne vain se tuttu "hei, me kehitetään"?

16.20 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että koulutukseen on käytössä rahaa ensi vuonna vähemmän kuin tänä vuonna. Sen takia meidän on jatkossa tehtävä asioita paremmin. Toimintatapoja ja rakenteita on uudistettava. Yksi esimerkki on tästä se, että huonosti toiminut nuorisotakuu uudistetaan yhteisötakuuksi. (Eduskunnasta: Rahat pois!) Kelan tutkimusyksikkö, Valtiontalouden tarkastusvirasto totesivat, että kaikkein vaikeimmassa asemassa olevat nuoret eivät olleet hyötynneet niistä toimista, mitä viime kaudella tehtiin. Nyt me teemme toimia niin, että yksi taho on vastuussa niistä nuorista, jotka tarvitsevat apua ja tukea. Me kehitämme koulutusopimusta niin, että se sopii todellakin nuorille. Me teemme toimia niin, että parhaat käytännöt leviävät koko Suomeen. Erityisesti niille nuorille, jotka ovat pitkään olleet toimeentulotuella, joilla on mielenterveysongelmia, kehitämme myös sosiaali- ja terveyspalveluita. Tämä on todella hyvä, vähemmällä rahalla teemme enemmän.

Mutta kun täällä on todettu, mihin eduskunnan on keskityttävä, niin kaksi asiaa totean. Varhaiskasvatusta sitä, että aikuisella olisi riittävästi aikaa lapselle, meidän on täällä pohdittava (Puhemies koputtaa) ja pureksittava ja sitä, ettei parhaaseen huippuyliopistoon, Helsingin yliopistoon, tule kohtuuttomia leikkauksia, eli apteekkimaksun kompensatiota ei saa poistaa.

16.21 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä täällä salissa edustajien Toivola ja Puumala kanssa siitä, että meidän todellakin pitää yhdessä etsiä ratkaisuja siihen, että saamme tämän etsivän nuorisotyön varsinkin turvattua ja että se saa jatkoa. Minusta on erinomaista, että on opettajien kehittämisohjelma käynnistymässä, koska opettaja on kuitenkin se ydin kaikessa oppimisessa. Se on sitten myös tae sille, toteutuuko digitalisaatioloikka ja Liikkuva koulu -hankekin muun muassa. Olisinkin kysynyt ministeri Grahn-Laasoselta, millä tavalla oppimistavat otetaan huomioon tässä, koska sitten meitä on niin moneen lähtöön oppijoitakin siellä lapsissa ja nuorissa. Toivoisin tähän myös huomiota.

16.22 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Investoinnit pienten lasten oppimiseen ja sosiaalisten taitojen edistämiseen ovat yhteiskunnan kannattavimpia sijoituksia. Teini-iässä on paljon vaikeampaa ja kalliimpaakin korjata varhaislapsuudessa syntyneitä ongelmia. Eurolla varhaiskasvatukseen saa jopa 7 euroa hyötyä OECD:n tutkimuksen mukaan. Hallituksen säästöt varhaiskasvatuksesta ovat massiiviset, ja se tapa, millä ne tehdään, on hyvin vahingollinen lapsille. Normaaliryhmässä ryhmäko-ko kasvaa kolmen aikuisen osalta 21:stä 24:ään. No, nämä lapset ovat vielä onnekkaita, mutta ne lapset, joiden päivähoito-oikeutta rajoitetaan osapäiväiseksi, voivat nyt joutua ryhmään, jossa lapsia onkin jopa 13 yhtä aikuista kohden eli jopa 39 lasta ryhmässä. Esiopetuksessa olevan lapsen eskaripäivää voidaan jatkaa kerhotoiminnalla, jonka ryhmäko-koja ja kelpoisuuksia ei säännellä millään tavalla. Lisäksi lapsi saattaa joutua näin ollen vaihtamaan ryhmää parikin kertaa päivän aikana. Miltä tämä mahtaa lapsesta tuntua?

16.23 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eivät varmaankaan ole mieluisia nämä koulutussektorille tapahtuvat leikkaustoimenpiteet, ja niitä on turha mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

tenkään kaunistella siitäkään huolimatta, että budjetissa on kuitenkin joitakin hyviä asioita, niin kuin tässä on tuotu esille.

Mutta haluaisin kysyä ministeriltä. Vaikka sitä ei hallitusohjelmaan kirjattukaan, niin siitä on kuitenkin ollut keskustelua, ja koulutuksen kentällä ihmiset ovat innostuneet, myös opetusalan järjestöjen ihmiset ovat innostuneet siitä, että lukiovaiheessa olisi eräänlainen tet-tutustumisjakso ammattikorkeakouluihin ja/tai yliopistoihin, viikon kahden jakso yliopistoissa tai ammattikorkeakouluissa, jotta ei tulisi vääriä valintoja ja sen vuoksi sitten hukkavuosia ja kohtuuttomia seurauksia vääristä opiskeluvalinnoista vaan että päästäisiin mahdollisimman nopeasti opiskelemaan sitä aluetta, (Puhemies koputtaa) minkä kokee omakseen.

16.24 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äsken oli ilo kuulla oikeusministeri Lindströmiä, jolla oli varsin realistinen käsitys oman hallinnonalansa haasteista. Mutta, ministeri, tästä teidän puheenvuorostanne kyllä tuli vähän eri käsitys alasta kuin se, mitä tuolta kentältä — yliopistoilta, lastenhoitajilta, lastentarhanopettajilta, peruskoulunopettajilta ja toiselta asteelta — saa kuulla. Että toivoisin nyt asteen verran nöyryyttä siihen, että ei se ole mitään kliffaa uudistamista, jos koulutusmäärärahoja leikataan tämän hallituskauden aikana lähes 10 prosenttia. Te puhuitte ensi vuodesta, 2 prosenttia — te valmistelette lähes 10 prosentin leikkauksia. Se tuntuu, ja toivoisin, että kokoomus ei todellakaan hehkuta sitä, että mitä vähemmän rahoja, sitä hienompaa suomalaisten koulutukselle, niin kuin edustaja Sarkomaa teki.

Arvoisa puhemies! Esitän pari kysymystä: Ministeri, jos eduskunta erityisesti päivähoiton ja etsivän nuorisotyön, nuorisotakuun korvaavia toimia haluaa rahoittaa lisää, miten te olette valmis auttamaan tässä? Ja onko hallitus valmis parantamaan korkeakoulutuksenkin rahoitustilannetta, (Puhemies koputtaa) jos löydetään korvaavia säästöjä?

16.25 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hieman minua hämmentää tämä opposition meuhkaaminen tässä, että nyt näillä toimenpiteillä koko varhaiskasvatus romutetaan. (Paavo Arhinmäki: Odota vaan, kun aletaan meuhkaamaan!) Edelleenkin tuhansia, kymmeniätuhansia lapsia hoidetaan kotona ja perhepäivähoidossa. (Ville Niinistön välihuuto) Miltä heistä tuntuu kuunnella tätä keskustelua, että ikään kuin koko ammattitaito ja kasvatus otettaisiin pois näiltä ihmisiltä, joilla on kuitenkin taito tätä tehdä? Oma lapseni, vanhempi poikani, on perhepäivähoidossa ollut, ja ihan oikea immeinen siitä on tullut. Ja samoin oma äitini on minut kasvattanut eikä tämän huonommin kuitenkaan siinä onnistunut. Kohta puhutaan STM:n pääluokassa perheisiin annettavan 10 miljoonan kotiavun kehittämisestä, ja minun mielestäni nämä toimet ovat niitä, mitä meidän pitää kehittää. Annetaan kasvatusvastuuta edelleen olla myös kotona.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kun nyt osaan, niin edustaja Nylander.

16.27 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä yritetään sanoa nyt, että me emme ikään kuin hyväksyisi sitä, että kehitetään ja muutetaan. Kyllä me hyväksymme muutoksia ja kehityksiä, mutta hallituksen täytyy minun mielestäni myös tunnustaa ja tunnistaa se, että on kyse myös leikkauksista, koska nämä leikkaukset ovat niin mittavia, että ei ole nyt kyse pelkästään kehittämisestä, vaan on kysymys suorista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

leikkauksista, jotka kohdistuvat meidän koulutukseen kokonaisuudessaan. Esimerkiksi nyt puhutaan rakenteellisista uudistuksista korkeakoulukentällä ilman, että me tiedämme, mikä on se prosessi ja mikä on se päämäärä. (Puhemies koputtaa) — Anteeksi, puhemies, mutta tässä ei näy mitään aikaa, niin että en tiedä, olenko puhunut...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kohtapuolin alkaisi olla aika käytetty. (Naurua)

Okei, hyvä. — Ja sitten toinen asia, (Naurua) ammatillinen koulutus. Siinä säästöt astuvat voimaan vuonna 2017. Lainsäädäntö tulee vuosi sen jälkeen. (Puhemies: No niin!) Miten voidaan puhua kehittämisestä silloin?

16.28 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvää on, ettemme me voi päästä eroon siitä, että pienemmällä rahalla me joudumme tekemään, ja voin sanoa, että leikkauksiahan ne tosiasiaassa ovat. Mutta kysymys on siitä, millä tavalla ne toteutetaan. Otetaan esimerkkinä vaikka perusopetus: Perusopetuksen puolella samaan aikaan viedään eteenpäin uusia opetussuunnitelmia, tuodaan digitaalista oppimisympäristöä, siihen on omat panostuksensa, otetaan opetussuunnitelmien puolelta esimerkiksi ilmiöpohjainen oppiminen. Mutta näitä ei tuoda itsenään yksinään, vaan samaan aikaan tiedetään, että ne meidän äärettömän arvokkaat opettajat, jotka toteuttavat joka arkipäivä opetusta, tarvitsevat uusia taitoja. Siihen panostetaan ensi vuonnakin 9,5 miljoonaa euroa opettajien täydennyskoulutukseen, ja samaan aikaan aloitetaan myöskin koko opetuspuolen henkilöstön peruskoulutuksen pohdinta yhdessä opettajien kanssa. Kysymys on siitä, miten nämä toteutetaan.

16.29 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silmissäni myöskin professori Sixten Korkman kasvaa monta senttiä: "Investoinnit pikkulasten oppimiseen ja sosiaalisten taitojen edistämiseen ovat yhteiskunnan kannattavimpia sijoituksia." Ja sitten Sixten Korkman kehuu, miten hän oli Vaasassa lastentarhassa ja kuinka upean kohtelun hän siellä sai. Tästä me oppositiossa olemme huolissamme, varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen kasvattamisesta. Mutta tässähän on nyt semmoinen taktiikka menossa hallituspuolueitten taholta, että halutaan siirtää keskustelu sinällään tärkeisiin yksityiskohtiin, ja te pyritte hämärtämään sen ison kuvan, joka vaalien alla luvattiin: koulutuksesta oli leikattu piripintaan edelliskauden aikana, ja luvattiin "ei enää leikkauksia". Ja hallitus tekee lähes 3 miljardilla kumulatiivisesti lisää leikkauksia. Kun se iso kuva on se, minkä pääministeri Lipponen osasi tehdä: (Puhemies koputtaa) panostamme osaamiseen, tuotekehittelyyn, tutkimukseen. Tämä hallitus ei tee sitä!

16.30 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Se lienee kuitenkin hyvä valinta, että nyt ei olla perusrahoitusta, kuntien valtionosuuksia, heikentämässä, eli osoitetaan aina samalla myös säästökohde, kun ollaan sitä mieltä, että säästää pitää. Tätä taustaa vasten oikeastaan kysymys tuosta varhaiskasvatuksesta: miten te, ministeri, tällä hetkellä arvioitte, kun on vähän erilaisiakin numeroita ilmassa — esityksethän eivät vielä ole eduskunnassa — minkä suuruiseksi nuo säästöt tulevat muodostumaan, eli missä määrin kunnat ottavat käyttöön tätä mahdollisuutta 1:7:stä siirtyä 1:8:aan? Sehän on normi, ja sen väljentäminen tarkoittaa, että se on mahdollisuus kunnille, ja säästöt määräytyvät siinä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

sen myötä, kuinka moni kunta ottaa käyttöön tuon. Mitä se siellä arjessa tarkoittaa? Kuinka pitkälle olette tuota lakia, joka ilmeisesti kohta eduskunnalle annetaan, ehtineet valmis-telemaan?

16.31 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä, uusia valtakunnallisia opetussuunnitelmia kunnissa tällä hetkellä sorvataan, digiloikkaa tehdään ja ilmiöpohjaista oppimistakin pitäisi edistää. Huhhuh, kyllä opetusalan ammattilaisten keskuudesta kuuluu palautetta, että siinä on työsarkaa, ja nämä kaikki uudistukset ovat toki tarpeellisia, mutta kun tämän päälle lisätään rasite siitä, että siitä opetuksen ja oppimisen perusleivän leipomisesta leikataan, se menee kohtuuttomaksi. Tarvitaan työrauhaa sinne koulutuskentälle.

Kysyn lisäksi: kun valtion suoran tutkimusrahoituksen osuus meillä on laskenut koko ajan — Hollannissa se on 78 prosenttia, Sveitsissä 68, Tanskassa 57 ja Suomessa vain 44 — miten tämä sopii yhteen sen hallituksen aika keskeisen kärkitavoitteen kanssa, joka on nimeltään biotalous, kun sinne luonnonvara-alojen tutkimukseen ja tieteeseen ei tunnu rahoitusta mistään löytyvän? Miten hallitus turvaa näiden välisen yhteyden?

16.33 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee hallituspuolueiden edustajien ja ministeri Grahn-Laasosen puheenvuoroja, tulee sellainen käsitys, että meillähan menee itse asiassa tulevaisuudessa koulutuksessa huomattavasti paremmin kuin nyt, puhutaan niistä uusista kehittämishankkeista, mutta kun katsotaan raakoja lukuja seuraavien neljän vuoden aikana: Kärkihankkeille 300 miljoonaa lisää. (Sari Sarkomaa: Esittäkää vaihtoehto!) Se on suuri lisäys, mutta samaan aikaan hallituskauden aikana leikataan 3 000 miljoonaa euroa koulutuksesta! (Ben Zyskowicz: Kymmenessä vuodessa vielä enemmän!) Kun 300 miljoonaa annetaan lisää ja kymmenkertainen määrä, 3 000 miljoonaa, leikataan, niin eihän se millään voi olla kehittämistä ja parantamista.

Arvoisa ministeri, Helsingin kaupunki on suurin varhaiskasvatuksen toteuttaja Suomessa, ja Helsingin kaupunki suhtautuu erittäin kriittisesti subjektiivisen päivähoito-oikeuden leikkaamiseen ja vastustaa sitä. Eivätkö tällaiset asiantuntijalausunnot saa teitä miettimään uudestaan päätöstänne?

16.34 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tässä jotain hyvää on, niin ainakin se, että EU- ja Eta-alueiden ulkopuolelta tuleville tulee lukukausimaksut, jotka sitten jäävät koulujen kehitettäväksi. Ja samoin se tuntuu liikuntaa: se on jo terveyden kannalta hyvä, että lapset joutuisivat edes tunnin liikkumaan.

Mutta sitten tämänhetkinen asia, josta olen kyllä kysynytkin jo: Näitä vastaanottokeskuksia syntyy nyt ympäri maata niin kuin sieniä sateella, ja sitten myös lapsia saattaa tulla kuntiin opetuksen piiriin. Kysyisinkin, oletteko jo, ministeri, tehnyt päätöksen, että myös laskentapäivän, eli silloisen 20.9. jälkeisen päivän, jälkeen nämä nyt tulevat lapset tulevat valtionosuuden piiriin. Tuntuu kohtuuttomalta, jollei näin kävisi, että toiset olisivat ja toiset eivät.

16.35 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta on, niin kuin täällä on useasta suusta jo mainittu, että nämä ratkaisut ovat monelta osin hyvin vaikeita. Mutta samalla tavalla on totta, että täällä on paljon myös positiivisia kirjauksia, niin kuin edustaja Puumala hyvin ansiokkaasti ensimmäisessä puheenvuorossa keräsi yhteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Itseäni miellyttää erityisesti, miten on panostettu nyt sellaisiin toimiin, jotka ennalta ehkäisevät tulevaisuudessa tällaisia korjaavia palveluita: lapsiin, nuoriin panostetaan, liikuntaan, kulttuuriin, taiteeseen ja niin edelleen. Tämä Liikkuva koulu on hyvä esimerkki panostuksesta, mikä varmasti maksaa itsensä moninkertaisesti takaisin.

Olisin kysynyt oikeastaan vielä kuitenkin tästä nuorisotakuusta. Ilmeisesti on tarkoitus painottaa erityisesti nuoria, joilla on paljon tarvetta tuelle. Mitä tämä konkreettisesti tarkoittaa, ja millä tavalla se näkyy tässä nuorisotyön kokonaisuudessa?

16.36 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä taas kerran hallituspuolueet vaativat oppositiolta vaihtoehtoja. Tässä tulee kolme. Ensimmäinen: toisen asteen koulutus kaikille. Toinen: opintoaikojen läpäisemisen parantaminen. Ja kolmas: myöskin lukiot tarvitsevat rakenteellista kehittämistä, ja pienemmät lukiot tarvitsevat vahvemman taloudellisen selkänojan, että digitalisaatio ja oppijan yksilölliset oppimispolut voidaan tarjota kaikille Suomen lukioissa. Sosialidemokraateille ei riitä se, että vain eliittilukioissa tehdään kehittämistä, vaan uudistusten pitää koskea koko kansaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeri Grahn-Laasonen. — Riittäisikö (Ben Zyskowicz: 15!) 3 minuuttia tässä vaiheessa? (Sanni Grahn-Laasonen: Joku 4 minuuttia?) — Sovitaanpa 4 minuuttia.

16.37 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Suomen on pakko säästää, ei auta itkut markkinoilla. Minun kaikki energiani tällä hetkellä menee siihen, miten käytämme viisaasti ensi vuoden budjetissa opetus- ja kulttuuriministeriöllä käytössä olevat 6,8 miljardia euroa. Kaikki tässä salissa tietävät, miten kipeitä koulutukseen kohdistuvat leikkaukset aina ovat, ja kaikki tässä salissa olevat puolueet ovat osallistuneet koulutusleikkausten tekemiseen edellisillä kausilla ja nyt. Olen ihan vilpittön sanoessani, että uskon, että näistä inhottavista leikkauksista huolimatta voimme toimintatapoja uudistamalla turvata koulutuksen ja tutkimuksen laadun myöskin tulevaisuudessa. Uskon, että meillä on kaikki edellytykset kehittää suomalaista koulutusta, tutkimusta, suomalaista sivistystä ja osaamista tuleville vuosikymmenille.

Tässä meillä on iso haaste, koska niin kuin sanoin välikysymyskeskustelussa, uskon siihen, että meidän koulutusjärjestelmämme suurin uhka ei ole nämä leikkaukset vaan se on siinä uudistumisen hitaudessa, ja tähän pyrimme puuttumaan kärkihankkeilla, joita hallituksella on osaamisen ja koulutuksen sektorille kuusi kappaletta. Nämä ovat hyvin innostavia hankkeita.

Peruskoulun uudistaminen. Meillä on käytössä siihen myöskin määrärahoja, 121 miljoonaa tulevien kolmen vuoden aikana muutoksen tekemiseen peruskoulussa, uuden pedagogiikan, uusien oppimisympäristöjen ja digitaalisen oppimisen kautta. Siellä on sisällä tässä salissa jo mainittu tunti liikuntaa jokaisen peruskoululaisen päivään, ja siellä on kielten opetuksen monipuolistamista, erittäin positiivisia ja erittäin tärkeitä asioita, joissa edellinen hallitus ei edellisten opetusministerien johdolla päässyt eteenpäin. (Ben Zyskowicz: Ihan totta! — Välihuutoja)

Samoin sitten täällä on noussut esiin monia hyviä kysymyksiä, joihin mielellään yksi kerrallaan voisin pyrkiä vastaamaan.

Ensinnäkin nuorisotakuusta. Edustaja Sarkomaa kuvasi tässä juuri oikein sen, että me olemme lukeneet tarkalla silmällä ne arviot, mitä edellisen hallituskauden nuorisotakuusta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

on tehty, ja siinä on todettu yksiselitteisesti useammassa arviossa, että se ei toiminut sellaisena kuin edellinen hallitus sitä toteutti. Erityisen ongelmallista oli se, että se apu ei tavoittanut niitä nuoria, jotka ovat kaikkein vaikeimmassa ja hankalimmassa asemassa, (Välihuutoja vasemmalta) joilla ei ole valmiuksia esimerkiksi koulunpenkille vaan jotka tarvitsevat paljon moniammatillisempaa tukea voidakseen elämässä päästä eteenpäin. Tähän pyrimme nyt kiinnittämään huomiota, kun teemme nuorisotakuusta yhteisötakuuta, keräämme ne parhaat käytännöt ja niin edelleen.

Koulutustakuu tulee toteutumaan jatkossakin, se on hyvä osa tätä nuorisotakuuta ja toimiva osa. Meillä on jatkossakin käytössä resursseja, joilla teemme etsivää nuorisotyötä, joustavaa perusopetusta ja niin edelleen, mitkä ovat omalla hallinnonalallani tärkeitä asioita.

Varhaiskasvatus nousi myös esiin monissa puheenvuoroissa, ja alleviivaan sitä, että jokaisella lapsella on oikeus 20 tuntiin laadukasta, pedagogisesti sisällöllistä, mietittyä varhaiskasvatusta, johon ensimmäistä kertaa Opetushallitus määrittelee varhaiskasvatuksen perusteet. Ensi vuonna 120 koulutuspaikalla pystymme lisäämään yliopistokoulutettujen lastentarhanopettajien aloituspaikkoja. Se on hyvä uudistus ja pitkällä tähtäimellä tulee kehittämään varhaiskasvatuksen laatua.

Koko ajan tapahtuu hienoja, hyviä asioita, jotka ovat arvokkaita meidän koulutusjärjestelmällemme siitä huolimatta, että vaikeassa taloustilanteessa joudumme myöskin tarkastelemaan sitä, mitä asioita tehdään ja millä tavalla, ja tekemään myöskin näitä leikkauksia, joista tässä salissa on puhuttu. Sinällään pidän kyllä erittäin hyvänä asiana sitä, että tästä salista löytyy koulutuksen, tutkimuksen, osaamisen ja sivistyksen ymmärtäjiä. Kun tässä kävi esiin se, että eduskunta vielä tulee tietysti tämän budjetin käsittelemään huolellisesti ja käymään sen läpi, niin toivon, että erityisesti tähän koulutuksen ja tutkimuksen osuuteen kiinnitätte huomiota, koska se on erittäin tärkeää. (Puhemies koputtaa)

Viimeinen asia. Tässä nousivat esille nuoret lahjakkaat tutkijat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siitä 4 minuutista ei kyllä kovin paljon anneta enää.

Minä otan seuraavassa puheenvuorossa nuoret lahjakkaat tutkijat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Varmasti seuraavassa ministeri sitten jatkaa.

16.41 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minun tietysti täytyy ihmetellä, niin kuin olemme ihmetelleet jo sivistysjaostossakin, sitä, onko todella tämä nykyinen tilanne ministeriön ja ministerin tiedossa. On kova juttu antaa ymmärtää, että koulutuksesta tehtävät leikkaukset eivät ole suomalaisen koulutuspolitiikan tämänhetkinen isoin haaste. Kyllä minä luulen, että tämä suhde alkaa olemaan sellainen, että me sanomme tällaisessa tutkimuksen ja osaamisen valtiossa, että meillä on varaa leikata tällä hallituskaudella kumulatiivisesti 3 miljardia koulutuksesta, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että 10 prosenttia tullaan leikkaamaan näiden entisten säästöjen päälle, jolloin meidän täytyisi tietenkin kysyä, miksi hallitus ei osaltaan peru joitakin näitä säästöjä, joissa tehtiin vääriä asioita viime kaudella ja tähän päälle vielä näin paljon lisää. Minusta tämä on todella iso arvovalinta, miten meillä voi olla näin, kun me tiedämme, että OECD-maiden inno-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

vatiivisuus ja kilpailukyky on tutkittu ja tosiasia on se, että vain koulutuksella ja siihen satsaamalla, tutkimukseen ja osaamiseen satsaamalla, on saatu tuloksia aikaan.

Nyt minä kysyn vielä, ministeri, (Puhemies koputtaa) teiltä: olisiko reilua kuitenkin eduskunnan edessä todeta, että kannattaisi soittaa tällä kertaa Paavo Lipposelle ja kysyä, miksi 90-luvulla onnistuttiin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No niin, yritetään pysyä aikataulussa mahdollisimman tarkkaan.

16.43 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksesta leikataan ja varmasti jo liikaakin. Mutta itse uskon, että meidän ammattitaitoiset opettajat ja lastentarhanopettajat tästäkin selviävät, ja pidän myönteisenä sitä, että ministeri Grahn-Laasosen johdolla nyt panostetaan opettajankoulutukseen merkittävästi ja lastentarhanopettajien määrää myös lisätään. Erittäin iso kiitos pitää antaa tästä tunti liikuntaa -hankkeesta, sitä on moni ministeri aiemmin yrittänyt, nyt ministeri Grahn-Laasosen johdolla se toteutetaan. (Krista Kiurun välihuuto)

Nuorisotakuuta ollaan myös kehittämässä. Myös entinen ministeri Ihalainen on myöntänyt, että nuorisotyöttömyys ei ole helpottanut nykyisen nuorisotakuun aikana, ja on hyvä, että silloin sitä uudistetaan ja otetaan selkeät vastuuhenkilöt sinne.

Yksi asia, johon toivoisin ministerin täällä vielä vastaavaan, on museoiden valtionosuudet. Siellä puhutaan aika pienistä summista tällä hetkellä, mutta ne voivat olla monille museoille hyvinkin kohtalokkaita, ja kysyisin, millä tavalla tässä turvataan, että ei pitkäaikainen hyvä työ vaikeudu kohtuuttomasti.

16.44 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli itse asiassa aika järkyttävää kuunnella, miten opetusministeri itse ikään kuin vähätteli niitä leikkauksia, jotka kohdistuvat varhaiskasvatukseen ja päivähoidon. Varhaiskasvatuksella on ollut suomalaisessa koulutusjärjestelmässä erittäin tärkeä eriarvoisuutta tasaava vaikutus ja merkitys. Näiden teidän esitystenne seurauksena me olemme sellaisessa tilanteessa, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevien perheiden pitäisi itse jaksaa ja osata hakea lapselleen oikeutta kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, ja on olemassa se vaara, että osa näistä perheistä ei sitä tee.

Olin aika järkyttynyt siitäkin, että keskellä sitä julkista keskustelua, jossa me nyt olemme olleet, te ette sanallakaan maininnut maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria. Juuri nämä perheet, näiden perheiden lapset, tarvitsivat erityisesti varhaiskasvatusta, jonka on todettu vaikuttavan positiivisesti siihen, (Puhemies koputtaa) miten lapsi pärjää perusopetuksessa. Miten vastaatte siihen, aiotteko te tehdä kunnollisia lapsivaikutusten arviointoja?

16.45 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu kohdistuu tietenkin ensi vuoden budjetin määrärahoihin lähinnä, ja tietenkin me sivistysvaliokunnassa katsomme nyt niiden vaikuttavuutta ja niin edelleen. Sen sijaan näiden kärkihankkeiden vaikutus on pitkäaikaisempi — jopa kymmenen vuotta kestää, jos on tärkeä.

Minustakin on hyvä, kuten tässä edustaja Heinonen sanoi, että on panostettu liikuntaan, tunti päivässä liikuntaa. Kun tiedämme, että joukkueurheilu lisääntyy paljon yksilöurheilun sijasta — kuten tiedätte, ministeri itsekkin on erinomainen lentopalloilija, lähes yhtä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

hyvä kuin edustaja Gustafsson jalkapalloilijana (Naurua) — niin tiedustelen, onko tarkoitus nyt huomioida tämä kehitys, mikä Ruotsissakin on, että joukkueurheilun kasvun merkitys huomioitaisiin paremmin liikunnan rahoituksessa, jonka taso sinällään on ihan tyydyttävä.

16.46 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän puoli vuotta sitten ennen vaaleja maan taloudellinen tilanne oli silloinkin heikko: velkaantuminen jatkui, säästöpainetta oli. On totta, että opetuksesta, osaamisesta on leikattu aikaisemminkin vaalikausilla, mutta ihan yhtä totta on se, että kaikki puolueet ennen vaaleja totesivat, että nyt ollaan todella piripinnassa, osaamisesta, opetuksesta ei enää leikata, ei ole Suomen tulevaisuuden kannalta mahdollista leikata. Kysymys on kuluttajansuojasta, kysymys on opetuksen ammattilaisista, millä tavalla he kokevat, kun juuri näin luvattiin ennen vaaleja, että ei missään nimessä leikata. Kysymys on äänestäjien kuluttajansuojasta, kun heille vannottiin, että opetus ja osaaminen on se alue, josta ei tulla leikkaamaan. Kyllä nyt pitäisi hallituspuolueiden rehellisesti näiden yksityiskohtien taakse menemisen lisäksi, kehittämisen lisäksi, uskaltaa tunnustaa se, että tässä tapauksessa on petetty vaalilupaukset (Puhemies koputtaa) ja karkeimman kanssa.

16.47 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä jo siteerattiin taloustieteilijä Sixten Korkmania, ja jos meitä ei kuunnella tässä päässä, niin kannattaa kuunnella taloustieteilijää, joka kertoo meille, mikä merkitys varhaiskasvatuksella on lapsen tulevaisuudelle ja myöskin aikuisuudelle.

Meidän lapsemme ja nuoremme elävät yhä enemmän muuttuvassa ja erittäin monimutkaisessa maailmassa. Lapset ja nuoret tarvitsevat yhä enemmän myös aikuisia ympärilleen. Onko mielestänne, ministeri, oikein tässä ajassa ja tässä hetkessä nimenomaan kasvattaa ryhmäkokoja? Täytyy kuunnella myös meidän henkilökuntaa ja niitä opettajia, joita kovasti täällä arvostatte — heillä on vain kaksi kättä, ei heillä ole sen enempää. Yksi lapsi lisää ryhmään ei tarkoita sitä, että käsipareja tulee neljä. Eli tämä tilanne on valtavan hankala, ja minä ymmärrän, että se teistäkin tuntuu pahalta. Eikä kukaan täällä oppositiossa ole vastustamassa uudistuksia eikä uudenlaisia reformeja, mutta kun te puhutte näistä kärkihankkeista, niin olisi mielenkiintoista kuulla, millä tavalla olette esimerkiksi asiantuntijoita kuulleet siinä, ovatko nämä juuri ne kärkihankkeet, joita tällä hetkellä tarvitaan.

16.48 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erityisen huolissani siitä, että nyt leikataan tutkimuksesta — ja raa'alla kädellä. Muun muassa Helsingin yliopistolta lähtee 100 miljoonaa, ja se on hirvittävä määrä. Apteekkikompensaatio on maksu, joka pitäisi ehdottomasti jättää tässä rauhaan, koska Helsingin yliopisto tekee sen rahan turvin tutkimustyötä. Sen lisäksi se antaa siitä myös muille yliopistoille niin sanottuina reseptimaksuina rahaa. Ja nyt jos siellä toteutetaan nämä leikkaukset, se tarkoittaa sitä, että yt-neuvottelut koskevat 1 200:aa ihmistä. Siihen tarvitaan sen jälkeen apua, että nämä ihmiset pystytään työllistämään. Tämä on sellainen asia, mihin ei kerta kaikkiaan voi näin vain mennä.

Haluaisin kysyä ministeriltä: oletteko tietoinen siitä, että tätä apteekkikompensaatiota oltiin poistamassa vuonna 2009 ja silloin EU-tuomioistuimien tuomitsi tämän teon ja perustuslakivaliokunta totesi, että se on perustuslain vastainen?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

16.49 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Tolppasta tästä tärkeästä puheenvuorosta.

Arvoisa ministeri, olen kuunnellut täällä kaikkia ministereitä ja en ole kuullut, että oltai-
siin sillä tavalla moitittu edeltäviä ministereitä kuin te teitte. Minä en olisi tarttunut tähän
asiaan, jollen tietäisi sitä, minkä nyt sanon: Edellisen hallituksen aikana ministerit Gustafs-
son, Kiuru, Ihalainen ja Risikko hoitivat nuorisotakuuta. Teidän puolueenne ministeri Ri-
sikolla oli vastuullaan kuntoutus eli ne, jotka olivat kaikkein vaikeimmassa asemassa. Mie-
lestäni ministeri Risikko teki hyvää työtä tilanteessa, jossa joutuu työskentelemään tuhan-
sien vaikeasti työllistettävien ja yhteiskuntaan sijoitettavien kanssa. Halusin sanoa tämän
pöytäkirjoihin, (Puhemies koputtaa) koska meidän pitää edustaa täällä hyvää puhe- ja si-
vistyskulttuuria.

16.51 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalainen
koulutuskenttä ymmärtää kyllä keventämisen ja uudistamisen. Keventäminen on varmaan
meille kaikille ihan hyvä. Mutta hallituksen leikkaukset tarkoittavat totaalista rasvaimua
suomalaiselle koulutusjärjestelmälle, ja tuo rasvaimu estää sen hyvän uudistamisen. Hyvä
esimerkki on nimenomaan tämä nuorisotakuu ja siitä seuraava versio, yhteiskuntatakuujär-
jestelmä. Mikä muuttuu? Rahat häviävät täysin pois.

Kaksi suoraa kysymystä teille, arvoisa ministeri: Miksi puhutte muunneltua totuutta jul-
kisuudessa? Sanoitte muun muassa A-studiossa, että leikkauksille ei ole vaihtoehtoja,
vaikka vihreät täällä salissa ovat esittäneet teille sen vaihtoehdon monta kertaa. Oletteko
valmiit ottamaan sen harkintaan? (Ben Zyskowicz: Kertokaa vielä se vaihtoehto!)

16.52 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Liikkuva koulu
-hanke on loistava asia, ja sille on nyt varattu yhteensä 21 miljoonaa euroa kolmelle vuo-
delle. Opettajankoulutukseen on 90 miljoonaa kolmelle vuodelle, josta nyt ensi vuoden ra-
hat pääsääntöisesti käytetään digitaalisen materiaalin käyttöönottoon ja digioppimisen ke-
hittämiseen. Itse näkisin kuitenkin, että tulevina vuosina olisi erittäin tärkeää, että osa tästä
rahasta käytettäisiin myös liikunnallisen pedagogiikan edistämiseen, jotta Liikkuva koulu
-hankkeesta tulee osa pysyvää toimintatapaa peruskouluissa.

Sitten kysymys liittyen tähän tasa-arvorahaan, jota on nyt varattu 10,5 miljoonaa euroa.
Onko tästä suunnitelmia jo tarkemmin, mihin ja millaisilla perusteilla tätä rahaa voidaan
myöntää? Ministeri, puhuitte alueellisesta tasa-arvosta, mutta nyt esimerkiksi maahan-
muuttajalapsia tulee joillekin paikkakunnille suhteessa paljon. Voidaanko esimerkiksi aja-
tella, että tätä rahaa voitaisiin tämän koulutuksen edesauttamiseen käyttää?

16.53 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt, kuten minis-
teri tuossa aikaisemmin totesi, uudet opetussuunnitelmat perusopetuksen osalta astuvat
voimaan, pedagogiikkaa kehitetään, opettajien osaamista kehitetään ennennäkemättömillä
panostuksilla myöskin tämän digitalisaation kautta. Samaan aikaan tehdään panostuksia
kulttuurin ja liikunnan tasa-arvoiseen saavutettavuuteen.

Arvoisa puhemies! Kun koulun arjessa ei näistä leikkauksista riidellä, niin olisin katso-
nut tulevaisuuteen ja kysynyt ministeriltä sitä, kuinka koulupäivän rakenne tulee muuttu-
maan ja kuinka koulupäivän rakennetta uudistetaan. Kun hallituksen keskeisenä kärki-
hankkeena on tämä taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantaminen, niin kuinka on
mahdollista sitten laajentaa tämän taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta myöskin (Puhe-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

mies koputtaa) siinä koulupäivän aikana ja kuinka tämä tulee sitä koulupäivän rakennetta muuttamaan?

16.54 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt kun näitä itsehallintoalueita perustetaan ja sote-asiat ollaan siirtämässä sinne, niin kysyisin ministeriltä, oletteko ministeriössä käynyt keskustelua toisen asteen koulutuksen siirtämisestä näille itsehallintoalueille.

Toinen asia: Kävitte puhumassa Lapin yliopiston syyskauden avajaisissa ja puhuitte hyvin voimakkaasti rakenteellisten ratkaisujen ja yliopistojen yhdistymisen puolesta. Sen jälkeen olen kyllä siltä osin nukkunut yöni huonosti, voi sanoa näin. Mitä suunnitelmia näiden yhdistämisten puolesta on, ja onko Lapin yliopiston asema teidän toimestanne vaakalaudalla? On selvää, että yliopistojen yhteistyötä täytyy lisätä ja profiloitumista jatkaa, mutta esimerkiksi arktisten asioiden keskiöön nosto ei kyllä vaadi sitä, että nämä yliopistot yhdistetään.

16.55 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka hallitusohjelma koulutuksen osalta on niukkaslinjaa, siellä on muutamia ansiokkaita kirjauksia, esimerkiksi juuri tämä: opettajille mahdollisuus keskittyä varsinaiseen ydinalueeseensa, opetustyöhön. Tämä ei ole niinkään taloudellisia resursseja vaativa asia vaan uusien toimintatapojen kehittäminen. Tätä koulutuksen kentällä nimenomaan toivotaan, ettei Ruotsin tie ole meidän tiemme. Ruotsissa opettajien työajasta menee jopa 48 prosenttia muuhun kuin opettamiseen. Tällainen kaikenlainen suunnittelu, kehittäminen ja raportointi pitäisi saada kaikkein välttämättömimpään ja minimiin. Toinen läheisesti tätä liippaava asia on se, että opo todellakin olisi opo eikä sellainen, jolle kasataan kaikkien muiden opettajayhteisössä olevien työt. Miten, arvoisa ministeri, tätä opettajien mahdollisuutta keskittyä ydinalueeseen käytännössä edistetään?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Viimeinen edustajapuheenvuoro tähän keskusteluun, edustaja Nylander.

16.56 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Edustaja Heikkinen, en todellakaan aliarvioi äitien tai isien tai isovanhempien roolia kasvatustyössä, mutta nyt puhutaan varhaiskasvatuksesta, (Hannakaisa Heikkisen välihuuto) ja hallituksen virallinen tavoite on saada yhä enemmän lapsia varhaiskasvatukseen piiriin. Tämä on hallituksen virallinen linja. Miksi? Siksi, että ollaan todettu — kaikki tutkimukset osoittavat — että laadukas varhaiskasvatus on tehokkain tapa peruskoulun ohella tukea lapsiperheitä ja perheitä. Sen takia hallituksella on hyvä tavoite, ja kaikki nämä muut toimenpiteet eivät vastaa tähän tavoitteeseen, päinvastoin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt ministerillä viimeinen puheenvuoro. Ministeri Grahn-Laasonen, 3 minuuttia.

16.57 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Suuret kiitokset tästä tunnin mittaisesta debatista ja keskustelusta, jota mielelläni teidän kanssanne jatkan tämän jälkeenkin myöhemmillä foorumeilla. Huomennahan keskustelemme täällä toki kärkihankkeista, joista osaaminen ja koulutus on yksi tärkeimmistä. Ymmärrän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

hyvin sen, että koulutukseen kohdistuviin leikkauksiin liittyy huolta, ja silloin juuri on se tarkka paikka, että meidän pitää yhdessä löytää sellaiset toimintatavat, joilla pystymme turvaamaan sen ytimen eli koulutuksen ja tutkimuksen laadun ja tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaamisen.

Osana tätä huolta, mikä meillä on ollut tässä salissakin yhteinen liittyen esimerkiksi yliopistojen tilanteeseen, olemme pohtineet ministeriössä sitä, millä tavalla voisimme tukea paremmin lahjakkaita nuoria tutkijoita ja pyrkiä myöskin luomaan heille kannusteita jäädä Suomeen ja tutkia täällä ja toisaalta myös houkutella lahjakkaita nuoria tutkijoita kansainvälisesti Suomeen tekemään tutkimusta ja sitä kautta tuottaa lisäarvoa myöskin meidän ympäröivään yhteiskuntaamme. Tähän liittyen olemme pohtineet Suomen Akatemian kanssa erillistä projektia, jota voitaisiin rahoittaa tällä meidän kärkihankkeellamme, 30 miljoonaa Akatemian myöntövaltuuksia, joita lisätään, ja miettineet, voisiko osan siitä kohdistaa erityisesti sellaisiin toimiin, joilla pystyttäisiin tukemaan nuoria tutkijoita ja nuoria tutkijatiimejä.

Täällä nousivat esiin maahanmuuttajalapset ja nuoret, ja hyvä niin, koska se tällä hetkellä on päivittäistä jokapäiväisessä työssäni, että pohdimme sitä, millä tavalla tähän muuttuneeseen tilanteeseen, turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymiseen, Suomen voimakkaaseen kansainvälistymiseen ja monikulttuurisuuteen, voimme varautua entistä paremmin ja miten pystymme rakentamaan heille koulutuspolkuja, jotka tukevat sitten kotoutumista suomalaisen yhteiskuntaan.

Täällä esille noussut laskentapäiväongelma on meillä tällä hetkellä ratkottavana, ja tuomme tähän liittyen eduskuntaan vielä tämän syksyn aikana lainsäädäntöä, jossa mahdollistamme sen, että kunnat saavat rahoitusta maahanmuuttajaopiskelijoista myöskin tämän 20.9. jälkeen.

Edustaja Multala nosti esiin mahdollisuuksien tasa-arvoon käytettävän 10,5 miljoonaa euroa, mitä pidän itse todella tärkeänä, ja tätä nimenomaan halusimme budjetissa vaalia, kun hankerahoituksesta leikattiin, että sille jää rahoitusta, jotta voidaan vahvistaa heikoimmassa asemassa olevia, heikommilla alueilla olevia kouluja. Monesti tällöin juuri puhutaan alueista, joilla tarvetta ilmenee, ja on esimerkiksi sellaisia kouluja, missä maahanmuuttajien osuus on suurempi.

Lapissa kävin puhumassa yliopiston avajaisissa selkeämmästä työnjaosta meidän korkeakoulukentällä, vahvoista osaamiskeskittymistä ja selkeämmistä profiileista. Tämä työ on mielestäni tärkeätä, jotta voimme käyttää meidän tutkimuksen ja tieteen resurssit viisaammin ja saada entistä parempaa ja laadukkaampaa tutkimusta aikaan ja siitä vaikuttavuutta ympäröivään yhteiskuntaamme.

Kiitos vielä kerran tästä keskustelusta. Moniin asioihin en ehtinyt vastata, (Puhemies koputtaa) mutta onneksi näitä tilaisuuksia tulee uusia, huomenna seuraavaksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrymme sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan. Ministeri Mäntylä, 5 minuuttia ensimmäinen puheenvuoro.

17.00 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioesityksen taustalla on huoli julkisen talouden tasapainosta sekä kaikkein heikoimmassa asemassa olevien toimeentulosta. Tämä heijastuu myös hallitusohjelman strategisen tavoitteen "hyvinvointi ja terveys" mukaisiin kärkihankkeisiin, joissa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

toteutetaan muun muassa palveluseteli- ja perustulokokeilut sekä asumisperusteisen sosiaaliturvan kohdentumisen arviointi.

Hallinnonalan osuus valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2016 on 13,1 miljardia euroa, mikä on noin neljäsosa eli 24 prosenttia valtion talousarviosta. Määrärahaesitys on 364 miljoonaa euroa vuoden 2015 varsinaista talousarviota suurempi. Menojen lisäys aiheutui sosiaaliturva- ja toimeentuloturvaetuuksien tarvearvioiden tarkistuksista.

Valtion ensi vuoden työttömyysturvamenojen suuruudeksi arvioidaan 2,8 miljardia euroa, missä kasvua on noin 102 miljoonaa euroa. Työttömyysturvamenoihin vaikuttaa työttömyyden arvioitu lisääntyminen. Tästä johtuen työttömyysvakuutusmaksua korotetaan nykyarvion mukaan 1 prosentilla, palkansaajien ja työnantajien maksukorotus on samansuuruinen eli 0,5 prosenttiyksikköä. Kassoihin kuulumattomien palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu ohjataan Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen. Maksun korotus alentaa valtionosuutta peruspäivärahan rahoitukseen 46 miljoonalla eurolla vuonna 2016.

Vuorotteluvapaan ehtoja muutetaan siten, että säästöä on vuositasolla 50 miljoonaa euroa julkiseen talouteen ja 21 miljoonaa euroa valtiolle. Voimaantulovuonna 2016 valtiolle kertyvä säästö on arviolta 4 miljoonaa euroa ja julkiseen talouteen 10 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Sairausvakuutusmenojen arvioidaan laskevan vuonna 2016 kaikkiaan 4,7 miljardiin euroon. Korvausten pieneneminen aiheutuu muun muassa sairaanhoidtovakuutukseen kohdistetuista säästöistä, joiden yhteissumma vuonna 2016 on noin 124 miljoonaa euroa ja joissa valtion osuus on 55 miljoonaa euroa. Säästötoimenpiteitä ovat matkakorvausten alentaminen, lääkäri- ja hammaslääkärikustannuksista maksettavien korvausten alentaminen sekä Aura-kuntoutuksen voimaantulon peruminen. Sairausvakuutuksen rahoitusta kuitenkin muutetaan väliaikaisesti vuodelle 2016 siten, että työtulovakuutuksen vakuutusmaksutuotoilla rahoitetaan harkinnanvaraisen kuntoutuksen menoja 4,5 miljoonalla eurolla.

Lääkekorvauksiin kohdistetaan yhteensä noin 48,5 miljoonan euron säästö valtionosuuteen, ja sen vaikutus julkiseen talouteen on 108 miljoonaa euroa. Säästöistä 58 miljoonaa euroa liittyy keväällä 2015 tehtyyn päätökseen, jonka mukaisesti alkuomavastuu otetaan käyttöön, lääkkeiden peruskorvaus korotetaan 35 prosentista 40 prosenttiin sekä toteutetaan muita, pienempiä lääkkeiden kustannusten kasvua hillitseviä toimenpiteitä. Säästöistä 50 miljoonaa euroa toteutetaan uusilla toimenpiteillä, joista puolet kohdistetaan potilaiden alkuomavastuun ja muiden omavastuiden korotuksiin ja puolet lääkealan toimijoihin tavalla, jota vielä selvitetään.

Säästöjen vastapainona lääkinnällisen kuntoutuksen saantiedellytyksiä lievennetään, mikä lisää määrärahatarvetta 5,6 miljoonaa euroa. Vaikutus julkiseen talouteen on 12,5 miljoonaa euroa. Lisäksi aikuisten kuntoutuspsykoterapian korvaustasoa korotetaan nuorten kuntoutuspsykoterapian korvaustasolle 1.1.2016 lukien.

Sairaus- ja vanhempainpäivärahojen määräytymisen tulorajoja ja korvausastetta muutetaan seuraavasti: sairauspäivärahan 70 prosentin korvaustasoon oikeuttavan työtulon rajaa lasketaan nykyisestä, vanhempainpäivärahan 30 ensimmäisen päivän ajalta maksettavaa korotettua päivärahaa alennetaan ja vanhempainlomakausilta karttuvaa lomaoikeutta rajataan. Nämä muutokset alentavat työtulovakuutuksen kustannuksia mutta eivät vaikuta valtion osuuteen.

Arvoisa puhemies! Eläkkeisiin varataan ensi vuodelle 4,3 miljardia euroa. Vuonna 2016 valtio maksaa kansaneläkkeitä 2,3 miljardia euroa ja takuueläkkeitä 192 miljoonaa. Työ-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

eläkkeet rahoitetaan pääosin työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksulla. Hallitusohjelman mukaisesti eläkkeensaajan asumistuki etuutena lakkautetaan 1.1.2016 ja eläkkeensaajat saavat jatkossa yleistä asumistukea. Muutoksen vaikutuksia tuensaajien etuuden tasoon lievennetään vuositasolla 30 miljoonalla eurolla. Hallitus pyrkii kuitenkin vaikeana taloudellisena aikana huolehtimaan kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten toimeentulosta. Takuueläkkeen määrä tarkistetaan pysyvän lainsäädännön mukaan vuosittain kansaneläkeindeksillä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraa debatti, ja pyydän niitä, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

17.06 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään yli 50 kansalaisjärjestön edustajaa ja kansanedustajaa kokoontui Pikkuparlamentissa johdollani keskustelemaan budjettiin sisältyvien, sosiaali- ja terveydenhuollon luokassa tulevien leikkausten ja säästöjen yhteisvaikutuksista. Ja erityisen suuri huoli oli siitä, että nämä leikkaukset nyt yhteisvaikutuksiltaan osuvat kaikkein pahimmin pientä eläkettä saaviin ihmisiin, jotka ovat työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeellä, työttömiin ja lapsiperheisiin. Eläkkeensaajan asumistuki on paljon julkisuudessa ollut, mutta sen lisäksi ikääntyneet ihmiset ja työkyvyttömät ihmiset sairastavat hyvin paljon, ja nyt heidän sairausmenonsa tulevat näiden kattojen nostamisen vuoksi nousemaan, ja yhteiskatto tulee olemaan huomattavasti korkeampi kuin aiemmin. Eli matkakorvaukset, lääkekustannukset, palvelumaksut, kaikki nämä, tulevat nousemaan ja kumuloituvat, kasaantuvat sitten samoille ihmisille.

Kysynkin ministereiltä: Onko teillä sosiaali- ja terveysministeriössä virkamiehillä teetetty arvioita siitä, miten nämä säästöt yksittäisen kansalaisen kohdalla kohdistuvat? Ja jos näin ei ole tehty, niin onko tämä sitten poliittinen valinta, että säästöt kohdistetaan kaikkein pienituloisimpiin ihmisiin?

17.07 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä käsillä oleva budjettiesitys on todellakin huolestuttava nimenomaan pienituloisten eläkeläisten näkökulmasta, ja ilmoitankin tässä yhteydessä, että vihreä eduskuntaryhmä on tänään päättänyt, että tulemme jättämään hallitukselle välikysymyksen koskien nimenomaan pienituloisten eläkkeensaajien asemaa.

Hallituksen päätösten seurauksena suuri osa niistä eläkeläisistä, jotka nyt sinnittelevät juuri ja juuri köyhyysrajan yläpuolella, tulee putoamaan köyhyysrajan alapuolelle. Erityisesti huolestuttavaa on se, että hallitus romuttaa eläkkeensaajien asumistuen siirtämällä eläkkeensaajat yleiseen asumistukeen ja tällä tavalla heikentää erityisesti kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten asemaa. Ja tämä on raskauttavaa siitä syystä, että hallitus tulee tekemään eläkkeensaajien asemaan monia yhtäaikaaisia heikennyksiä, joiden yhteisvaikutusta hallitus ei ole millään tavalla arvioinut. (Puhemies koputtaa)

Eli välikysymys on tästä asiasta tulossa.

17.09 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen tulevaisuuden kannalta juuri nuorten, kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien, vammaisten, eläkeläisten, työttömien kannalta on erityisen tärkeää, että talous tasapainotetaan niin, ettemme joudu Kreikan tielle. Mutta kun näitä leikkauksia ja säästöjä tehdään, ne on tehtävä mahdollisimman oikeudenmukaisesti, ja siihen hallitus on pyrkinyt. Mutta kun yhtä aikaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

tehdään paljon veronkorotuksia, maksujen nostoja ja leikkauksia, niin on hyvin tärkeää, että myöskin vaikutukset arvioidaan. Ja kysynkin, kun tässä on molemmat ministerit: onko mahdollista, että hallitus todellakin katsoisi ensi vuoden talousarvion vaikutusarviot, tekisi kokonaisvaikutusarvion ja lisäisi sen budjetin täydennyksenä yleisperusteluihin niin, että nuo arviot olisi tehty ja ne olisi läpivalaistu sitten budjetin yleisperusteluissa? Tästä valtiovarainministeriössä on tehty työryhmäraportti, ja tuo uudistus voisi olla varsin perusteltu. Onko mahdollista, että hallitus näin toimisi?

17.10 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Poliitiikka on arvovalintoja, ja tässä se kuultiin, että Suomen talous laitetaan tasapainoon nimenomaan heikoimmassa asemassa olevien kustannuksella. Me olemme kaikki saaneet paljon yhteydenottoja liittyen tähän eläkkeensaajien asumistukeen, ja eräskin eläkkeensaaja lähetti viestin, jossa hän kertoi, että hänelle jää tällä hetkellä kaikkien tulojen ja menojen jälkeen tilille 84 senttiä kuukaudessa. Onko tästä teidän mielestänne, arvoisa ministeri, vielä varaa leikata? Samaan aikaan sairauskulujen osuus suurenee, kun hallitus nostaa sosiaali- ja terveyspalveluiden taksoja sekä lääkekustannuksia ja leikkaa matkakorvauksia. On myös mielenkiintoista, että hallitus on luvannut parantaa eläkeläisten mahdollisuuksia asua kotona mutta nyt se kuitenkin heikentää niitä ja ajaa uusia ihmisiä toimeentuloluukulle. Arvoisa ministeri Mäntylä, onko tämä se teidän huolenne kaikkein heikoimmassa asemassa olevista, niin kuin tuossa alkupuheenvuorossanne sanoitte?

17.11 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikkein tärkeintä on se, että me teemme toimia, että Suomeen tulisi lisää työtä ja sitä kautta verotuloja. Siksi ensi vuoden talousarvion keskeinen asia on se työlinja.

Ikävä kyllä me joudumme leikkaamaan. Tavoite on, että leikkauksia tehdään mahdollisimman tasapuolisesti, ja hyvä on, että esimerkiksi toimeentulotuen indeksikorotukset tehdään, ettei kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta leikata. Silti nämä leikkaukset ovat erittäin kipeitä, mutta ne on tehtävä osana tätä talouden tasapainotusta. Totean, että pyrimme mahdollisimman tasapuoliseen ratkaisuun ja eduskunnan on tämä budjettiesitys nyt arvioitava. Ja toistan vielä, että mielestäni olisi erittäin tärkeää, että tulevaisuudessa valtion talousarvion yleisperusteluissa olisi erityisesti vaikeasti vammaisten, eläkeläisten ja esimerkiksi lapsiperheiden osalta väestöpohjainen vaikutusten arviointi. Niin me voisimme yhteisin luvuin ja vaikutusarvioinnein käydä täällä keskustelua. (Puhemies koputtaa) Toivon, että tällainen jopa täydennyksenä tuodaan jo ensi vuoden budjettia koskien.

17.12 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tarkastusviraston raportista lainaan seuraavaa: "Tutkimusten mukaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvat tukitoimet tuottavat paremmin kuin mitkään muut investoinnit." Miksi juuri näistä investoinneista leikataan eniten, miksi juuri näiltä pienituloisilta, vähävaraisilta, vaikeuksissa olevilta ihmisiltä leikataan kaikista eniten? Eikö se ole jotain sellaista, josta voi takuuvarmasti sanoa, että se on leikkaus, joka tuottaa enemmän kustannuksia kuin säästöjä? Tämä paketti, joka nyt meille on tässä annettu, joka leikkaa lähes kaikesta, tulee tuottamaan niin suuren laskun tulevaisuudessa, että suorastaan pelottaa ajatella sitä. Minä toivoisin, että näihin asioihin vielä tulisi joku tolkkua, koska nämä ovat niin järjen selviä asioita kuin mikään voi olla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

17.13 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä puheenvuorossa nostan veteraanikuntoutuksen esille. Talousarviossa esitetään, että ensi vuonna veteraanien tukemiseen osoitetaan lähes 232 miljoonaa euroa, ja rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahaan se tarkoittaisi 50 euron korotusta tämän vuoden tasoon nähden. Tämä on todella hieno asia. Mutta kysynkin ministeriltä, kuinka te näette tällä hetkellä, mikä on kunnissa tilanne, kun viime hallituskaudella tehtiin erittäin hyvä päätös siinä, että kunnilla on tietoa oman alueen, oman kunnan sisällä asuvista veteraaneista, jotta tämä kuntoutusmahdollisuus osataan ohjata henkilöille ja tarjota sitten joko kotona tapahtuvaa kuntoutusta elikkä avokuntoutusta tai laituskuntoutusta. Minkä verran tällä hetkellä palautuu noita rahoja takaisin Valtiokonttoriin, käytetäänkö nämä kaikki määrärahat todellakin sitten viimeistä senttiä myöten veteraaneille?

17.14 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olisi odottanut, että hallituksen yksi tärkeimmistä tavoitteista olisi ollut eriarvoisuuden vähentäminen ja huolehtiminen kaikkein heikoimmassa asemassa olevista ihmisistä, että heillä olisi mahdollisuus päästä sosiaali- terveyspalveluiden pariin, mahdollisuus ostaa lääkkeitä, huolehtia omasta terveydestään. Nyt kuitenkin hallitus tasapainottaa omaa talouttaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten kustannuksella ja ajaa sitä kautta ihmiset toimeentulotuen pariin. Ei voi olla niin, että toimeentulotukipäätös mahdollistaa sen, saako ihminen palvelua tai lääkkeitä, siitä ei voi olla kysymys. Kun yksittäinen ihminen hakee ja pääsee esimerkiksi terveyskeskukseen, hän varmaan miettii sitä, onko minulla mahdollisuus mennä sinne, onko minulla mahdollisuus, kun matkakustannuksetkin nousevat, pääsenkö minä terveyskeskukseen tai onko minulla mahdollisuus ostaa lääkkeitä. Ne ihmiset joutuvat sellaiseen asemaan, että heidän oma terveytensä suhteessa siihen, saavatko ruokaa vai lääkkeitä, pystyvätkö huolehtimaan, tulee entistä vaikeammaksi. Kysynkin teiltä, (Puhemies koputtaa) onko tämä ollut hallituksen tavoitteena, nimenomaan lisätä ihmisten eriarvoisuutta eikä päinvastoin.

17.15 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että tältäkin hallinnonalalta tehtävät leikkaukset eivät ole mukavia. Ne ovat satuttavia, ne ovat haavoittavia, mutta siellä on joukossa myös jotakin sellaista, minkä varmasti voimme yhdessä viedä ihan hyvällä mielellä eteenpäin. Edellisellä kaudella toteutimme täällä eduskunnassa vanhuslain, ja vaikkapa meille tällainen laki tulikin, niin siitä huolimatta kaikkien ikääntyneiden asiat eivät ole Suomessa kunnossa. Edellisellä kaudella ryhdyimme myös vähentämään laitoshoidon paikkoja, ja sen myötä kotihoidossa olevien asiakkaiden määrä kasvaa ja kasvaa entisestään. Yksi hallituksen kärkitavoitteista on, että ikäihmisten hoitoa parannetaan siellä kotona, sinne ohjataan enemmän hoitajia, sinne ohjataan enemmän auttavia käsiä. Olisin kysynyt ministeriltä, miten tämä hanke nyt mahdollisesti etenee. Toinen on myös tämä omaishoitajien asema ja muun muassa heidän lakisääteisten vapaapäiviensä toteutuminen. On hyvin tärkeää, että nämä asiat saadaan vietyä eteenpäin.

17.16 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä tuohon ministerin puheenvuoroon siitä, että tässä budjetissa nyt sitten kaikkein heikoimpien asemaa ajetaan. Kysyn, ajetaanko sitä kaikkein heikoimpien asemaa sillä, että matkojen 16 euron omavastuuosuus nostetaan 25 euroon, jolloin kaksinkertaisena, kun on meno- ja paluumatka, lääkärissä käynnistä tulee 50 euroa. Sen lisäksi pitää käydä laboratorioissa ja täy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

tyy käydä myös hoidoissa. Kysyn, onko oikein, että nämä kaikkein pienituloisimmat ihmiset, työkyvyttömyyseläkkeellä olevat ja vanhuuseläkkeellä olevat paljon sairastavat ihmiset, joutuvat jopa miettimään sitä, onko heillä varaa mennä lääkäriin vai varaa syödä. Kumpi on tärkeämpää, se, että valtion kassaa nyt tällaisella lyhyellä aikajänteellä pyritään nopealla ryminällä tasapainottamaan, vai se, että me teemme hallittua muutosta ja säästökin kohdennettaisiin sillä tavalla, että ne eivät vie pohjaa pois ihmisten elämästä ja aja heitä täysin (Puhemies koputtaa) väärille raiteille?

17.18 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täältä budjettikirjasta STM:n kohdalta löytyy myös tällainen iloinen asia, että täällä lukee, että tätä kolmikantaista samapalkkaohjelmaa aletaan valmistella jatkossa työmarkkinaosapuolien kanssa. Minä kysyisin sellaisesta asiasta liittyen tähän, että vaikka vuodesta 2006 alkaen on ollut tavoitteena, että tänä vuonna, 2015, tämä naisten ja miesten palkkaero oltaisiin saatu laskettua 15 prosenttiin, niin todellisuudessa palkkaero on kaventunut huomattavasti hitaammin eli se on nyt 17 prosenttia. Siinä kokonaisarvioinnissa, joka nyt tässä viimeksi samapalkkaisuusohjelmasta on tehty, todetaan, että haetaan ne nyt käytössä olevat toimenpiteet, jotka edistävät samapalkkaisuutta, mutta myös sitten mietitään, tulisiko käyttää uusia keinoja. Eli onko ministeriössä nyt näkemystä tällaisista konkreettisista tavoitteista ja mahdollisista uusista keinoista tämän (Puhemies koputtaa) asian eteenpäinviemiseksi?

17.19 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Hallitushan on siinä vaiheessa nyt, että aikoo toteuttaa sote-uudistuksen ja oppositio on jätetty sivuun. Kuitenkin tekeillä on varmasti ehkä näitten viimeisten kymmenen vuoden aikana suurin uudistus. Suomalaisille toimiva terveydenhuolto on äärimmäisen tärkeää, ja se paikka paikoin toimiikin erittäin hyvin. Nyt ollaan myös siirtämässä kunnilta sosiaalihuolto näille itsehallintoalueille. Kysymys kuuluu: voiko ministeri selittää meille, millä tavalla kansalaisen sosiaalihuolto, päihdehuolto, ennalta ehkäisevä työ — ylipäänsä se toiminta ja ne palvelut, joita kansalaiset tarvitsevat joka päivä — paranevat sen myötä, että me saamme suuria itsehallintoalueita? Ja onko (Puhemies koputtaa) hallituksella tarkoitus tehdä kielellisten vaikutusten arviointia ennen kuin lyödään lukkoon, montako aluetta meille Suomeen tulee?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tässä aiheessa vielä edustajat Mikko-nen, Heikkinen, Taimela, Tolppanen, ja sitten ministeri vastaa.

17.20 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ovat edustajat Haatainen ja Sarkomaa kyselleet näiden vaikutusarvioiden perään ja niin minäkin kyselen. Täällä on paljon semmoisia toimenpiteitä, niin kuin vaikka matkakorvausten ja lääkekorvausten ylimmän katon nostaminen ja omavastuun nostaminen, että ne varmaan monesti kohdistuvat samoille henkilöille. Tämä hallitushan ei ole nyt tullut erityisen kuuluisaksi siitä, että se olisi kovasti tehnyt erilaisia vaikutusarvioita. Haluaisin todellakin kuulla, onko tästä tehty. Ja onko tehty esimerkiksi tästä keliakiakorvauksen poistamisesta? Se on vain 10 miljoonan suuruinen, mutta jos se johtaa siihen, että monilla keliakikoilla ei ole varaa ostaa näitä gluteenittomia ruokia, niin se aiheuttaa kyllä paljon suuremmat vahingot meidän yhteiskunnalle ja julkiselle taloudelle näiden sairauksien hoitamisessa. Että todella peräänkuulutan näitä vaikutusarvioita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

17.21 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Haatainen otti tosi tärkeän asian esille, nämä matkakorvaukset. On sinänsä surullista, että tässä taloustilanteessa joudutaan matkakorvauksien omavastuuta nostamaan. Oikeastaan tässä puheenvuorossa kannustankin ministeriötä etsimään muita väyliä tulevaisuudessa. Tämä olisi melkein kärkihankkeen paikka.

Meillä menee satoja miljoonia siihen, että taksit huiskivat ympäri maakuntaa vieden kenties yhtä mummoa tai pappaa takapenkillä, ja saa käydä vain lääkärissä, jotta saa tuon Kela-korvauksen. Meidän on pakko löytää rationaalisempia käyttötapoja noille rahoille. Sieltä niitä oikeita säästöjä pystytään saamaan, että se taksi tai pikkubussit ja muut täyteen ihmisiä, enemmän kannustetaan käyttämään muita kulkumuotoja, ja ylipäänsä, että yhdistellään näitä matkoja. Käytetään järkeä, silloin ei tarvita näin paljon rahaa turhaan. Ketään ei ole vielä taksissa hoidettu — kenties synnytetty, (Puhemies koputtaa) mutta ei hoidettu.

17.22 **Katja Taimela sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vallassa olevat hallituspuolueet, varsinkin keskusta ja perussuomalaiset, voittivat vaalit varsin pehmeällä pumputilinjalla. Jos miettii tätä talousarviota ja budjettia vuodelle 2016, niin se on valitettavasti piinkova. Tulossa on indeksileikkurit, hoitajamitoituksen alentuminen, päivähoito-oikeutta rajoitetaan, palvelumaksuja korotetaan — tätä listaa voisi jatkaa loputtomiin. Takuueläkkeen muodossa te olette valmiita antamaan noin 30 miljoonaa, mutta leikkaatte 60 miljoonaa eläkeläisten asumistuesta. Ja — semmoisena pienenä kuriositeettina — tämä koskee myös kehitysvammaisia ihmisiä, eli he ovat aivan kohtuuttomassa tilanteessa näitten leikkausten jälkeen.

Sosiaalisen ja taloudellisen eriarvoisuuden vähentämisen pitäisi olla tämän hallituksen yksi kärkihankkeista. Kaikki arviot näitten päätösten vaikutuksista ihmisiin, ihmisiin eli — niihin meidän kansalaisiin, palvelunkäyttäjiin, puuttuvat. Arvoisat ministerit Rehula, Mäntylä, voitteko te luvata, että nämä arviot tulevat ennen kuin nämä leikkaukset (Puhemies koputtaa) toteutetaan? Ne tuntuvat todella kipeästi ihmisten arjessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeri Mäntylä, 4 minuuttia. (Hanna Mäntylä: Paikalta vai?) — Ministeri voi valita sen paikan. (Hanna Mäntylä: No niin, valitsen sitten niin, että puhun tästä!)

17.24 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä:** Tässä nousi monenlaisia asioita esiin, ja nämä vaikutusarviointit olivat nyt yksi, mitä peräänkuulutettiin, ja otan nyt esimerkkinä tämän eläkkeensaajien asumistuen, josta tässä on käyty paljon keskustelua: Voin kyllä vilpittömin sydämin vakuuttaa, että ministeriössä tehtiin todella paljon töitä. Me kävimme niitä vaikutusarviointeja läpi, perkasimme, purimme, mietimme, miten se kohdentuu, ja sen pohjalta myös sitten teimme siihen loivennuksia. Eli tämän vaikutusarvioinnin kautta teimme päätöksen hallituksessa, että vaikutuksia loivennetaan, koska toteimmekin, että sen heijastumat, mitkä tässä nousivat esiin myöskin — nämä lääkekorvaukset ja matkakustannusten nousu — kohdentuvat niin voimakkaasti samoille ryhmille, että me haluamme tähän tällaisen loivennuksen tehdä. Ja me teimme sen.

Toinen asia on sitten myöskin, kun tässä nousivat nämä lääkekorvaukset ja matkakorvaukset esiin: Kyllä, myös siinä me olemme hakeneet sellaista mallia, jossa nimenomaan huomioidaan ne ihmiset, jotka joutuvat käyttämään lääkkeitä paljon mutta jotka joutuvat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

myöskin matkustamaan paljon. Eli on haettu siihen sellaista mallia, joka nimenomaan helpottaa niiden ihmisten tilannetta, jotka tarvitsevat paljon hoitoa ja kulkevat sinne sitten esimerkiksi taksilla.

Tässä nousi myöskin esiin sitten tämä, että on syytä tehostaa näitä kuljetuksia. Tästä olen tismalleen samaa mieltä. Viime kaudella oli myöskin esillä, että se ei tällä hetkellä toimi parhaalla mahdollisella tavalla, ja tämä on yksi asia, jota ministeriössä varmasti arvioidaan hyvin tiukasti jatkossakin, ja siinä tehdään myöskin sitten luonnollisesti Kansaneläkelaitoksen kanssa tiivistä yhteistyötä ja mietitään niitä keinoja, millä sitä tilannetta voidaan sitten parantaa.

Näiden lääkekorvausten osalta vielä sen verran: Tässä lääkekorvausten säästössä on myöskin haettu mallia, joka nimenomaan on tasapainossa siltä osin, että siinä tulee myöskin eri lääkepuolella toimijoiden yhteiskuntavastuu esiin. Eli ei sitä olla maksattamassa pelkästään lääkkeiden käyttäjillä, vaan on myöskin edellytetty, että myöskin niillä toimijoilla — on apteekit, on lääkefirmat — on se oma vastuunsa tässä.

Samoin hallitus on sitoutunut siihen, että rationaalista lääkehoitoa tullaan kehittämään, sitä tullaan edistämään, ja jatkossa nimenomaan sen kautta haluamme pyrkiä siihen, että lääkekustannuksia pystytään alentamaan, mutta myös siihen, että tämä lääkehoito, mitä ihmisillä on, on järkevää ja myöskin mielekästä, että me emme syötä ihmisille lääkkeitä, joita he eivät välttämättä sitten tarvitse.

Sitten täällä nousi esiin muun muassa vanhusten ja omaishoitajien tilanne. Kyllä, me olemme panostamassa ja investoimassa vanhusten palveluiden parantamiseen kärkihankkeen kautta ja myöskin muun kautta. Samoin omaishoitajien tilannetta ja jaksamista tullaan tukemaan. Kärkihankkeiden kautta tulemme toteuttamaan perhepoliittisen muutosohjelman, jossa nimenomaan nyt haluamme tehdä sellaisen reformin, että perheet saavat ajoissa sen avun, jota he tarvitsevat, ja se pirstaloitunut järjestelmä vihdoinkin ja viimein saadaan kuntoon, (Puhemies koputtaa) koska se on sitä parasta säästöä, että ne toimenpiteet tehdään riittävän (Puhemies koputtaa) ajoissa, oikeaan aikaan oikeassa paikassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, varmemmaksi vakuudeksi vielä: tarkoitus on, että ensimmäinen tunti käytetään niihin kysymyksiin, mitkä lähinnä kohdistuvat ministeri Mäntylälle, ja sen jälkeen ministeri Rehula pitää johdantopuheenvuoron ja sitten grillataan häntä.

17.28 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus jakaa suomalaista yhteiskuntaa kahtia: niihin, joilla menee entistä paremmin, ja niihin, joilla menee entistä heikommin, pienituloisiin, eläkeläisiin, lapsiperheisiin ja työttömiin. Näiltä ihmisiltä ja näiltä perheiltä leikataan julmasti. Tämä hallitus ajaa kymmeniätuhansia eläkeläisiä entistä syvemmälle köyhyyteen. Tämä on loukkaavaa ahkeria, yhteistä kansakuntaamme rakentaneita ihmisiä kohtaan. Tämä on arvovalinta, väärä arvovalinta.

Tulemme tästä syystä tekemään, kuten täällä on jo aiemmin todettu, yhdessä vasemmistoliiton ja vihreiden kanssa välikysymyksen, jossa pureudutaan eläkeläisköyhyyteen, maksujen ja verotuksen epäkohtiin ja epäoikeudenmukaisen verotuksen muutoksiin.

17.29 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myönnän, että en aivan tarkkaan tunne ministereiden tehtävänjakoa, ja voi olla, että osa kysymyksistä kohdistuu ministeri Rehulalle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Veteraanien kuntoutusrahoista olisin minäkin ollut kiinnostunut. Eduskunta on tehnyt virallisen juhlapäätöksen, että veteraanien kuntoutusrahoja ei leikata, ja vaikka nyt sanotaan, että per veteraani ne nousevat, veteraanien ikä myös nousee, keski-ikä on 93 ja kuntoutuksen tarve kasvaa. Kysyisin, eikö nyt olisi oikein, että nämä rahat säilytettäisiin sillä tasolla, millä eduskunta on ne juhlaistunnossaan päättänyt.

Sotainvalidien 10 prosentin haitta-aste on yksi ongelmaryhmä. Heidä on kunniakansalaisista vain noin 600, ja kysyisin siitä, olisiko aika nyt ottaa jo heidätkin mukaan kuntoutuksen piiriin.

Viimeisenä kriha-veteraanit, jotka ovat sitten uusi veteraanien joukko. Edellinen puolustusministeri Haglund teki hyvää työtä, mutta STM:n puolelta ymmärtääkseni jotain on vielä tässä kriha-veteraaniohjelmassa tekemättä. Kysyisin, onko se ehtinyt jo ministereiden pöydälle.

17.30 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on edelleen liian paljon niitä ihmisiä, joiden eläkkeiden taso ei turvaa säällistä toimeentuloa. Yli 75-vuotiaiden köyhyysaste on Suomessa niinkin korkea kuin 19,5 prosenttia, elikkä näin paljon heistä elää EU:n köyhyysrajan alapuolella ja lähes kolmasosa yli 85-vuotiaista. Leipäjonossa seisovista 39 prosenttia oli viime vuonna eläkeläisiä. Monien seniorikansalaisten toimeentulo on siis huolestuttavan alhainen. Nyt hallitus sitten kiusaa tätä paljon lääkkeitä tarvitsevaa väestöryhmää, sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksut nousevat, ja keliakiakorvauskin poistuu sitä tarvitsevilta.

Jopa vanhustyön hoitajamitoitus on ilmeisesti huononnuksen alla, vaikka se nytkin on ihan minimissään. Tämä takuueläkkeen korotus, 23 euroa, vesitetään leikkaamalla sitä asumistukea sen 60 euroa. Tämä eläkeläisten taloudellinen tilanne huononee todella huomattavasti seuraavan neljän vuoden aikana. Monet ihmiset ovat minulta esimerkiksi todella kysyneet, ostanko minä nytten lääkkeitä vai ostanko minä ruokaa, kun tilanne on niin tiukka. Mitä, ministeri, vastaan näille ihmisille?

17.31 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on oppositio moneen kertaan esittänyt, että ikään kuin vain ja yksinomaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta leikattaisiin. Ymmärrän kyllä, että monet leikkaukset tietysti osuvat niihin, ketkä erilaisia palveluita ja tulonsiirtoja saavat. Mutta kuitenkin käsitykseni on, että säästötoimenpiteisiin kuuluu myös yksityisen terveydenhoidon korvausten leikkaaminen. Eikö käsitykseni sitten ole oikea, että tämä osuu ennen kaikkea suurituloisiin ja vähintäänkin keskituloisten parempaan, korkeampaan päähän? Voiko ministeri vahvistaa tämän käsityksen?

17.32 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä tästä eläkkeensaajan asumistuesta: Ministeri totesi, että sitä on loivennettu. Käytännössä tämä päätös tulee tarkoittamaan sitä, että sitä ajallisesti vain siirretään vähän myöhemmäksi ja ensi vuonna uudet — eikö niin, ministeri — eläkkeensaajan asumistuen saajat tulevat siirtymään suoraan tähän yleiseen asumistukeen eli he tulevat menettämään, heiltä tulee leikkaantumaan tämä pois.

Minua huolestuttaa myös tässä asumistukikysymyksessä ja näissä leikkauksissa, joita nyt tehdään, kysymys siitä, että koko valtakunnan pitkäaikainen tavoite on ollut se, että ikääntyneet ihmiset voisivat olla pidempään kotona, että vammaiset voisivat selviytyä ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

tona ja elää siinä tutussa ympäristössä. Nyt näillä kiristyksillä kiristetään sitä mahdollisuutta, että ihmiset oikeasti pärjäävät. Heidän pitää edelleen ostaa siivous itselleen, hankkia ruoka. Moni joutuu hakemaan ulkopuolelta myös muita palveluita sinne kotiin, ja kuitenkin käytettävissä oleva rahasumma on tällä hetkellä minimaalinen, ja sitä leikataan entisestään. Kysyn: onko mietitty sitä, miten tullaan turvaamaan se, että ihmiset voivat aidosti selviytyä kotona ja heillä on säälliset (Puhemies koputtaa) olosuhteet hankkia palveluita?

17.33 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaalilainsäädäntö ja meidän terveyspalvelujärjestelmämme ovat kehittyneet asteittain. Olen opposition kanssa samaa mieltä siitä, että tulisi arvioida yhteisvaikutukset, joita nyt suunnitelluilla hallituksen toimenpiteillä olisi kaikkein heikko-osaisimpien toimeentuloon. Itse tiedän, että eräässä suuressa eteläsuomalaisessa sairaalassa esimerkiksi perimättä jääneet potilasmaksut, elikkä juuri huono-osaisten osalta maksuvelat, ovat kolminkertaistuneet viimeisen kolmen vuoden aikana. Tämä on hyvä osoitus siitä, että meidän terveyspalvelu- ja sosiaaliturvajärjestelmämme reiät ovat liian suuret. Meidän täytyy lähteä analysoimaan sitä, mitä ne reiät ovat, ja tukkia ne sillä tavalla, että pääsemme oikeudenmukaiseen palvelujärjestelmään.

17.34 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerin olisi syytä viimeistään tässä vaiheessa nyt tutustua omaan lakiesitykseensä. Faktahan on nimittäin se, että uusiin tuensaajiin tullaan soveltamaan välittömästi tätä uutta lakia. Näin on ainakin meille sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenille ja Kelan valtuutetuille kerrottu. Eli se huojennus, josta te puhutte, tarkoittaa vain niitä entisiä tuensaajia, joilla on tällainen siirtymäaika. Mutta sama leikkaus tulee osumaan heihin aivan yhtä lailla.

Kysyisin ministeriltä myöskin, että nyt kun teillä on tarkoitus erityisesti tukea omaishoitoa ja kotihoitoa, niin oletteko ottanut huomioon, että tässä eläkkeensaajien asumistuessa on ollut tällainen omaishoitoa tukeva elementti, jonka te nyt poistatte. Yleinen asumistukihan on nimittäin tällainen ruokakuntakohtainen etuus, kun taas eläkkeensaajan asumistuki on ollut henkilökohtainen. Eli te nyt heikennätte perheiden mahdollisuuksia hoitaa esimerkiksi omaa aikuista vammaista (Puhemies koputtaa) lasta kotona tai omaa vanhempaa. Tietääkö ministeri tämän tosiasian?

17.36 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeläiselle ei ole ollut eduksi taitettu indeksi, joka tuli Lipposen hallituksen aikana voimaan 96.

Sotiemme veteraaneja on noin 23 000, ja heidän kotiin vietävät palvelut eivät ole riittäviä. Toivonkin, että niihin kiinnitettäisiin hyvin pian huomiota ja niitä korotettaisiin. Samoin, kuten edustaja Heinonen sanoi, sotainvalidit, joita on 600, elikkä nämä 10 prosentin haitta-asteen omaavat, jäävät kuoppaan, ja se pitäisi myös huomioida.

Kysyisin ministeri Mäntylältä: Kuitenkin oli huojentavaa, että eläkeläisten asumistukeen saatiin tämä 30 miljoonaa, ja se helpottaa varmaan monen tilannetta. Onko se niin, että kenenkään ei tarvitse nyt kotoaan lähteä sen takia, että asumistuki poistuu?

17.37 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi elää vaikeita aikoja, ja tulevaisuuden kannalta on kaikkein tärkeintä, että tänään ja huomenna suomalaisilla on työtä. On kovin tärkeää, että myöskin osatyökykyiset voivat osallistua entistä enemmän työelämään. Erityisesti vaikeasti vammaiset ja vammaiset lapset — heillä on ol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

lut oppivelvollisuus 1970-luvulta lähtien, ja koulutuksessa olemme tehneet paljon, mutta työelämän portit eivät oikein ole auenneet, ja sen takia tulevaisuuden kannalta, hyvän arjen kannalta on hyvä, että yksi kärkihanke on "Osatyökykyisille väyliä työhön". Toivon, että vastaava ministeri kertoo, miten tässä aiotaan edetä ja onhan niin, että se työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovittaminen työtuloille, se uudistus, tehdään, että työ olisi aina kannattavaa. Se olisi erittäin, erittäin tärkeää, koska työstä tulee ne verotulot, joilla sitten maksetaan niin sosiaaliturva, sosiaalivakuutus kuin myöskin palvelut. Eli työlinjalla täytyy mennä eteenpäin.

17.38 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! STM:n luokan leikkauksia on perusteltu nimenomaan säästöillä ja julkisen talouden laittamisella kuntoon. Kuinka paljon julkista taloutta auttaa se, että yhä useampi ihminen joutuu toimeentulotuen piiriin? Kuinka paljon se auttaa, jos yhä useampi ihminen joutuu hakemaan ruokaostokset kaupan sijaan leipäjonosta? Ja minä ihmettelen hieman muun muassa edustaja Sarkomaan talousoppia siitä, että se on ihan luonnollista, että jos minä tai edustaja Sarkomaa vähennämme omia menojamme, se ei vaikuta meidän omiin tuloihimme, mutta aina, kun valtio lähtee leikkaamaan omista menoistaan, se leikkaa omista tuloistaan saman tien. Ja se pienituloisen euro menee suoraan siihen lähikauppaan, ja jos yhä useamman pienituloisen ihmisen eurot eivät mene lähikauppaan, lähikauppa ei pysty työllistämään eikä investoimaan. Miten tämä vaikuttaa nimenomaan julkiseen talouteen — kaikkein pienituloisimpien eniten kurmuuttaminen? (Puhemies koputtaa) Voitteko, ministerit, vastata?

17.39 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä me kaikki tiedämme, että silloin, kun kannamme huolta eläkkeensaajien toimeentulosta, se tarkoittaa myös taloudelle huonoa, kun ostovoima käy pienemmäksi. Arvoisat ministerit, kyllä se, että lähtee kuusikymppiä pienituloiselta eläkkeensaajalta asumistuesta, on iso raha monelle. Tämä on tosi vakava asia, ja olen erittäin tyytyväinen siitä, että aiheellisesti täällä on tänään tullut ilmi, että sosialidemokraatit, vihreät ja vasemmistoliitto ovat jättämässä välikysymyksen tästä isosta valuviasta — jos näin voi sanoa — mikä hallituksen ajatteluun tällä hetkellä sisältyy. En usko, arvoisat ministerit Rehula ja Mäntylä, että te lupasitte ennen vaaleja eläkkeensaajille sitä, että heidän toimeentuloansa tullaan näin rajusti heikentämään ja leikkaamaan. Tämä on todella väärin, eikä ole ollenkaan ihme, että tulemme näkemään ensi torstaina eläkkeensaajia myös mielenilmauksessa näitä kaikkia vastaan.

Kun sanotte, arvoisa hallitus, että vähemmällä enemmän, niin ei kai se voi tarkoittaa todellakaan sitä, että siellä Hervannan Valintatalolla sitten kerrotaan, että vähemmällä enemmän, että leikkaamme sinun eläkkeitäsi, että nyt saat sitten enemmän. Voitteko kuvitella, arvoisat ministerit, ollenkaan, miltä näistä ihmisistä tuntuu?

17.40 Teuvo Hakkarainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on tuberkuloosi ollut käytännössä tyystin voitettu kanta jo pitkän aikaa. Nyt kuitenkin on esimerkiksi Tampereella aloitettu tuberkuloosin seulontakuvaukset riskialueilta tuleville. Eri tahot ohjaavat keuhkokuvaan ne riskialueilta saapuneet, joilta ei Suomessa ole keuhkokuuvaa aiemmin otettu. Useille kielille on käännetty tiedotetta, jossa kerrotaan tuberkuloosista ja annetaan ohjeet keuhkokuvaan hakeutumiseksi. Saan ennätysmäärän kansalaisilta yhteydenottoja. Monet huolestuneet ihmiset kysyvät, miksi meillä on rahaa hoitaa näiden kymmenientuhansien maahantulijoiden terveyttä, kun kantasuomalaiset miettivät, koska

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

terveyskeskuslääkärin vastaanotolle pääsee, mitä lääkkeet maksavat tai kuinka pitkät leikkausjonot ovat. Terveystenhuoltojärjestelmä on jo muutenkin lujilla ja kuormittuu lisää jatkuvasti, (Puhemies koputtaa) kun väestö ikääntyy. Kysyisin ministeriltä: miten terveydenhuoltomme (Puhemies koputtaa) kestää esimerkiksi tuberkuloositapaukset ja meille entuudestaan tuntemattomat epidemiat?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Otetaan vielä edustajat Honkonen ja Heinäluoma ja sen jälkeen ministeri Mäntylä, ja kun tässä nyt on tullut aika monta kysymystä kuitenkin ministeri Rehulalle, niin annetaan hänelle lyhyt kommentti sitten ministeri Mäntylän jälkeen, ja sitten sen jälkeen vielä hetki Mäntylän kanssa. Tämä olisi marssi-järjestys. — Nyt edustaja Honkonen.

17.41 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi hallituksen keskeinen kärkihanketavoite on sosiaaliturvan uudistaminen osallistavaksi ja työhön kannustavaksi. Olisinkin tiedustellut ministeriltä, mikä on perustulokokeilun tilanne ja missä määrin sitä lähdetään viemään ensi vuonna eteenpäin. Tuossa jo muutama vuosi sitten SATA-komitea esitti sosiaaliturvajärjestelmän uudistamista entistä kannustavampaan ja ikään kuin vähemmän kannustinloukkuja luovaan muotoon. Uskon, että perustulo voisi olla yksi selvittämisen arvoinen asia, millä voitaisiin ihmisten työssäkäyntiin kannustaa ja ehkä tällaisia pieniä kannustinloukkuja poistaa silloin, kun työtä on. Kuinka, arvoisa ministeri, tätä tullaan viemään eteenpäin?

17.42 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on edelleenkin iso kunniavelka sotiemme veteraaneille, ja on todella tärkeätä, että ne lupaukset, jotka eduskunta on muun muassa juhlaistunnossaan antanut veteraaneille, toteutetaan ja tämä joukko saisi elää viimeiset päivänsä ja vuotensa mahdollisimman inhimillisesti.

Sitten toinen asia liittyen eläkeläisten toimeentuloon, josta täällä on paljon kannettu huolta ja joka näyttää nyt johtavan perustellusti myös välikysymykseen. Siinä on eri osiot — täällä on puhuttu kokonaisvaikutuksista — meillä on eläkkeiden taso, sitten meillä on tämä menopuoli, josta täällä on paljon puhuttu, tulonsiirrot, ja sitten meillä on verotus, ja nyt näyttää siltä, että näissä kaikissa on tapahtumassa aika lailla kehnoa kehitystä. Tällä veropuolella olemme saaneet kuulla, ja ilmeisesti tänään vielä on käsittelyssä, että hallitus kääntää monen vuoden yhteisymmärryksen puolueiden kesken uusiksi, että eläkeläisiä ryhdytään verottamaan kovemmin kuin työssä olevia. Onko ministeri Mäntylä tähän puoleen paneutunut, että myös verotuksen kautta voitaisiin auttaa eläkeläisten asemaa? Oletko hyväksynyt tämän ratkaisun, että eläkeläisten verotusta kiristetään suhteessa työssä oleviin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Mäntylä, tässä vaiheessa 3 minuuttia.

17.44 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä:** Arvoisa puhemies! Aloitan nyt oikeastaan tästä perustulokokeilusta, joka tässä nousi nyt esiin. Perustulokokeilu etenee, eliikkä nyt siinä on tosiaan kilpailutus tehty, että on annettu mahdollisuus eri tahoille kertoa, kuinka he lähtisivät sitä viemään eteenpäin, ja siitä tehdään lopullinen ratkaisu hyvin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

pian, että minkä mallin pohjalta sitten lähdemme sitä jatkotyöstämään. Eli se kyllä etenee tässä oikein hyvääkin vauhtia.

Tämä nimenomaan liittyy myöskin sitten siihen, että tässä kun nousivat esiin nämä sosiaaliturvajärjestelmän porsaanreiät ja nämä, että siellä on kannustinloukkuja ja epäkohtia myöskin osatyökykyisten henkilöiden kohdalla, niin meillähän on nyt tosiaan tämä asumisperusteisen sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisarviointi parhaillaan menossa, ja siinä tullaan, kuten taisin tuossa aiemmin sanoakin, perkaamaan koko tämä järjestelmä läpi ja sieltä etsitään pala palalta ne elementit, minkä kautta päästään tällaisiin epäkohtiin puuttumaan.

Sitten palaan vielä tähän eläkkeensaajien asumistukeen. Tosiaan, kuten sanoin, sen kohdalla tehtiin poikkeuksellisen paljon töitä, ja todella se ei tule keneltäkään asumistuen saajalta putoamaan 60:tä euroa enempää kuukaudessa. Lisäksi siihen tulee siirtymäaika, ja on näin, että se nimenomaan suojaa entisiä tuensaajia, elikkä uudet tuensaajat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin. Mutta tässä on nimenomaan pyritty siihen ratkaisuun, että kenenkään ihmisen ei tarvitsisi kotiaan jättää ja sen takia, että tämä muutos tulee, heidän pitäisi sitten muuttaa pois kotoa.

Lisäksi tässä on myöskin hyvä huomioda, että toimeentulotuki siirtyy Kansaneläkelaitokselle 2017, ja kyllä itse näen, että siinä on myöskin erittäin suuri positiivinen vaikutus ja mahdollisuus siihen, että kun nämä sosiaaliturvan muodot siirretään yksi kerrallaan sinne Kansaneläkelaitokselle, niin silloin ihmisillä on myöskin mahdollisuus hakea sellaisia etuuksia, jotka heille lähtökohtaisesti kuuluvat mutta joita tässä sekavassa järjestelmässä eivät osaa tai tiedä hakea. Ja tässä tietysti on erittäin tärkeää, että Kansaneläkelaitos sitten ohjeistetaan myös siihen, että heillä on velvollisuus kertoa kaikki ne etuudet, mitkä ihmisille kuuluvat pienituloisuuden perusteella.

Mutta on myös tiedostettava, että jos näitä toimenpiteitä ei tehdä, niin olemme hyvin pian tilanteessa, että me joudumme tekemään paljon, paljon kipeämpiä päätöksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tässä vaiheessa ministeri Rehula, 2 minuuttia paikan päältä, ja ministeri Rehula pitää esittelypuheenvuoronsa sitten myöhemmin. — Nyt 2 minuuttia, täällä esitettiin kysymyksiä.

17.47 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula: Arvoisa herra puhemies! Sotiemme veteraanien kunniavelan maksaminen on ja sen tulee olla meidän yhteinen savottamme vastedeskin. Se koskee niin hallitusta, oppositiota kuin myös sitten meitä poliitikkoja yksilöinä.

Toisekseen edustaja Haatainen kysyi muun muassa kotihoidosta. Tällä hallituksella on 270 miljoonan euron miinusmerkkiset eväät viime vaalikaudelta. Nyt yritetään rakentaa kokonaan uusi malli siihen, miten ikääntyvän väestön, niiden ihmisten, jotka toivon mukaan asuvat mahdollisimman pitkään kotonaan, kotona selviytyminen turvallisesti tapahtuu. Yritetään luoda aivan kokonaan uusi malli.

Yhden niitä eniten muunneltua totuutta sisältäneitä kannanottoja viimeisen viikon ajalta olen lukenut liittyen omaishoidon tukeen ja kotona tapahtuviin palveluihin. Niitä harvoja asioita, joihin tämä hallitus panostaa euromääräisesti uutta rahaa, on kotona asuminen, omaishoidon tuki, omaishoitajien vapaapäivät, intervallipaikat, vuositasolla 75 miljoonaa. Se on kova luku. Yksi iso asia oli se, että me emme halunneet tärvätä sitä euromäärää tekemällä hätäkohtia budjettilakia vaan valmistella huolella, miten tämä käytäntöön menee.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Väittämä, että omaishoitajat olisi unohdettu, on eniten muunneltua totuutta sisältänyt asia, mitä olen viime viikkoina kuullut.

Samapalkkaisuusohjelma. Edustaja Laitinen-Pesola, historiastanne tiedätte hyvin, että työmarkkinajärjestöt viime kädessä palkkapöydässä ratkovat, miten tuo naisen ja miehen euro on joko lähempänä tai kauempana toisiaan. Hallitus tekee ja ministeriö tekee sen, mihin pystyy.

Sitten aivan lopuksi: eivät kehitysvammaiset ole, edustaja Taimela, mikään kuriositeetti hallitukselle, vaan sen takia me olemme tehneet tällaisen päätöksen, jolla asumistuen menetyksen katto on enintään se 60 euroa, (Puhemies koputtaa) jotta jokainen voisi kotoon asua.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä pieni hetki, lähinnä toivon mukaan ministeri Mäntylälle.

17.49 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleenkin tästä eläkkeensaajan asumistuesta haluaisin nostaa esiin sen, ettei nyt tule väärinkäsitystä, kun ihmiset kuuntelevat ja katselevat näitä keskusteluja, että nythän hallitus esittää niin, että ensi kesänä uusilta eläkkeensaajan asumistuen saajilta se leikkaantumisen on täysimääräinen. Siinä ei ole mukana tämä 60 euron leikkauskatto, vaan se tulee täysimääräisenä. Kelan laskelmien mukaan, ja mitä tästä on laskelmia saatu, noin 1 000 euroa kuussa saava eläkeläinen, jolla vuokra täällä Helsingissä helposti on 550 euroa kuussa, menettää 100 euroa vähintään, 600 euroa kuussa vuokraa maksava menettää yli 100 euroa. Nämä luvut ovat aika suuria, kun tämä sitten pannaan vuositasolle, kun ajatellaan, että he ovat pientä eläkettä saavia ihmisiä.

Kysyisin myös, onko tässä nyt tämä yhdenvertaisuus tarkistettu ja varmistettu, että tämä on perustuslain mukaista, että sama etuus voidaan maksaa (Puhemies koputtaa) näin eri perustein.

17.50 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään juuri sain Kelan tutkija Honkaselta tällaisen laskelman, että hän oli käynyt läpi todellakin tämän, perannut tämän teidän lakinne. Sen mukaan esimerkiksi vaikkapa nyt Turussa tai Tampereella tai keskisuudessa kaupungissa asuva eläkeläinen, joka maksaa kuukaudessa vuokraa 600 euroa, jatkossa saisi tämän teidän lakiesityksenne seurauksena 145 euroa vähemmän asumistukea kuin tällä hetkellä. Tämä tosiaan koskee nyt näitä uusia eläkkeensaajia. Tämä kysymys siitä, millä tavalla eläkkeensaajat tulevaisuudessa ovat yhdenvertaisessa asemassa, on todella aiheellinen. Kuinka te voitte maksaa samassa kaupungissa samaa vuokraa maksavalle eläkeläiselle toiselle 100 euroa vähemmän kuin toiselle? Tuleeko tämä koskaan menemään perustuslakivaliokunnassa läpi?

17.51 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mäntylä, totesitte, että olette tehneet vaikutusten arvioinnin ennen kuin nämä lopulliset päätökset tulivat, ja totesitte, että olette loiventaneet esityksiänne. Perusteluna sanoitte muun muassa sen, että nämä esitykset tulevat helpottamaan paljon lääkkeitä ja matkakuljetuksia käyttäviä, sekä sitten äsken totesitte, että asumistuen helpotukset tulevat sen takia, jotta ihmisten ei tarvitsisi muuttaa pois kotoa. Siis tällaiset perusteet tuntuvat tosi oudoilta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Samalla kun te heikennätte ihmisten mahdollisuutta saada lääkkeitä ja sitten mahdollisesti näitä kuljetuksia ja sitten asumistukea heikennätte, heikennätte myös ihmisten, eläkkeensaajien, toimeentuloa. Kysyn teiltä, mitkä ovat teidän vaikutusarvionne perusteet, joihin nyt nojaatte tämän päätöksenteon. Arvoisa ministeri, kuuntelitteko? Mitkä ovat teidän vaikutusarviointinne perusteet taustalla, joihinka nojaatte päätöksenne nyt näistä esityksistä?

17.53 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan tuohon edellisessä puheenvuorossani mainitsemaani kokonaisarviointiin: Nyt jos me ajattelemme, että on uusi edunsaaja, jolla ei ole riittävästi tuloja ja jolle harkitaan 145 eurolla vähennettyä tukea asumiseen, selviytymiseen. Sen jälkeen hän on edelleen kokonaisarvioinnin kohteena, jossa katsotaan, mitä muita tukijärjestelmiä olisi, joilla hän voisi elää, selviytyä lääkkeistä, matkakuluista, erilaisista hoitoon liittyvistä asioista. Eihän täällä ketään pakoteta muuttamaan pois kotoa, vaan tämä on nyt kokonaisuudessaan meidän järjestelmämme uudelleenarviointia, ja toivon, että senkaltainen kokonaisarviointi, mitä edustaja Sarkomaa tuossa esitti, liitettäisiin budjettikirjaan.

17.54 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan vielä tätä verotusasian käsittelyä, koska se verotuksen kautta tuleva raha on tietysti eläkeläisen kannalta ihan samanlaista rahaa kuin asumistuesta tai eläkkeestä tuleva raha, se loppusumma ratkaisee. Olen ollut kyllä äärimmäisen yllättynyt, että hallitus olisi todellakin kääntämässä tätä monen vuoden, voi sanoa, vuosikymmenen aikaista yhteisymmärrystä, että eläkeläisiä kohdellaan verotuksessa samalla tavalla kuin työssä olevia. Onko tämä ensinnäkin totta, että tällainen veromuutos tullaan tekemään, että veroratkaisut eriytetään eläkeläisillä ja työssä olevilla, ja oletteko miettineet, mitä tämä tarkoittaa eläkeläisten toimeentulon kannalta, ja oletteko valmiita esittämään, että tämä korjattaisiin ja että pidetään siitä kiinni, että eläkeläiset maksavat sen saman veron mukaan kuin työssä olevat?

17.54 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässähän nimenomaan on kyse kokonaisuudesta, ja minäkin toivoisin tässä nyt, kun vielä kaksi ministeriä on paikalla, että saisimme vastauksen tähän uuteen kysymykseen, mikä nyt on ilmennyt eläkkeensaajien verotuksen osalta. Me käsittelemme tänään verolakeja, ja siellä näyttäisi siltä, että samaan aikaan kun palkansaajan verotusta kevennetään, eläkkeensaajien verotusta ei kevennetä, jolloin jälleen kerran eläkkeensaajien vero suhteessa palkansaajaan kiristyy, ja se ei kerta kaikkiaan voi olla oikein, koska me olemme vuosia tehneet töitä korjataksamme tämän epäkohdan. Kun me puhumme kokonaisvaikutusten arvioista, on aivan olennaista, että hallitus tehdessään päätöksiä, jotka koskevat vaikkapa eläkkeensaajia, arvioi kaikki nämä kulmat, oli se sitten verotus, asumistuki, lääkkeet tai tämä. Siksi toistan tämän edustaja Heinäluomankin esittämän kysymyksen: oletteko, arvoisat ministerit, tehneet tällankaltaisen (Puhemies koputtaa) kokonaisarvioinnin ja oletteko hyväksyneet tämän?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä edustaja Sarkomaa ja edustaja Kiuru, ja sen jälkeen ministeri Mäntylälle 3 minuuttia, ja sen jälkeen siirrymme sitten ministeri Rehulan puheenvuoroon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

17.56 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi elää erittäin vaikeita aikoja, ja nyt on kaikki tehtävä hallituksen niin kuin Suomen eduskunnankin, että tulevaisuus olisi parempi. Meidän on tehtävä työtä sen eteen, että suomalainen hyvinvointiyhteiskunta kantaa, niin että me voimme auttaa niitä suomalaisia, jotka tarvitsevat apua ja tukea, niin että meidän sosiaaliturvajärjestelmä ja palvelut pelaavat.

Kun leikkauksia tehdään, todella monella taholla on huolta, ja me ymmärrämme hyvin kokoomuksessa ja varmasti koko hallituksessa myöskin eläkeläisten huolen, ja sen takia tein ehdotukseni siitä, että tulevaisuudessa valtion talousarviossa olisi väestöperusteinen vaikutusten arviointi, että siellä läpivalaistaisiin se, miten nämä kokonaisuudet, isot muutokset vaikuttavat esimerkiksi lapsiperheisiin ja eläkeläisiin, että tulevaisuudessa olisi silloin tämän kokonaisuuden hahmottaminen helpompaa. Tästä on tehty raportti valtiovarainministeri Rinteen aikana, ja toivon, että tuo raportti nyt kaivetaan esille ja katsotaan, miten se voidaan toteuttaa, ja ehkä täydennyksenä tuodaan jo yleisperusteluihin, niin että keskustelun käyminen olisi sitten (Puhemies koputtaa) vielä eduskunnassa konkreettisempaa.

17.57 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä eläkeläisten ostovoimasta on oltava huolissaan, ja nimenomaan siitä näkökulmasta, että tätä ostovoimaa ja näitä vaikutuksia eläkeläisiin ei ole arvioitu riittävällä tavalla. Minusta tämä keskustelu on hyvin yllättävää, koska sekä yhdenvertaisuuden että oikeudenmukaisuuden näkökulmasta kyllä tässä ihokarvat nousevat pystyyn.

On todettava, että 60 euroa katoksi tuntuu monista kovin pieneltä rahalta, mutta tämä on todella iso raha pienestä eläkkeestä. Miten voidaan pitää muka oikeudenmukaisena, että me voimme tällä tavalla muuttaa eläkkeensaajien asumistukea? Itse minä koen kyllä, että pitää muistaa, että täällä on lukuisia muita uudistuksia tulossa, joissa maksut nousevat ja kansaneläkettä jäädytetään, joissa myöskin sairaiden taksimatkat kallistuvat ja myöskin sähkön, kiinteistöjen ja lämmityspolttoaineiden verot kasvavat. Lisäksi kun katsotaan, että verotus ei ole eläkeläisten kohdalla enää oikeudenmukainen, koska olette tehneet sen arvovalinnan, että eläkeläisten kohdalla verotus kiristyy, niin se johtaa kaikkien näiden yhteisvaikutuksesta ja näiden summien jälkeen siihen, että eläkeläisiä kohdellaan epäoikeudenmukaisella tavalla. Tämän muun muassa TNS Gallup totesi, neljä viidestä, 83 prosenttia suomalaisista, ei pidä tätä oikeudenmukaisena, (Puhemies koputtaa) ja siksi minusta on tärkeää, että joudutte vastaamaan nyt eduskunnan edessä välikysymykseen.

17.58 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä: Arvoisa puhemies! Kun tämä nyt on tällä erää viimeinen puheenvuoroni ja varmasti välikysymyksen muodossa sitten pääsen vastaamaan laajemmin nimenomaan tähän eläkeläisten tilanteeseen, niin en siihen nyt tässä enempää varmastikaan käytä meidän aikaamme. No, sanon sen verran, että te olette tuoneet esiin kaikki nämä huolenne — ja kyllä: kyllä minä ymmärrän ne teidän huolenne. Minä ymmärrän ne, ja minä ymmärrän täysin sen huolen, mikä ihmisillä on tällä hetkellä siitä omasta selviytymisestään.

Mutta minä nyt toistan sen asian, että kyllä tässä tapauksessa me teimme kattavat selvitykset, vaikutusarvioinnit siitä, miten tämä eläkkeensaajien asumistuen yhdenmukaistaminen yleiseen asumistukeen voitaisiin toteuttaa mahdollisimman loivilla vaikutuksilla. Näillä meidän tekemillämme arvioilla, kun tämä 60 euron suojaosuus sinne on nyt rakennettu, se helpottaa noin 70 000 pienituloisen eläkeläisen tilannetta huomattavasti. Tietysti on myöskin muistettava, että tämä uudistus myöskin nostaa toisilla eläkkeensaajilla asumis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

tuen määrää. Eli ei tämä ole pelkästään kaikille semmoinen leikkaus, vaan tämä osalle myöskin tuo sitten lisää siihen asumistuen määrään.

Tässä äsken huomasin, että edustaja Hakkarainen oli huolissaan näistä terveyspalveluista. Tosiaan hän valitettavasti ehti jo poistua, mutta hänelle olisin vastannut, että STM:ssä tehdään jatkuvaa arviota kyllä siitä, kuinka meillä tämä sosiaaliturvajärjestelmä tulevaisuudessa tulee kestämaan, kun henkilöt oleskeluluvan saavat, mutta myöskin tehdään arviota siitä, kuinka meidän terveyspalvelujärjestelmämme tulee tämän uuden tilanteen kestämaan ja uuteen haasteeseen vastaamaan ja onko meidän palvelujärjestelmämme tällä hetkellä sellainen, että se kaikkiin näihin haasteisiin pystyy vastaamaan. Sitä arviota tehdään koko ajan. Samoin seuraamme hyvin aktiivisesti myöskin turvapaikanhakijoiden osalta näitä terveysasioita. Olemme niihin ilman muuta sitten STM:ssä valmiita reagoimaan, jos sellainen tilanne tulee.

Näistä vaikutusarvioinneista vielä sen verran sanon, että esimerkiksi tämä lapsivaikutusten arviointi on ihan selkeästi kirjattu kärkihankkeen yhdeksi tavoitteeksi. Tulevaisuudessa lapsivaikutusten arviointi olisi osa tämmöistä aktiivista päätöksentekoa, on se sitten kunnissa, ministeriössä, eduskunnassa, missä tahansa. Mutta se on osa tätä lapsi- ja perhepoliittista kärkihanketta.

Uskon, että tätä eläkkeensaajien tilannetta varmasti käsitellään vielä välikysymyksen muodossa, ja sen osalta sitten jatkan. Mutta kiitän teitä oikein paljon tästä keskustelusta ja näistä teidän huomioistanne.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia, ministeri Mäntylä. — Seuraavaksi ministeri Rehula, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

18.02 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula: Arvoisa rouva puhemies! Käytän sellaisen "saattaen vaihdettava" -puheenvuoron, eli muutama sana perhe- ja peruspalveluministerin tontilta budjetista, mutta käytän ainakin osan aikaa 5 minuutista siihen, että vastaan jo kysymyksiin, että päästään eteenpäin, koska niitä äsken runsaasti tuli.

Arvoisa rouva puhemies! Käymme keskustelun kärkihankkeista pääministerin ilmoituksen kautta huomenna. Varmuuden vuoksi ja vähän lämmittelynä jo tässä vaiheessa, mistä kärkihankkeista on kyse: Kärkihankkeissa on kyse siitä, että kertapanostuksella tavoitellaan uusia tekemisen muotoja. Terveiden edistäminen, lapsi- ja perhepolitiikka, ikääntyvän väestön erityisesti kotona tapahtuva palvelu ovat asioita, joissa haetaan tulevan neljän vuoden aikana jotakin ihan uutta, jotakin sellaista, joka on todellista tekemistä, tekemisen muuttamista, eikä niin kuin joskus aikaisemmin on historiassa ollut, että lyödään miinusmerkki ja satojen miljoonien rätingit pöytään ja sanotaan, että tehkää. Tämä on periaatteellisesti iso asia, tavoite tehdä esimerkiksi lapsi- ja perheasioita niin, että kotona tapahtuu asioita enemmän, erittäin iso periaatteellinen muutos.

Sote-ratkaisusta: Arvaan, että siitä käydään vielä keskustelua. En käytä siihen sen enempää aikaa.

Tästä eläkkeensaajien asumistuesta: Toivon, että oppositio muistaa senkin, että yhdellä kolmasosalla eläkkeensaajista asumistuki nousee. Ymmärrän hyvin, että opposition näkökulmasta mikään ei riitä — jonkun verran on itselläkin oppositiopuolueen edustajana elämisestä kokemusta — mutta tämänkin asian voi tehdä niin monella tavalla. Meillä oli syntymässä tilanne, jossa 743 euroa takuueläkettä saavan henkilön asumistuki oli leikkaantumassa yli 200 euroa; me olemme tehneet valmistelun, joka nyt lähtee siitä, että kenenkään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

asumistuki ei vähene yli 60:tä euroa. Ja sitten haluan muistuttaa vielä siitäkin, että meillä ei ole valmista lakia, kuten täällä hyvin moni nyt esittää ja väittämänä kertoo. Lakiluonnos on lausunnolla, lakiluonnos muuttuu hallituksen esitykseksi, ja niillä eväillä, mitä hallituksella on, niillä euroilla, mitä käytettävissä on, tätä työtä jatketaan, muun muassa vaikuttavuusarviointoja.

Edustaja Haatainen aloitti ensimmäisen puheenvuoron sillä, että kaikki nousevat. Vastaan vain omalta osaltani: hallitus on käsitellyt terveydenhuollon maksujen korotukset, ja se paperi, joka minun pöydältäni on mennyt eteenpäin, ei sisällä maksukattojen nostoja. Voi olla, että on jotain jäänyt ymmärtämättä. Terveydenhuollon maksut nousevat, mutta sairastaminen paljon sairastavilla ei kallistu. Maksukatot muuttuvat vain sen verran kuin aikanaan asiakasmaksulaissa on säädetty indeksimuutoksiksi. Ja nythän näyttää siltä, että indeksit ovat mieluummin miinusmerkkiset.

Toinen asia — sen edustaja Sarkomaa otti täällä esiin: toimeentulotuen taso säilyy ennallaan, toimeentulotuen tasoon ei puututa. (Eero Heinäluoma: Se nyt vielä puuttuisi!)

Kolmas asia: kotihoito. Siitä jo puheenvuoroni aluksi sanoin. Jos tämä hallitus sisältöjen osalta johonkin vaikuttaa — edustaja Juvonen, te kysyitte tätä — niin tavoitteena on omaishoitajien aseman parantaminen varmistamalla vapaapäivät, huolehtimalla intervallihoidosta, etsimällä... Ei tarvitse keksimällä keksiä, meillä on niin sanottuja hyviä käytäntöjä, kun ne saadaan monistettua koko maahan. Ja toistan: suurin muunneltu totuus, minkä olen sosiaali- ja terveysministeriön budjetin osalta viimeisen viikon aikana lukenut julkisuudesta, on se, että tämä hallitus ei panostaisi omaishoitoon. Vain eduskunnassa käytetty retoriikka estää minua sanomasta vielä vahvemmin. 75 miljoonaa euroa vuositasolla tulee aivan uutta rahaa, ja yksi osa on se, että haetaan mallia, jossa tuo raha ei mene yleisiin valtionosuuksiin vaan se myös kohdennetaan omaishoitajuuteen, kotona asumiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Ihan viimeisenä: Vaikuttavuusarvioinnista on nyt tullut sellainen muotisana. (Puhemies koputtaa) Otan mielelläni neuvoja vastaan, mitä varsinkin oppositio tarkoittaa vaikuttavuusarvioinneilla tilanteessa, jossa teillä näyttää olevan erinomaiset tiedot siitä, mitä hallituksen esityksistä seuraa.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia, ministeri Rehula.

Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat varata 1 minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron, varaamaan sen V-painikkeella, olkaa hyvä. — Tässä debatin aluksi annan ensiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenille puheenvuoron, ja sen aloittaa edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

18.07 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnissa on nyt käynnissä varsin mittava yksityistämismisbuumi tai yhtiöittämismisbuumi. Tulossa on lukuisa määrä pitkiä, jopa 15 vuoden sopimuksia, joilla niitataan yksityinen palveluntuottaja tuotamaan kunnan tai alueen palvelut varsin pitkiksi ajoiksi. Nyt kun sote-uudistus vielä odottaa tuloaan, niin tässä on käymässä niin, että sitten kun nämä uudet sote-alueet syntyvät, niin ne saavat huomenlahjanaan nämä kalliit erilliset sopimukset omiin taseisiinsa. Riskinä on, että kustannukset kasvavat ja tämä alue ei pääse tekemään järkeviä, rationaalisia ratkaisuja, parantamaan ihmisten palveluja niin, että ne koituvat ihmisten, kansalaisten hyväksi. Kysyisin nyt ministeriltä, mitä ministeri aikoo tehdä, jotta tämä peli vihelletään poikki ja estetään se, että meidän omaa yhteistä kansallista varallisuuttamme ei tällä tavalla väärin käytetä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

18.09 **Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä palaan myös tähän sote-uudistukseen. Tässä tilanne on se, että me oppositiossa voimme vain arvailla, missä tämä juna nyt kulkee, kun kerran on päätetty, että oppositiota ei oteta mukaan tähän valmisteluun. Kuitenkin on kyse erittäin suuresta muutoksesta meidän suomalaisessa yhteiskunnassa, jossa ollaan totuttu siihen, että meillä on demokraattisesti toimiva elin, joka valmistelee asioita, ja totta kai hallitus on demokraattinen mitä suurimmassa määrin, mutta kun on näin isosta uudistuksesta kyse, olisi hyvä, että otettaisiin koko eduskunta mukaan ja myös oppositiopuolueet.

Nyt minä haluaisin tietää, kun kerran keskusta on myös iso kuntapuolue, millä tavalla on ajateltu, että kunnissa tulevaisuudessa hoidetaan se ennalta ehkäisevä työ ja millä tavalla hoidetaan käytännössä sosiaalihuoltopalvelut. Millä tavalla ne paranevat siitä, että ne laitetaan nyt näihin isoihin itsehallintoalueisiin, joista meillä ei ole sen kummempaa tietoa kuin mitä tiedotusvälineistä saa? Missä vaiheessa eduskunta saa tästä (Puhemies koputtaa) vähän enemmän informaatiota, missä tämä sote-juna nyt tällä hetkellä kulkee?

18.10 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotta tätä keskustelua seuraaville ei jäisi vääriä käsityksiä, niin haluan siteerata tuohon edelliseen keskusteluun liittyen vielä Kelassa tehtyä vaikutusarviointia siitä, mitä tapahtuu asumistuen saajille Kelan laskelmien mukaan, eli kaikissa tuloluokissa on huomattavasti enemmän niitä kotitalouksia, joilla asumistuki pienenee, kuin niitä kotitalouksia, joilla se kasvaa. Näitä kotitalouksia, joilla asumistuki kasvaa, on häviävän pieni prosentti melkein kaikissa tuloluokissa. Tämä pöytäkirjaan merkittäneen.

Ministeriltä tahtoisin kysyä, millä tavalla hallitus aikoo edistää sitä, että turvapaikkojen määrä kunnissa kasvaisi. Suomi on allekirjoittanut Istanbulin sopimuksen, mutta olemme kaukana siitä, että sen mukainen määrä turvapaikkoja meillä olisi. Mitä aiotte tehdä tälle asialle?

18.11 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä käytiin mielenkiintoinen keskustelu varhaiskasvatuksesta, ja itse olisin sen sillä tavalla muuntanut, että mikä on perheiden vastuu kasvatuksesta, mikä on perheiden vastuu osaamisesta, kasvatuksen osaamisesta. (Eduskunnasta: Juuri näin!) Se on tällä hetkellä kateissa, ja siinä mielessä nyt haluan kiittää todella hallitusta siitä, että nyt panostetaan sinne terveyden edistämiseen, tuen antamiseen perheille, jotta perheet osaavat huolehtia kasvatuksesta. Meillä Suomessa on ollut pitkään hyviä malleja, TEHKO-hanke ynnä muita, joilla terveyden edistämisestä toteutetaan, mutta tällä hetkellä Suomessa on muotia, että ei tämä koske minua, se koskee jotakin muuta — nämä omat toimenpiteet — ja kukaan ei halua ottaa vastuuta, meillä on kaikilla oikeuksia.

18.12 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan palaan tähän, mitä ministeri Rehula äsken mainitsi, kun hän viittasi omaishoitoon. Hän viittaa ilmeisesti minun antamiini viesteihin tai tiedotteeseen.

On aivan totta, että hallitus on omassa hallitusohjelmassaan sanonut, että se parantaa omaishoitajien asemaa, mutta tämän budjetin perusteella näin ei tule tapahtumaan. Ministeri Rehula on itse kertonut, että näin tulee tapahtumaan myöhemmin lisätalousarvion puitteissa keväällä, ja sen me sitten tulevaisuudessa näemme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

Perustelen tämän näkemykseni siihen, aivan kuten äskeisissä keskusteluissa, että ensinnäkin hallitus leikkaa eläkkeensaajan asumistukea, nostaa lääkekustannuksia ja heikentää palveluiden henkilöstömitoituksia sekä nostaa sosiaali- ja terveyspalveluitten asiakasmaksuja jopa 20 prosenttia. Ministeri Rehula totesi äsken, (Puhemies koputtaa) että lisätään perhehoitoa, sijaishoitoa ja intervallihoidoa. (Juha Rehula: Esimerkiksi! — Puhemies: Aika!) Valitettavasti nämä kaikki palvelut, joita äsken tässä todettiin, tai on todettu muualla, (Puhemies koputtaa) eivät sisälly asiakasmaksukattoon, mikä käytännössä ei tule helpottamaan omaishoitajien tilannetta, koska he käyttävät (Puhemies: Aika!) paljon palveluita ja paljon lääkkeitä. Mutta me varmaan jatkamme tätä keskustelua tänään tässä vielä.

18.14 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin tai näin, aina väärinpäin. Ensin oppositio syyttää koko voimallaan siitä, että hallitus hutilo, kun nyt kerrankin tällä hallituskaudella ryhdytään toimiin. Ei oltaisi tällaisessa ajolähtötilanteessa, jos ei olisi käynyt niin, että edellinen hallitus epäonnistui sote-uudistuksessa ja myöskin rakennepaketin eteenpäinviemisessä. Nyt on päätöksiä tehtävä. Arvostan kovasti sitä, että ministeri Rehula todellakin otti aikaa ja huolella lähti valmistelemaan tätä omaishoitopakettia. 75 miljoonaa euroa lisää arvokasta, usein raskastakin työtä tekeville omaishoitoperheille on erittäin hieno asia, ja on hyvä, että se valmistellaan huolella, ja toivon, että oppositiosta tulee myöskin ehdotuksia siitä, miten tämä raha käytettäisiin.

Valtiontalouden tarkastusvirasto roimi todella kovalla kädellä edellistä hallitusta siitä, että rakennepoliittisten säästöratkaisujen (Puhemies koputtaa) vaikutusarviointia ei ollut tehty, ja nyt on todella tärkeätä, että kun sote-uudistuksesta tehdään päätöksiä, niin vaikutusarviot on tehty. (Puhemies koputtaa) Toivon, että ministeri Rehula kertoo, miten niiden alueratkaisujen osalta vaikutuksia arvioidaan.

18.15 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, oppositio on todellakin jaksanut syyttää hallitusta siitä, että hallitus kuulee tavallisia ihmisiä. Mutta minä haluan kiittää ministeriä nyt vanhusten viikon kunniaksi siitä, että kerroitte, että myös omaishoidon kehittämiseen ja vanhusten perhehoidon kehittämiseen otetaan mukaan nimenomaan ikäihmiset, jotka näitä palveluja käyttävät. Kenties heillä on jonkinlainen näkemys näistä asioista, mitä pitäisi tehdä.

Mutta, arvoisa puhemies, vielä kysyn ministeriltä maatalouden lomituksesta. Valtiovarainministeriö vaatii, että toimintamenoihin löydetään 20 miljoonan euron säästöt. Jos kuitenkin näyttäisi siltä, että esimerkiksi pystyttäisiin arvioimaan, että lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä tulisi säästöjä enemmän kuin 20 miljoonaa euroa, niin pystytäänkö hallituksen esitystä muokkaamaan niin, että nuo säästöt olisivat ne (Puhemies koputtaa) arvioit 20 miljoonaa euroa eivätkä enempää? — Kiitos.

18.16 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös minä haluan kiittää ministeriä hyvästä puheenvuorosta ja siitä, että kerroitte vielä kerran täällä muun muassa nämä panostukset ikääntyneiden asioihin tulevalla kaudella. Sotaveteraaneille ovat myös edelliset eduskunnat lisätalousarvioissaan antaneet jonkun verran lisää rahoitusta, ja siitä on myös kiittäminen aikaisempaa hallitusta ja edellisiä eduskuntia, että tällaista on tapahtunut. Edustaja Ritva Elomaa otti sotaveteraanit täällä esille.

Olin tiedustellut liittyen ikääntyneisiin, mutta liittyen myös meihin kaikkiin muihin: hyvin tärkeä asia, saattohoito. Olen ymmärtänyt, että se on myös kirjattuna täällä hal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

litusohjelmassa, että yritetään yhdenvertaistaa ja parantaa näitä saattohoitokäytäntöjä Suomessa. Ymmärrän toki, että rahaa ei ole käytettäväksi ja keinoja tähänkin asiaan puuttumiseen ja sen parantamiseen on löydettävä jollakin muulla tavalla kuin rahalla. Onko ministerillä ehkä jotakin kerrottavaa, mitenkä tämä etenee?

18.17 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen uudistuspaketista ehkä loppujen lopuksi kaikkein tärkein vaikutuksiltaan on tämä sote-uudistus. Se on tärkeä ihmisten terveyden kannalta, mutta se on tärkeä myös ajatellen hallituksen arvioita tulevista julkisista menoista. Yhdyn täällä huoleen siitä, miten tämä valmistelu tapahtuu. Ei ole hyvä, että näin isoa uudistusta valmistellaan niin, että kaikki puolueet eivät ole siinä pöydän ääressä. Olisi parempi lopputulos, jos mentäisiin sillä mallilla, joka viime vaalikauden lopulla saatiin aikaiseksi, että tehdään yhteisvalmistelu.

Mutta toinen asia, joka on myös erittäin suuri huolenaihe, on tämä edustaja Haataisen mainitsema kysymys siitä, leviääkö tämä kenttä nyt loppumetreillä aivan käsiin, eli tulee tämmöinen hillitön yksityistäminen, jossa yksityisten firmojen kanssa kunnat tekevät viime hetkellä isoja pitkiä sopimuksia, ja sitä kautta nämä hallituksen kaavailemat säästöt jäävät aivan roikkumaan ilmaan. Siellähän on satojen miljoonien säästöjä tälle vaalikaudelle, miljardien säästöjä tuleville (Puhemies koputtaa) vaalikausille.

18.18 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysymykseni liittyy hieman samaan, mihin edustaja Heinäluoma viittasi. Viime vaalikauden aikana aivan oikein keskusta vaatimalla vaati, että sote-uudistus tehdään parlamentaarisesti, ja minun mielestäni aivan perustelluista syistä. Onko nyt pääministeripuolue keskustan kanssa? Sote-uudistuksen yhteydessä on menty täysin sammutetuin lyhdyin tämä vaalikausi. On yksi hyvä raportti nähty, mutta viime viikon kyselytunnin yhteydessä pääministeri Sipilä sanoi, että isot päätökset sote-uudistuksessa tehdään kuukauden sisällä. Siis kuukauden sisällä. Sote-seurantaryhmää ei ollut vielä kutsuttu edes kertaakaan koolle. Miten me voisimme oppositiosta rakentavasti tukea hallitusta näissä rakenneuudistuksissa, jos me emme pääse sanomaan sanaamme tästä valmistelusta millään tapaa?

18.19 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä haluan palata edeltävään debattiin liittyen ministeri Rehulan kommenttiin, jossa hän lainasi käyttämäni kuriositeetti-sanaa.

Ministeri Rehula, kehitysvammaiset henkilöt eivät todellakaan ole oppositiolle mikään pelkkä kuriositeetti, päinvastoin. Me olemme todella huolissamme heidän pärjäämisestään jatkossakin, tällä kertaa syystä, että tämä eläkkeensaajien asumistuen leikkaus koskettaa myös heitä. Minä haluan olla totuudenmukainen tässä salissa, jo ihan pöytäkirjojenkin vuoksi. Miksi minä käytin tuota sanaa? Minä käytin sitä sanaa siitä syystä, että minä olen törmännyt täällä hallituspuolueen edustajiin, jotka ovat väittäneet minulle toista, että eläkkeensaajan asumistuen leikkaus ei kohdistu kehitysvammaisiin henkilöihin. Sen vuoksi kiinnitin siihen sanan huomion ja käytin ehkä väärää sanaa ministeri Rehulan ajatuksia ajatellen.

Mutta minä toivon todella, että kun te olette nyt luvanneet tehdä nämä vaikutusarviot ennen leikkauspäätöksiä, (Puhemies koputtaa) te myös teette ne ja siinä tulevat myös nämä kehitysvammaisiin ihmisiin kohdistuvat säästöt huomioitua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

18.21 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minua kiinnostaisivat monen muun edustajan lailla tässä salissa sotien askelmerkit. Olipa se rakenne mikä hyvänsä, minusta sen tulee täyttää tietyt reunaehdot. Ensinnäkään ei tule heikentää julkista palvelutuotantoa. Kilpailuttamisen kierre, jossa julkiset toimijat joutuisivat kilpailuttamaan hankkeissa omat palvelut, kävisi kyllä kansalaisille kalliiksi.

Toivon myös, että tämä integrointi toteutuu ja nämä saumattomat hoitoketjut tulisivat osaksi meidän terveydenhuoltoamme. On myös hallitusohjelmakirjaus tästä Ruotsin-mal-lista ja valinnanvapaudesta, ja siinä kyllä hetkeksi kehottaisin pysähtymään ja miettimään sitä, kenen vapautta valita tässä ajetaan. Pääpaino tulisi myös saada sairaanhoidosta ennal-taehkäisyyn.

18.22 **Riitta Myller sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myöskin minun ajatuk-seni ovat tämän sotien ympärillä erityisesti sen vuoksi, kun Pohjois-Karjalassa tämä Siun sote on lähes valmis ja tämän syksyn aikana vielä valtuustoissa asia on päätöksessä. Ra-kennamme sinne tätä sote-mallia siltä pohjalta, mitä edellisen hallituksen työn tuloksena ja itse asiassa koko eduskunnan työn tuloksena saatiin aikaiseksi. Kysynkin nyt ministeriltä sitä, millä tavalla sitten näihin hallituksen uusiin ajatuksiin sovitetaan se työ, mitä Pohjois-Karjalassa on tehty. Siellä on lähdetty liikkeelle julkinen edellä. Siellä on lähdetty liikkeel-le yhteistoiminnan näkökulmasta. Siellä on lähdetty avoimuuden näkökulmasta. Millä ta-valla nämä ovat nyt mukana tässä hallituksen tulevassa esityksessä?

18.23 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kauden surullisimpia tragedioita STM:n alueella, näin voi sanoa, oli pikku-Eerikan tapaus. Viime hallituskaudella tehtiin paljon töitä sen eteen, että tällainen tragedia ei koskaan voisi enää toistua. Kysynkin nyt hallituksen edustajalta, minkälaisia sellaisia elementtejä halli-tuksen esitykseen STM:n osalta nyt sisältyy, että me voimme taata sen, että lastensuojelus-sa ei samanlaisiin tragedioihin enää tällä kaudella törmätä.

Se, mikä on ollut paljon esillä, on se, että lastensuojelun työntekijöillä on huomattavan suuret asiakasmäärät siihen nähden, mitä laki sanoo ja mihin heidän aikansa riittää. Onko tähän tulossa mitään parannusta?

18.24 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin myös so-testa siinä mielessä, että viime kaudella sotien valmistelun yhteydessä keskustelimme myös paljon rahoituksesta ja tämä rahoitukseen liittyvä valmistelu jäi kesken. Tuolloin käytiin keskustelua myös paljon teemasta "raha seuraa potilasta", ja tiedän, että tämä keskustelu jatkuu edelleen. Kysyisin ministeri Rehulalta nyt: Ovatko sosiaali- ja terveyspalvelut tu-lossa markkinaehtoisiksi, tai toimivatko ne, kuten ministeri Berner toimii ja linjasi viime viikolla VR:n osalta, eli markkinaehtoisuus on vahvasti mukana? Mitenkä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus toimii? Tullaanko tämä raha seuraa potilasta -järjestelmä otta-maan mukaan seuraavaan rahoitusvaihtoehtoon?

18.25 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi eroaa muis-ta Euroopan maista siinä, että meillä potilaan, ihmisen valinnanvapaus on paljon rajatum-pi. Pidän hyvänä ajatuksena sitä, että Suomessa säädettäisiin valinnanvapaussäädäntö niin, että päästäisiin kilpailun kierteestä. Erityisesti vaikeasti vammaisten ihmisten osalta kilpailutukset tekevät kohtuuttomia tilanteita. Valinnanvapaussäädännössä valtiolta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

määritteli sen alan laatukriteerit, mitä palveluita edellytetään, ja silloin palveluntuottajana saisi olla kolmas sektori, yksityinen sektori ja julkinen sektori ja ihminen saisi valita. Britannia on tästä hyviä esimerkkejä. Siellä erityisesti omaishoitajille on tuotu hyviä ratkaisuja. Ehdotan, että tähän mahdollisimman moni tutustuisi.

Mutta hyvää on, että sote-valmisteluun on nimetty seurantaryhmä, ja hyvin tärkeää olisi, että se pian kokoontuisi. Ministeri varmaan näistä askelmerkeistä tässä kertoo. Pidän tärkeänä nyt, kun Pöysti on nimetty tähän projektinjohtajaksi, että ennen kuin nuo aluevalinnat tehdään, alueratkaisut tehdään, niin on vedenpitävät vaikutusten arvioinnit. Viitataan täällä ihan perustuslakivaliokunnan mietintöön (Puhemies koputtaa) ja viime kauden kömmähdyksiin. Otetaan opiksi, niin kuin otammekin, ministeri Rehula on näin vakuuttanut. Kiitos siitä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän vielä kaksi puheenvuoroa, joiden jälkeen ministeri Rehulalle paikaltaan 5 minuuttia, ja nämä kaksi ovat edustaja Kantola ja edustaja Tölli.

18.26 Ilkka Kantola sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnassa käsiteltiin tänään eduskunnan oikeuskanslerin kertomusta. Oikeuskanslerihan on toinen näistä instituutioista, jotka arvioivat kansalaisilta tulevia valituksia. Kysyimme, mikä valitustyyppi on eniten kasvanut viime aikoina, ja kuulumme, että sellaiset valitukset, joissa ihmiset kokevat, että palvelut on viety heiltä etäämmäksi ja sen sijaan, että palvelut olisivat lähellä, käytetään sitten digitaalisia, sähköisiä järjestelmiä, joiden kautta pitäisi pystyä asioimaan. Osa kansalaisista kuitenkin ei kykene näitä käyttämään, ei ole valmiuksia, ei ehkä laitteitakaan, ja niin he ovat joutuneet hyvin kauas palveluista.

No, tässä terveydenhuollon kehittämisessä tietysti digitalisaatiolla on valtavan suuret mahdollisuudet, ja on tärkeää, että siitä edetään, ja on tärkeää myös, että potilaan ja asiakkaan omatoimisuutta edistetään. Mutta miten hallitus huolehtii siitä, kun meillä on kuitenkin aika paljon kansalaisia, joitten omatoimisuus on hyvin heikkoa ja jotka eivät osaa käyttää näitä digitaalisia välineitä, että heidän pääsynsä palveluihin turvataan jatkossa?

18.27 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilän hallitus on toiminut noin neljä kuukautta, ja nyt ensimmäiset lakiesitykset ja tämä budjettiesitys ovat tulossa eduskuntaan. Minä olen seurannut tätä keskustelua, ja minä olen erityisesti ihmetellyt SDP:n puheenvuoroja siinä mielessä, että tuntuu, että kaikki on kerralla romautettu, vaikka vielä päätöksiä ei ole keretty tehdä. Missä teidän vaihtoehtonne ovat? Teillä oli neljä vuotta valtiovarainministerin tuoli ja neljä vuotta peruspalveluministerin. Ei tämä hallitus ole vielä kerennyt kaikkea romauttaa. Kyllä teidän pitää esittää selkeitä, rakentavia vaihtoehtoja. Tuntuu, että kaikki on nyt romautettu. Tietysti ymmärrän sen, että oppositiossa pitää arvostella ja kritisoida, mutta kyllä tällainen asennon hakeminen tietysti on haasteellista, ja samaa se näyttää olevan myöskin vihreillä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tähän väliin kuitenkin vielä edustaja Lindtman, ja sen jälkeen sitten ministeri Rehula.

18.28 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen oppinut arvostamaan edustaja Tölliä sovinnollisena ja monesti erittäin viisaita ja kauaskatseisia näke-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

myksiä esittävänä edustajana, mutta en olisi nyt uskonut, että hän tähän samaan lauluun lähtee nyt mukaan, jota tässä salissa on jo kuultu.

Ensinnäkin, käydäänpä nyt vielä läpi kerran: Hallitus on vasta reilu viikko sitten julkaissut budjetin. Eduskunnan pelisääntöjen mukaan me tuomme oman vaihtoehtobudjettimme heti, kun eduskunta päättää, että se voidaan käsitellä, ja me olemme sen kertoneet täällä monta kertaa. Olemme esittäneet vaihtoehtoja alkaen näistä raideliikenteen leikkauksista, päätyen sitten kaikkiin niihin reformeihin, muun muassa tähän soteen. Ja minusta tässä olennaista on nyt se, olemmeko me kaikki samaa mieltä — riippumatta siitä, olimmeko hallituksessa vai oppositiossa ennen vaaleja ja sen jälkeen — siitä, että sote olisi järkevää viedä parlamentaarisesti maaliin, vai emmekö. Tässä on valtava uudistus tulossa, valtava verotusuudistus (Puhemies koputtaa) — Kuntaliiton arvio siitä, mitä tämä tulee aiheuttamaan. Onko mielestänne järkevää, että tämä viedään nyt vain hallituksen harteilla läpi?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja nyt vastauspuheenvuoro, ministeri Rehula. Voi olla paikallaan tai tuossa puhujakorokkeella, miten vain, ja 5 minuuttia. — Olkaa hyvä.

18.30 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula: Arvoisa rouva puhemies! Toisen kerran: vain eduskunnan toimintatavat, joissa on kohteliasta teititellä kollegoja, ja vain se, että jotkut sanat ovat pannassa ja niitä ei käytetä, estävät minua käyttämästä muuta sanaa ja muuta retoriikkaa kuin: ei ole vaivatta sopusoinnussa totuuden kanssa, mitä oppositiosta on viimeisen viikon aikana väitetty siitä, panostetaanko omaishoitajuuteen, panostetaanko kotona tapahtuvaan hoitoon ja hoivaan. Vain eduskunnan, meidän keskinäiset korrektius-säännöt, jotka ainakin joskus ovat olleet voimassa, estävät sanomasta tämän enempää.

Kärkihankkeita käsitellään huomenna. Sanon vielä kerran: omaishoitoon on tulossa huomattava, pysyvä 75 miljoonan euron lisä. Nyt etsitään mallia, jolla tuo raha ei mene yleisiin valtionosuuksiin vaan joka kohdentaa tuon uuden rahan aidosti, oikeasti omaishoitajien jaksamiseen. Niistä tavoista, joilla asiaa eteenpäin viedään: Myönnän, kannan vastuuni siitä, että en antanut valmistella lakia budjettiaikataulussa. Varmistin kyllä selustat kuntoon, etten hölmöillyt yhtään enempää kuin olen tähän asti tässä asiassa hölmöillyt. Mutta on täysin kohtuutonta väittää, ettei omaishoitajuuteen tällä vaalikaudella panosteta. Halutaan tehdä hyvä laki ja tuoda rahaesitys ensimmäisessä lisätalousarviossa tai toisessa, miten tässä nyt vuosi lähtee liikkeelle, ja tuo laki tulee voimaan heinäkuun alusta ensi vuonna. Tämän pitäisi olla kohtuullisen selvä. Voidaan jatkaa tästäkin asiasta debattia, mutta tämä tästä.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten toinen asia, tästä sote-uudistuksesta — kyse on pikkuisen samasta asiasta kuin tässä edellisessäkin aiheessa:

Ensinnäkin: ensimmäinen parlamentaarinen kokous on 13.10. kello 15.

Toisekseen: Tämänkin keskustelun jälkeen en voi kuin hämmästellä sitä, miten nyt on epäluuloa siitä työstä, jota on vuosien varrella tehty lähtien siitä, että me olemme maailmassa ensimmäisenä tekemässä sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota, me olemme tekemässä sitä horisontaalisesti, eli "so" ja "te" yhdessä, ja perustaso ja erityistaso yhdessä — voi olla, että minulla on väärät paperit, mutta joku toinen on näemmä tässä salissa lukenut joitakin toisia papereita, kun tämäkin on tässä keskustelussa kyseenalaistettu lähtien siitä, mitä kunnat tekevät. Viime talven esityshän pohjautui sosiaali- ja terveysvaliokunnan saamaan hallituksen esitykseen, jota perustuslakivaliokunta arvioi. Perustuslakivaliokunta antoi kolme etenemistietä, joissa kaikissa oli yhteneväistä esimerkiksi se, että tässä maassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

tulee sosiaali- ja terveyspalvelut järjestää ja niistä huolehtia yhtä kuntaa suuremmalla alueella. Yhtä kuntaa suuremmalla alueella joko kuntayhtymämallilla, itsehallinnollisella alueella tai valtion toimesta. Se oli perustuslakivaliokunnan raamiutus, (Antti Lindtman: Ja parlamentaarisesti!) joka annettiin ja josta seuraa esimerkiksi se, että sotea ollaan edelleen viemässä juuri sellaisena kuin se on tähänkin asti ollut.

Henkilökohtaisesti minulle on erittäin tärkeää, että tämä sali tekee yhdessä töitä. Meillä on ensimmäinen kokous, josta voin sanoa etukäteen, että se on testitilaisuus myös sille, halutaanko tehdä yhdessä vai ei. Tehdäänkö yhdessä, sillä on arvo, iso uudistus aivan niin kuin täällä on puhuttu?

Ja sitten, ettei jää vastaamatta edustajien Heinäluoma ja Haatainen kysymykseen: Meillä on ministeriössä menossa valmistelu, jolla tavoitellaan tilannetta, jossa tämä sirpaloitumiskehitys saataisiin torpattua. Meillä on erilaisia näkemyksiä eri puolueiden välillä siitä, miten palvelut tulisi tuottaa, mutta en ole vielä tavannut ensimmäistäkään edustajaa — niitäkään, jotka puhuvat niin sanotusta monituottajamallista — joka hyväksyisi sen, että erikoissairaanhoito ulkoistettaisiin, en ensimmäistäkään. Joten tänään, tässä ja nyt tälle sirpaloitumiskehitykselle etsitään lainsäädäntöpohjaa, jolla ei tapahtuisi tilannetta, jota täällä kuvattiin: että ennen kuin sote-laki tulee voimaan tämä tilanne ei menisi sellaiseksi, että tätä ei hallitse enää kukaan. — 5.02.

18.35 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille tästä viimeisestä. On hyvä, että parlamentaarinen työryhmä kokoontuu, mutta edelleenhan se on niin, että se on vain seurantaryhmä, se ei ole oikeasti parlamentaarinen ryhmä. Sitähän me olemme tässä nyt peräänkuuluttaneet, minkä takia ei nyt lähdetty sille tielle, kun edellinen hallitus sen teki ja myös keskusta ja perussuomalaiset olivat siinä parlamentaarisessa työryhmässä mukana. Nyt se malli ei kelpaa enää hallitukselle, ja se on valitettavaa.

Arvoisa puhemies! Sanoisin tästä Ruotsin-mallista, kun se oli tässä edellisellä kierroksella keskustelussa, että Ruotsin-mallia kannattaisi katsoa niin, että sieltä poimitaan ne parhaat palat, koska siinä mallissa on myös hyviä puolia, mutta ei kannata toistaa niitä virheitä, mitä Ruotsissa ollaan tehty. Mutta se täytyy muistaa, että en ainakaan minä tiedä, onko ministeriössä tai onko ministerillä tietoa, onko jossain ylipäänsä muualla maailmassa toteutettu sellainen malli, jossa on (Puhemies koputtaa) kaikki sosiaalipuolen asiat, erikoissairaanhoito mukana, ja ollaan kyllä niin fiksuja tässä maassa, että vaikka joku päätös on tehty, niin jos se osoittautuu vääräksi, niin voidaan muuttaa mieltä.

18.36 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeri Rehulaa siitä, että olette ryhtynyt toimeen tässä yksityistämismuutoksen hillitsemisessä. Se on todella tärkeää, koska jotta tämä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistus saadaan satamaan ja sellaiseksi, että se myös tuottaa sitä tulosta eli parempia palveluja, parempia palvelukokonaisuuksia ihmisille, kansalaisille, niin siinä pitää sitten aidosti sen integraation toteutua. Jos yksityiset ovat siellä noukkimassa nyt sitten rusinoita pullasta, niin se johtaa siihen, että julkiselle jäävät sitten kaikkein raskaimmat hoidettavaksi.

On hyvin tärkeää, että tässä sote-uudistuksessa voitaisiin olla nyt kyllä ihan kunnolla mukana, koko parlamentti. Sen takia kyllä tuen niitä ajatuksia, että kaikkien puolueiden, myös opposition, näkökohdat otetaan aidosti huomioon. Ryhmä on asetettu seurantaryh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

mänä, se on näin, ja se ei vastaa samaa, mikä se oli aiemmalla eduskuntakaudella, jolloin kunnioitettiin tätä parlamentaarista valmistelua. Silloin (Puhemies koputtaa) myös monessa puheenvuorossa muistan ennen vaaleja vannotun, että näin tullaan nytkin menettelemään. Mutta toivon, että tämä yhteistyökyky (Puhemies: Aika!) on kuitenkin hyvä ja opposition mielipiteet tulevat kuulluiksi.

18.38 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn edustaja Haataisen käsitykseen tästä yksityistämisestä ja sen vaikutuksista sitten tähän kokonaistaloudellisuuteen.

Tässä hyvin paljon puhutaan nyt sote-uudistuksessa hallinnollisista kuvioista. Sen sijaan nyt käsiteltävänä on ensi vuoden talousarvio. Siihen voidaan vaikuttaa jokaisessa toimintayksikössä miettimällä, miten tätä ministeri Rehulan esiin tuomaa integraatiota lähdetään toteuttamaan mahdollisimman äkkiä. Siun sotessa, Eksotessa näitä malleja ollaan viemässä eteenpäin, niitä otetaan käyttöön, kunnat tulevat päättämään tästä.

Viime kädessä Eerikan tapauksessa oli kyse juuri tästä, että yksittäisen kansalaisen ympärille ei luotu sitä turvaverkkoa. Siellä oli virhearviointeja, se on arvioitu oikeusistuimessa, ja siellä oli virhearvioinnista kyse. Tällä hetkellä avit reagoivat siihen sillä tavalla, että varmuuden varmistamiseksi tarkastellaan, luodaan uusia turvajärjestelmiä, jotka vievät resursseja niiltä vähiltä sosiaalitoimen osaajilta, mitä on käytettävissä.

18.39 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että omaishoitoon panostetaan 75 miljoonaa ja tämä esitys tulee valmisteltuna ensi keväänä. Sitä en kiistä missään nimessä, se on hieno asia. Mutta, arvoisa ministeri, te ette voi kiistää sitä, että hallituksen muut päätökset vaikuttavat ja heikentävät myös omaishoitajien perheitten asemaa. Tässä kyse on eläkkeensaajan asumistuen leikkauksista, lääkekustannusten noususta, matkakorvausten omavastuun noususta, sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksujen noususta yli 20 prosentilla, joka vaikuttaa todella paljon asiakkaitten ja omaishoitoperheiden mahdollisuuteen hankkia palveluita. Nämä kaikki kokonaisuutena vaikuttavat monen muun kansalaisen hyvinvointiin, mutta se vaikuttaa myös omaishoitoperheitten tilanteeseen. Ongelmana on se, että moni sosiaalipalvelu ei liity asiakasmaksukattojärjestelmään, jota kautta näillä ihmisillä — jos he käyttävät paljon kotipalvelua ja muita vastaavia palveluita — ei välttämättä ole tulevaisuudessa varaa siihen kaikkeen, mitä he tarvitsisivat.

18.40 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erinomaista, että parlamentaarinen sote-seurantatyöryhmä nyt aloittaa työnsä 13.10. kello 15, se on kalenterissa. Sote-uudistuksen on nyt onnistuttava, mutta tosiasia on se, että on aika pitkässä kuussa se, milloin se vaikuttaa konkreettisesti sinne perusterveydenhuollon palveluihin. Suomalainen terveyskeskuksen käyttö on hyvin eriarvoisessa asemassa, kun vertaa vaikka muihin Pohjoismaihin. Siellä työttömät, eläkeläiset ja lapsiperheet joutuvat odottamaan, ja tärkeintä on, että jo tällä vaalikaudella tulee toimenpiteitä, että peruspalveluita voidaan vahvistaa. Hallitusneuvotteluissa sovimme palvelusetelikokeilusta. Olisi hyvä kuulla, millä tavalla tuo kokeilu lähtee eteenpäin ja miten voisimme kannustaa kuntia käyttämään myöskin palveluseteliä enemmän, niin että pk-yrittäjät voisivat ketterästi tarjota niitä tärkeitä peruspalveluita lähellä ihmisiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

En nähnyt kelloa tuossa, mutta, arvoisa puhemies, kysyn yhden asian, johon eduskunta on viisi kertaa kiinnittänyt huomiota — eli Pidä kiinni -hoitojärjestelmä, päihdeäitien palvelut. (Puhemies koputtaa) Kyseessä on noin miljoona euroa, ja ikävä kyllä se ei tähän budjettiesitykseen sisältynyt. Voisiko olla niin, että hallitus tämän seuraavan vuoden budjettiin toisi, jos eduskunta nyt huolehtisi tästä (Puhemies: Aika!) viimeisen kerran?

18.41 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös tuosta yksityistämisestä olen huolissani. Meillä Lapissa muun muassa Posion kunta nyt kaavaillee joulukuun valtuustossa yksityistävänsä terveydenhuoltonsa. Toivon myös ministerin olevan sinne yhteydessä — vaikuttamisen edellytykset ovat hyvät, koska 21 valtuutetusta 16 on keskustalaisia. Näistä sosiaali- ja terveydenhuollon asioista kysyisin vielä sen, mitkä tästä ovat seuraukset tällaiselle kunnalle, jos tällainen ratkaisu tulee, että se yksityistämiseen menee. Joutuvatko he maksamaan paitsi tietenkin yksityisten kanssa tekemänsä sopimuksen myös sen lisäksi osuuden sitten itsehallintoalueen sote-palveluista, vai onko tässä joitakin muita seurauksia? Toivon tietenkin, että lähipalvelut pitkien etäisyyksien Lapissakin hoituvat ja demokratiavajetta ei pääse syntymään.

18.42 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme nyt käsittelemässä ensi vuoden talousarvioehdotusta, ja käsittelemme sitä poikkeuksellisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, tilanteessa, missä juuri mitään määrärahoja ei pystytä lisäämään. Tässä tilanteessa on erittäin tärkeää, että pystymme tekemään ainakin sopivassa määrin yhteistyötä hallitus- ja oppositiorajojen yli, katsomaan yhteisesti.

Jotenkin ei tunnu kohtuulliselta se, että tässä tilanteessa, kun hallitus on aloittanut, oppositioon jäänyt SDP suhtautuu niin kuin ei olisi koskaan hallituksessa ollutkaan. Teiltä jäi ihan melkoinen perintö, enkä aio lähteä arvostelemaan edellisen hallituksen toimia. On luonnollista, että oppositio pitää arvostella ja kritisoida ja esittää vaihtoehtoja, mutta tuntuu siltä kuin kaikki olisi romautettu muutamassa viikossa.

18.43 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt en oikein ymmärrä edustaja Tölliin närkästystä. Eihän täällä nyt ole varsinaisesti arvosteltu vielä ollenkaan. Täällähän on vain toivottu sitä hyvä linjaa, joka viime vaalikaudella aloitettiin, että voidaan toimia yhteistyössä niin, että kaikki parlamentaariset voimat ovat mukana valmistelussa, pääsevät vaikuttamaan. Eikö se ole aika kohtuullinen toive? Ja muistan, että kuntauudistuksen osalta edustaja Tölli edusti samaa kantaa jo kaksi vaalikautta sitten.

Ja sitten toinen asia: Mehän tarjosimme edustaja Haataisen puheenvuorossa rakentavaa esitystä, että vihelletään nyt tämä peli poikki siellä kunnissa, jotta ei käy niin, että kunnat tekevät isoja yksityistämisiä, 15 vuoden sopimuksia, ja lykkäävät ne sitten uusien itsehallintoalueiden maksettavaksi. Sehän oli rakentava esitys, edustaja Tölli. (Tuula Haatainen: Ja hyvä vastaus!) — Erittäin hieno vastaus ministeriltä, joka ilmoitti, ymmärsin niin, että hallitus tulee tuomaan tänne tarvittavaa lainsäädäntöä, jotta ei tulla tilanteeseen, että katoaa tämä sote-ohjaus kokonaan. Jos näin on, (Puhemies koputtaa) niin sille tulee lämmin tuki kyllä täältä eduskunnasta, myös opposition riveistä. Eli me olemme nyt enemmän samalla puolella kuin eri puolella, ja jos minä olisin hallituksessa, niin tarttuisin tähän käteen.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Arvoiset edustajat, täällä on kaksi vastauspuheenvuoroa vielä pyydetty elikkä edustaja Heikkiseltä ja edustaja Sarkomaalta. Onko muita,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

jotka haluavat vielä käyttää, koska sitten ministeri vastaa lopuksi ja siirrymme sitten puhujalistaan? — Täällä tuli lisää. — Elikkä edustaja Heikkinen, olkaa hyvä.

18.45 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin nyt on kyse ensi vuoden budjettiesityksestä eikä vielä varsinaisesti sote-uudistuksesta, mutta täällähän iloisesti aina saa keskustella siitä asiasta, mistä haluaa sitten huomisen lehdessä taikka tämän illan telkkarissa olla esillä.

Hallitus panostaa isoon rahaan: 130 miljoonaa euroa kärkihankkeisiin liittyen hyvinvointiin ja terveyteen. Pystyykö ministeri valaisemaan jollakin tavoin tuota lapsi- ja perhepalveluitten muutosohjelmaa, johonka on ensi vuodelle varattu 7 miljoonaa euroa? Täällä on kovasti kannettu huolta siitä, miten nämä meidän tulevaisuuden vesat pärjäävät, kun kaikesta leikataan. Mutta tämä näkemys, että kyllä perheissä ja kodeissa vielä jotakin osataan ja halutaan kantaa vastuuta myös omista lapsista, (Puhemies koputtaa) on tosi tärkeä juttu. Jos ministeri tätä avaisi myös?

18.46 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen kärkihankkeista tuo kärkihanke Kansanterveys 2.0 — tuo hanke, jolla pyritään tekemään toimia yhdessä järjestökentän kanssa, että jokaisella suomalaisella olisi mahdollisuus omassa arjessaan tehdä terveyttä edistäviä valintoja — on oiva hanke vähentää kestävyysvajetta. Kun saamme ihmiset edistämään omaa terveyttään, ehkä liikkumaan vähän enemmän, voimme edistää hyvää työkykyä, toimintakykyä ja myöskin kansanterveyttä. Tervehdin tuota hanketta ilolla.

Siihen, että tätä keskustelua käydään hyvin laajasti, yksi syy voi olla se, että täällä oppositiopuolueet tarjoavat vain, että "ei käy, ei kerta kaikkiaan käy", ja vaihtoehtoa ei tässä vielä ole selvillä. Se ei ole yksin opposition syy, koska meidän menettelymme on ollut sellainen, että vaihtoehtobudjetit tulevat vasta myöhemmin. Kyllä tässä ehdotan, että puhemiesistö harkitsisi tulevaisuudessa sitä, että kun hallituksen budjettiesitys tulee saliin, niin samalla tulisi myöskin opposition esitys, että voisimme niitä vertailla ja käydä keskustelua yhtä jalkaa, (Puhemies koputtaa) koska tämä on ollut hivenen turhauttavaa, kun sieltä sanotaan vain "ei käy" ja vaihtoehtojen esittäminen on opposition tehtävä.

18.47 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tähän viimeiseen voi sanoa, että jos tänne eduskuntaan saadaan esimerkiksi edustaja Sarkomaan ja kumppaneiden tuella samantyyppinen valmistelukoneisto, niin varmasti pääsemme tähän samaan aikatauluun, siis samankokoinen valmistelukoneisto kuin hallituksella. Toistaiseksi joudumme tyytymään, sikäli viime kaudella viime kauden puhemiehen ja puhemiehistön ansioilla kyllä parannettuun, koneistoon näistä tietopalveluista.

Mutta haluaisin vielä tästä sote-uudistuksesta todeta, miten se sote-uudistus liittyy nyt sitten tähän ensi vuoden budjettiin. Kyse on valtavasta uudistuksesta, jolla hallitus on itse arvioinut olevan aika isoja vaikutuksia, 3 miljardin säästövaikutukset. Ja ensinnäkin tähän... (Hannakaisa Heikkinen: Ei varmaan ensi vuonna vielä!) — Joka tietysti vaikuttaa, tietysti vaikuttaa. Kun hyväksymme budjetin, niin siinä samassa yhteydessä hyväksymme julkisen talouden suunnitelman, joka täällä seuraavana on listalla. Että kyllä tämä on kokonaisuus, arvoisa edustaja.

Mutta toteaisin vain, että ministeri jätti mainitsematta perustuslakivaliokunnan lausunnosta tämän kohdan, joka koskee nimenomaan tätä parlamentaarista valmistelua, siis val-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

mistelutyötä, ja minulle jäi kyllä korkeita odotuksia, kun ministeri totesi, että ensimmäinen kokous määrittelee suuntaa. (Puhemies koputtaa) Jos on niin, että oppositio ollaan valmis aidosti ottamaan valmisteluun mukaan, (Puhemies: Aika!) niin silloin tietysti olemme mielellämme mukana. Voitteko tarkentaa?

18.49 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen suuntaan ihmettelen kyllä nyt tätä. Ehkä tässä on jotain väärinymmärrystä, ehkä tuo käytävä tuossa välissä suodattaa näitä puheita.

Puheenvuorollani halusin olla tarjoamassa yhteistyötä, koska edellisellä kaudella näin, että parlamentaarinen yhteistyö toimi, ja kaikki varmaan ymmärsivät, että esityksiä, joita laaditaan kunkin hallituksen aikana, joudutaan sitten tulevallakin hallituskaudella toistekin toimesta, jotka ovat vastuussa ja kapuloissa, hoitamaan eteenpäin. Siinä mielessä olisi ollut todella hedelmällistä se, jos tällainen ihan aidosti parlamentaarinen valmisteluryhmä olisi ollut. Mutta jos ministeri pitää huolta siitä, että tämä seurantaryhmä pystyy työskentelemään niin, että siellä aidosti voidaan vaikuttaa, niin se on tietysti tervetullutta. Ja kun totesin tuossa ja kysyin näistä yksityistämispuuhista, joita tuolla kunnissa tehdään, niin tuen ministeriä kyllä kaikin tavoin siinä, että tämä saadaan poikki, koska kyllähän (Puhemies koputtaa) näiden ulkopuolisten palvelujen hankinnan täytyy olla sitten niiden käsissä, (Puhemies koputtaa) jotka niistä rahoista myös päättävät niillä uusilla, tulevilla sote-alueilla.

18.50 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani tarkoitin varsinaista budjettia enkä sote-uudistusta. Tietysti on hyvä, että siitäkin keskustellaan, ja siitä varmasti omat pitkät keskustelut käydään. Mutta nyt on tänään jatkettu viime viikolla aloitettua budjetin käsittelyä. Olen seurannut päivän mittaan tätä keskustelua ja halusin puuttua siihen, minkälaiselta tämä asetelma on vaikuttanut. Toivon, että näissä keskusteluissa ja tämän budjetin käsittelyssä, koko tilanteessa, pystyttäisiin enemmän yhteisesti katsomaan tätä taloustilannetta ja tästä selviytymisen keinoja.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä kolme puheenvuoroa, edustaja Henriksson, edustaja Alanko-Kahiluoto ja edustaja Kiljunen, ja sen jälkeen sitten ministeri, 5 minuuttia.

18.51 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys, joka on myös erittäin tärkeä ja joka suoraan liittyy budjettiin, on naisiin kohdistuvasta väkivallasta, ja tässä jo aikaisemmin todettiin, että meillä on liian vähän näitä turvakotipaikkoja Suomessa. Kysyisin ministeriltä nyt, mikä on hallituksen toimenpideohjelma: missä aikataulussa hallitus luulee, että me voisimme päästä siihen tavoitteeseen, mikä meille on asetettu? Me tiedämme, että me olemme vielä aika kaukana siitä, mutta tärkeästä asiasta on todellakin kysymys.

Sitten olisin kysynyt myös ministeriltä, mikä on tilanne tässä vaiheessa YK:n vammaisten sopimuksen ratifioinnin suhteen. Oli tarkoitus, että me viime hallituskaudella olisimme päässeet niin pitkälle, että se olisi voitu ratifioida, mutta asia ei edennyt sillä tavalla ihan loppumetreillä, että näin olisi voinut tapahtua, joten toivon, että tämä hallitus jatkaa sitä ratifiointityötä ja sitä pyrkimystä, ja haluaisin myös tietää, missä vaiheessa tämä asia on nyt tällä hetkellä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

18.52 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin viime kaudella hallituspuolueen jäsen, ja minä olin mukana silloin molemmissa sote-ohjausryhmissä ja muistan hyvin, kun oppositiosta erityisesti keskusta vetosi, että oppositio otettaisiin mukaan tähän ohjausryhmään, koska, kuten täällä on todettu, sote-uudistus on iso hanke ja on tärkeää, että sitä viedään eteenpäin yli vaalikausien. Olen tässä vähän ihmetellyt, mihin keskustalta on unohtunut tämä ajatus, jota te paljon toitte viime kaudella esille, että olisi tärkeää, että sotessa ei olisi ainoastaan tämmöistä seurantaryhmää vaan todellakin tämmöinen ohjausryhmä, jotta varmistetaan se, että parlamentaarinen yhteisymmärrys yli vaalikausien on sillä, että tämä uudistus saadaan todellakin eteenpäin ja maaliin.

Minäkin kysyisin itse asiassa näihin vähemmistöjen oikeuksiin liittyen: Viime kaudella (Puhemies koputtaa) sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa, kun ministeri Rehula silloin oli valtiokunnan puheenjohtaja, itsemääräämisoikeuslakia ei saatu vietyä eduskunnassa eteenpäin, ja sen vuoksi vammaisten oikeudet (Puhemies: Aika!) jäivät puolitiehen. Mitä tälle itsemääräämisoikeuslailla nyt kuuluu?

18.53 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä yksi kysymys ministerille. Sote-uudistus on erittäin tärkeä uudistus, ja tämän yhteydessä kunnissa tällä hetkellä pohditaan sitä, miten tulevaisuudessa sosiaali- ja terveyspalveluissa voidaan näitä normeja purkaa ja onko mahdollisesti joitakin lakeja, joita voitaisiin väljentää. Tästä esimerkkinä on esimerkiksi tänään keskusteltu varhaiskasvatuslaki, mutta näitä keskusteluja käydään myös sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta. Kysyisin ministeriltä, kuinka ministeriö ja hallitus huolehtivat siitä, että eri puolilla Suomea, kun näitä erilaisia lakeja lähdetään väljentämään ja normeja purkamaan, kansalaisia kohdellaan sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti, ettei käy sillä tavalla, että tämä normien purku aiheuttaakin sen, että riippuen siitä, missä kunnassa tai sote-alueella ihminen asuu, hän edelleen saa palvelut sitten eriarvoisesti.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja tämän debatin päättää edustaja Razmyar, olkaa hyvä, ja sen jälkeen ministeri.

18.55 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Henriksson nosti erittäin tärkeän asian. Viime kaudella puhuttiin paljon tietenkin tästä turvakotien määrästä ja ennen kaikkea sen riittämättömyydestä. Suomihan on allekirjoittanut Istanbulin sopimuksen, mutta toimenpiteet ovat siltä osin olleet vähäisiä. Ensi vuonna myöskään turvakodit eivät saa kunnilta maksusitoumuksia, ja tietenkin tämä epätietoisuus vaikuttaa paljon erityisesti monissa kansalaisjärjestöissä ja näissä toimissa, joissa nimenomaan järjestetään turvakoteja.

Ja sitten toisaalta kysyisin myöskin, onko hallituksella myös tähän pari- ja lähisuhdeväkivaltaan ja erityisesti tähän ennalta ehkäisevään puoleen jonkinlaisia toimenpiteitä, koska samalla tarvitaan myös ennalta ehkäisevää työtä, kun puhutaan tästä korjaavasta työstä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ministeri Rehula, 5 minuuttia. Sen jälkeen siirrymme puhujalistaan.

18.56 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiljunen kysyi normien perkuusta ja kuntien tehtävien karsinnasta, miten varmistetaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

yhdenvertaisuus. Sinä päivänä, kun meillä on maassa uudet alueet, jotka ovat järjestämistä vastuussa palveluista, yhdenvertaisuus paranee välittömästi. Sitä ennen nykylainsäädännöllä mennään ja niitten resurssien ja mahdollisuuksien puitteissa, jotka ovat olemassa, valvonta mukaan lukien.

Istanbulin sopimus: Kansainvälisistä sopimuksista pitää pitää kiinni. Meillä on ensi- ja turvakotipaikkoja noin 140, ja meillä pitäisi olla niitä 500. Edustaja Henriksson, suora kysymys, suora vastaus: En tiedä päivää, milloin meillä 500 on, mutta tämä kuuluu sarjaan "to do -lista". Minä uskon tässäkin kohdassa sellaiseen asiaan, että pelkät eurot eivät ole ratkaisevia vaan on mahdollisuus etsiä myös muita keinoja. Mutta jotta me voimme täyttää kansainvälisen sopimuksen, se edellyttää sitä 500:aa paikkaa.

Sitten tämä itsemääräämisoikeuslaki. Viime kaudella täällä olleet edustajat muistavat tilanteen, että se oli noin vuoden eduskuntakäsittelyssä, ja silloin olin tilanteessa, jossa minulta kysyttiin valiokunnan puheenjohtajana, että käytetäänkö aikaa tähän kansainvälisen sopimuksen läpiviemiseen, itsemääräämisoikeuslain läpiviemiseen — ministeri Henriksson tietää taustoja paljon paremmin kuin minä — mutta sitten tehtiin ratkaisu tammi—helmikuulla, että ei yritetä väkisin tehdä huonoa lakia. Tämä on työryhmävaiheessa edelleen, kuuluu sarjaan "muistipaikalla", pitää kysyä aikaa jo, että missä valmistelu etenee, koska meidän teimme täällä lain, joka hyväksyttiin, mutta sinne jätettiin lausuma — tällä kertaa lausuma, jolla on oikeasti merkitystä — eli me jouduimme jättämään tämän itsemääräämisoikeuslain osalta tilanteen auki.

Sitten täällä kysyttiin ylipäänsä ennalta ehkäisevien palvelujen perään. Kyllähän ne kunnat ja ne kaupungit ja ne alueet, jotka panostavat, pärjäävät, on sitten kyse lastensuojelusta tai muista palveluista, jotka oikeasti ja aidosti panostavat perhetyöhön, kotona tehtävään työhön, vanhempien ja lasten väliseen tilanteeseen. Meillä on näyttöjä. Meillä on hyviä malleja Suomessa. Yksi asia osana on soten aikataulu, ja valmistelee sitä kuka tahansa, se on se, että nämä hyvät mallit ihan oikeasti saataisiin kaikkien käyttöön. Se on asia, jossa meillä on paljon hankkeita, meillä on paljon tekemistä, meillä on paljon osaamista. Toiset osaavat. Täällä oli tämä tapaus Eerika esillä. Minä tiedän sen, että Helsinki on perannut omat palveluketjunsä, ja siellähän oli kyse siitä, että tieto ei vain kulkenut paikasta A paikkaan B. Voidaanko tämmöiseltä koskaan välttyä? Toivottavasti voidaan.

Maatalouslomitus oli edellisessä kysymyspatteristossa. Jos 20 miljoonaa euroa täyttyy, niin siinä vaiheessa, kun lausuntokierros on käyty, muutetaan, mutta minulla ministerinä ja valtion hallituksella on se 20 miljoonan euron taakka.

Edustaja Kantola kysyi digipalveluista. Meidän kaikkien huolena minusta pitäisi olla se, että me pystymme säästämään euroja ict:tä ja digipalveluja parantamalla, mutta pitää ottaa huomioon tilanne, missä meillä on aina ihmisiä, jotka eivät oman kuntoisuutensa vuoksi pysty hyödyntämään digitalisaatiota. Tämä on semmoinen asia, jonka pitää olla täällä korvan takana, eikä vain korvan takana vaan myös muistipaikalla.

Sitten vielä tästä sotesta. Toistan aiemmin sanomaani. Se on meistä kaikista kiinni, miten tätä tullaan viemään yhteisesti eteenpäin. On ollut hienoa kuulla muistutuksia viime vaalikauden parlamentaarista työstä. Minun muistini ulottuu koko 4 vuoden ajalle, ja sieltä löytyy kyllä erilaisia tilanteita ja vaiheita, missä kunnioitettiin parlamentaarista työtä ja kunnioitettiin sitä vähän vähemmän, (Eduskunnasta: Näin on!) ja joskus jopa oppositiotä tarvittiin ratkomaan asioita ja viemään niitä eteenpäin.

Sitten tämän sote-uudistuksen osalta ihan viimeisimmäksi. Edustaja Henriksson, minulla on tieto, että Uusi-Seelanti on hakemassa samantyyppistä, mutta me olemme maailmas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

sa ensimmäisenä rakentamassa sotea, koska meillä on muun muassa Etelä-Karjalasta ja Kainuusta näyttöjä, että palveluketjuja tiivistämällä ihmisten pompottaminen vähenee, palvelut paranevat (Puhemies koputtaa) ja kustannukset pysyvät kurissa. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia ministeri Rehulalle, ja sitten menemme puhujalistaan.

19.01 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on edelleen liian paljon niitä, joiden eläkkeiden taso ei turvaa säällistä toimeentuloa. Yli 75-vuotiaiden köyhyysaste on Suomessa korkea, 19,5 prosenttia heistä elää EU-köyhyysrajan alapuolella ja lähes kolmasosa yli 85-vuotiaista. Leipäjonoissa seisovista 39 prosenttia oli viime vuonna eläkeläisiä. Onkin syytä olla huolissaan monien seniorikansalaisten tulevaisuudesta. Paljon lääkkeitä tarvitsevaa väestöryhmää rokotetaan korottamalla lääkkeiden omavastuusuutta, sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksut nousevat, ja keliakiakorvaus poistuu sitä tarvitsevilta. Jopa vanhustenhoidon hoitajamitoitusta aikoo nykyhallitus alen-
taa, vaikka nykyiselläänkin se on aika minimissä. Takuueläkkeen tervetullut 23 euron korotus vesitetään leikkaamalla eläkkeensaajan asumistukea 60 eurolla. Eläkeläisten ja paljon sairastavien taloudellinen asema heikkenee huomattavasti seuraavien neljän vuoden aikana. Suuri joukko ikäihmisiä joutuu miettimään, ostaako ruokaa vai lääkkeitä, kun molempiin ei enää rahaa riitä. Näitä päätöksiä on aika vaikea ymmärtää, sillä yhä useampi ikäihminen ajautuu köyhyysloukkuun, jossa raha ei kerta kaikkiaan enää riitä elämiseen.

Viime hallituskauden kärkihankkeen nuorisotakuun ansiosta Suomessa on EU-maiden alhaisin nuorten pitkäaikaistyöttömyys. Noin 70 prosenttia työttömistä nuorista on saanut meillä sen ansiosta työ- tai opiskelupaikan kolmen kuukauden aikana työttömyyden alkamisesta. Viime kaudella nuorisotakuulle osoitettiin noin 60 miljoonaa euroa vuodessa, ja kun tähän lisätään vielä aikuisten osaamisohjelman panostukset, joilla alle 30-vuotiaille ilman tutkintoa oleville järjestetään koulutusta, kyse on lähes 100 miljoonasta eurosta vuodessa. Hallitus supistaa tämän nyt minimiin. On erittäin lyhytnäköistä säästää nuorten tulevaisuudesta. Ilman vähintään toisen asteen koulutusta olevan nuoren työura tulee olemaan kymmenisen vuotta lyhyempi kuin vähintään toisen asteen koulutuksen saaneilla. Tulevaisuudessa koulutuksen merkitys yhä korostuu.

Luova tuho tarkoittaa teollisuuden rakennemuutosta, jossa tehokkaat organisaatiot selviävät ja tehottomat tuhoutuvat. Vanhat rakenteet murtuvat, ja uusia syntyy tilalle uusien teknologioiden ja uusien toimintamallien myötä. Työpaikkoja häviää, mutta menetykset alkavat muuttua uusiksi työpaikoiksi uusille aloille. Sille ammatille, johon aikoinaan on kouluttautunut, ei välttämättä enää ole kysyntää. Tekninen kehitys uhkaa jopa 36:ta prosenttia ammasteista seuraavien kahden vuosikymmenen aikana. Ihminen saattaa joutua elämänsä aikana kouluttautumaan useampaan eri ammattiin ja vaihtamaan alaa monta kertaa. Elämänikäisestä koulutuksesta on tullut välttämättömyys.

Me suomalaiset olemme juuri nyt tässä luovan tuhon tilanteessa. Globalisaation, digitalisaation ja robotisaation myötä työelämän rakenne on muuttunut ja muuttuu edelleen. Suomalaisen viennin kivijalat, metsä-, elektroniikka- ja metalliteollisuus, ovat kemianteollisuutta lukuun ottamatta vaikeuksissa. Tässä luovan tuhon tilanteessa ei pitäisi säästää ainakaan koulutuksesta. Laadukas koulutus alkaen jo varhaiskasvatuksesta ja perusasteelta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

aina toisen asteen koulutukseen ja korkeakouluun saakka aikuiskoulutusta unohtamatta luosen osaamisperustan, josta Suomi ponnistaa eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Erittäin vahingollisia suomalaiselle edelläkävijäosaamiselle ovat myös hallituksen leikkaukset, jotka kohdistuvat yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Näillä leikkauksilla vaarannetaan korkeakoulujen mahdollisuudet tarjota laadukasta koulutusta, lasketaan osaamistasoa ja ennen kaikkea kavennetaan resursseja elintärkeältä perustutkimukselta, joiden pohjalta kehitetään tulevaisuuden innovaatioita. On aika merkittävää, että hallitus peräänkuuluttaa Suomen nousua innovaatioilla ja samaan aikaan leikkaa perustutkimuksesta ja tieteestä. Nämä leikkaukset yliopistojen perusrahoituksesta sekä Suomen Akatemian ja Tekesin kilpaillusta tutkimusrahoituksesta uhkaavat näivettää koko suomalaisen innovaatioekosysteemin. Suomen vientivetoiseen kasvuun perustuva tulevaisuus, joka syntyy nimenomaan siitä edelläkävijäosaamisesta, joutuu hallituksen toimin vaakalaudalle. Ottaen huomioon viime hallituskauden lähes kipurajoille tehty koulutus- ja osaamisleikkaukset ei varaa uusiin leikkauksiin enää olisi. Nämä leikkaukset vaarantavat Suomen tulevaisuuden ja kasvun edellytykset, koska Suomi pärjää todellakin vain sillä korkealla osaamisella, edelläkävijäosaamisella.

Kovin ikäviä ovat myös varhaiskasvatuksen säästöt, joissa yli 3-vuotiaiden päivähoitoryhmän koko nousee 24 lapsen kolmea aikuista kohden. Vain riittävän pienillä ryhmillä pystyttäisiin takaamaan laadukas varhaiskasvatus, sillä suuremmassa ryhmässä aikuisilla on vähemmän yksilökohtaista aikaa kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon. Suuret ryhmät ovat riski myös erityislapsille ja heikentävät myös heidän tulevaa koulussa selviytymistään. Kaiken huipuksi esiopetuksessa olevien lasten päivähoito aiotaan korvata edullisempänä kerhotoimintana. Henkilöstömitoitus ja kelpoisuusehdot ovat siinä erittäin väljät, mikä voi johtaa suuriin lapsiryhmiin, lasten päivän pilkkomiseen useaan eri ryhmään ja jopa kouluttamattomaan henkilöstöön. Tämä johtaa koulutuksellisen tasa-arvon romuttamiseen.

19.06 Ville Tavio ps: Arvoisa rouva puhemies! Mistä me puhumme, kun puhumme täällä taloudesta? Puhumme veronmaksajien rahojen jaosta siten, että jako on sekä yhteiskuntarakenteita tukeva että oikeudenmukainen. Puhutaan talouden kehityksestä, jotta joskus tulevaisuudessa meillä olisi enemmän resursseja, mitä jakaa. Minä uskallan nyt kuitenkin väittää, että turvallisuudessa ei ole kyse vain rahasta, turvallisuutta ei voi ostaa. Turvallisuus pitää rakentaa yhteisöllisyydellä, työllä ja oikeudenmukaisuudella. Me olemme saavuttaneet Suomessa yhteiskunnan, jossa on turvallisuutta. Turvallisuutta ei ehkä ole aivan kaikille kaikissa tilanteissa, mutta voidaan sanoa, että useimmat olemme turvassa. Turvallisuus on Suomen yhteiskunnan ja länsimaisten arvojen toiminnan kulmakivi. Jos isänmaasta ei pidetä jatkossakin huolta, ajaudumme kohti turvattomuuden yhteiskuntaa.

Me perussuomalaiset olemme tottuneet siihen, että meitä arvostellaan suvaitsevaisuuden puutteesta, kun puhumme, että länsimaisia arvoja loukkaavien kulttuurien paikka ei ole Suomessa. Meitä on arvosteltu ulkomaalaisvihamielisiksi, kun asetamme Suomen kansan hyvinvoinnin etusijalle. Poliitikassa saa arvostella ja pitääkin, se on länsimaista sananvapautta. Sekin on osa sitä vapautta, jonka puolesta esi-isämme taistelivat ja osa kaatui taistellessaan. Maailma oli levoton paikka tuolloin, ja se on levoton paikka yhä, sillä ihmisskunta on niin tyhmää, että sodat eivät maailmasta lopu.

Suomi on kuitenkin rauhallinen paikka, sellaisena haluamme pitää sen myös jatkossa. Nyt käynnistynyt hallitsematon siirtolaistulva on kuitenkin vakava turvallisuushuoli. Voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

han olla, että olen väärässä eikä Lähi-idästä ja Afrikasta suuntautuvasta ihmistulvasta aiheudu turvallisuusongelmaa. Jos olen kuitenkin oikeassa, niin Suomen rauhaa tullaan uhkaamaan. Eikö kotimaan turvallisuus ole kuitenkin niin tärkeä asia, että sen suhteen ei kannata ottaa riskejä?

Talousarvioesityksessä todetaan sisäministeriön hallinnonalan osuudessa, että poliisitoimen osalta painotetaan rikosten, järjestyshäiriöiden ja onnettomuuksien ennaltaehkäisemistä ja vähentämistä. Tavoite on oikea ja järkevä, mutta siihen pääseminen edellyttää maahanmuuton olevan ennakoitua ja hallittua. Turvapaikanhakijoiden määrissä on kuluva vuonna rikottu kaikki ennätykset tavalla, johon Suomi ei ollut varautunut taloudellisesti eikä turvallisuuspoliittisesti. Lähtömaissaan turvapaikanhakijat kuulevat, että Suomi on ihannemaa, jossa täysi ylläpito odottaa, teki töitä tai ei.

Vaikka turvapaikanhakija olisi saapunutkin maahan myös töiden perässä, odottaa häntä täällä karvas pettymys. Suomen korkea työttömyys, olematon talouskasvu ja vähäiset uramahdollisuudet ilman virallisen kielen osaamista ovat omiaan johtamaan varsinkin kieli- ja ammattitaidottomien ulkomaalaisten jäämiseen työelämän ulkopuolelle. Nuoren ulkomalaisen jääminen elämään sosiaaliturvan varassa johtaa suomalaisesta yhteiskunnasta syrjäytymiseen ja turhautumiseen. On uhkana, että tämä turhautuminen purkautuu rikollisena käyttäytymisenä. On uhkana, että kiihkouskovaisimmat muslimisiirtolaiset eivät halua elää maassa maan tavalla vaan vaativat länsimaisen arvomaailman vastaista yhteiskuntajärjestystä. On uhkana, että terroristijärjestöt saavat jalansijaa maassamme.

Tämän vuoksi sisäinen turvallisuutemme edellyttää, että alamme keskittyä turvapaikkajärjestelmän väärinkäytösten torjumiseen, juuri kuten hallitus nyt tekee. Sisäinen turvallisuutemme edellyttää, että resursseja kohdennetaan terrorisminvastaiseen toimintaan, juuri kuten hallitus nyt tekee. Sisäinen turvallisuutemme edellyttää, että siirtolaisliike saadaan käännettyä hallituksi ja työperäiseksi. Tämä lähtökohta on välttämättömyys, joka jokaisen tulisi ymmärtää.

19.11 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Ihan muutama sananen yleisesti tästä budjetista.

Budjetti keventää työn verotusta erityisesti pieni- ja keskituloisilta 450 miljoonalla eurolla. Ansiotuloverotukseen tehdään ansiotasoindeksin muutosta vastaava tarkistus. Yleveron indeksijäädytys johtaa veron nousuun 70 euroon, ja samalla 10 300 euroa tai sen alle ansaitsevat vapautuvat verosta — heitä on kaikkiaan 300 000. Hallituksen tekemien veromuutosten johdosta tuloerot kaventuvat. Takuueläke nousee 23 euroa kuukaudessa. Eläkeläisten asumistuen leikkaamista tarkistettiin, kuten ministeri Mäntylä juuri kertoi. Hyvätuloisten verotus kiristyy, mikä on täysin perusteltua tässä taloustilanteessa. Suurituloisten verotusta kiristetään laskemalla ylimmän veroluokan alaraja 90 000 eurosta 72 300 euroon. Budjetin tasapainoa heiluttavat maahanmuuton kustannukset, jotka ensi vuoden budjettiin sisältyvät. Rahat eivät kuitenkaan tule riittämään, hallitus joutuu lisäämään näitä määrärahoja. Myönteistä on, että Irakin ja Somalian turvapaikkahakemukset jäädytettiin siksi aikaa, kun selvitetään mahdollisuus saada kahdenvälinen palautussopimus Irakin kanssa.

Arvoisa puhemies! Strategisen hallitusohjelmansa avulla hallitus vie eteenpäin välttämättömiä uudistuksia viidellä painopistealueella. Hallituksen strategiset tavoitteet konkretisoituvat kärkihankkeissa. Hallituksen tavoitteena on nostaa Suomen talous kestävä kasvun ja kohenevan työllisyyden uralle sekä turvata julkisten palvelujen sosiaaliturvan rahoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

tus. Hyvinvointipalvelujen ja tulonsiirtojen rahoituksen turvaamiseksi toteutetaan työn kannustettavuutta ja työllistämisen houkuttelevuutta parantavat uudistukset.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa hallinnonalalleen noin 13,1 miljardin euron määrärahaa vuodelle 2016. Se on noin 364 miljoonaa euroa enemmän kuin tänä vuonna. Määrärahoista erittäin merkittävä osuus kohdistuu juuri kärkihankepanostuksiin. Sosiaali- ja terveysministeriön kärkihankkeilla lisätään hyvinvointia ja terveyttä. Yhtenä tärkeänä hallituksen arvovalintoja ilmentävänä toimenä on kärkihankkeisiin kytkeytyvänä alueena omais- ja perhehoitajien tukeminen, ja tästäkin olemme tänään täällä paljon puhuneet. Hallituksen strategisena hallituskaudelle kohdistuvana tavoitteena on painottaa ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja ja omaishoitoa. Omaishoitajien suuri ja aiheellinen kysymys on pitkään ollut, kuka muistaa omaishoitajaa vaalien jälkeen. Myös toiselta puolen: saisi vanheta ihan siellä omassa kodissaan, ja se jos mikä on useimman suomalaisen unelma, varmasti myös meidän. Omaishoitajien arvo on miljardeja. Ilman omaishoitajia Suomi olisi pulassa. Hallituksen talousarvioesityksellä omaishoitajien mahdollisuutta omaishoitajuuteen kehitetään ja sijaisjärjestelyjä parannetaan.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen talouden taantumana syitä ovat pitkään jatkunut viennin heikkous, teollisuuden rakennemuutos ja julkisen talouden alijäämän vajoaminen. Hallituksen päättämät julkisen talouden välttämättömät sopeutustoimet merkitsevät osallistumista yhteiskuntatalkoisiin eri muodoissa, kuten verotuksen kautta. Kysymys on Suomen talouden nousua ja parempaa työllisyyttä vauhdittavien päätösten tueksi välttämättömästä kokonaisuudesta. Tulevaisuudessa on entistä tärkeämpää oppiminen ja osaamisen jatkuva päivittäminen. Suomessa uusia oppimisympäristöjä, uutta pedagogiikkaa ja digitaalisuuden mahdollisuuksia ei ole tähän asti hyödynnetty läheskään täysivaltaisesti.

Hallitusohjelman mukaan Suomessa palkitaan ahkeruudesta, työstä ja toimeliaisuudesta. Kasvava talous perustuu hyvään johtamiseen, vahvaan yrittäjyyteen ja omistajuuteen sekä koko Suomen voimavarojen hyödyntämiseen. Nykyisin kymmeniä yrityksiä siirtyy vuodessa Suomesta Viroon, kymmenkunta päinvastaiseen suuntaan. Työpaikat eivät synny itsestään, vaan yritykset niitä luovat. Yrittäjyyden tukemista ei voi siis liikaa korostaa Suomessa.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa mainitaan muun muassa lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistustason tarkistaminen, ja pidän erittäin hyvänä ministeriössä käynnistettyä tutkimushanketta, jossa selvitetään yleistä oikeustajua ja sen suhdetta tuomitsemiskäytäntöihin. Tämä on hyvin ajankohtainen aihe meille tällä kaudella. Saamme kansalaisaloitteen, jossa puututaan juuri lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin ja kysytään aiheellisesti, ovatko tuomiot kohdallaan. Myös lakialoite, jossa tällä hetkellä on 79 allekirjoitusta, törkeiden seksuaalirikosten, jotka kohdistuvat lapsiin, rangaistusten minimitasen korottamisesta (Puhemies koputtaa) saapuu pian eduskuntaan.

19.16 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Nykyisellä hallituksella on yhteinen ja oikea tilannekuva. Se helpottaa päätöksentekoa vaikeassa tilanteessa. Viime vaalikauden aikana hallituksen sisällä oli vaihtelevasti erilainen tilannekuva ja kantavana ajatuksena taloudenpidossa oli tehdä puoliksi menoleikkauksia ja puoliksi veronkorotuksia. Yritysten ylivoimaiseksi tehtäväksi jäi talous- ja työllisyyskasvun aikaansaaminen. Tämä yhtälö ei pelannut. Työllistävälle yrityksille politiikka näkyi uhkana: mikäli leikkaukset ja veronkorotukset eivät auta, niin tulee vielä lisää uusia leikkauksia ja veronkorotuksia. Niitä toimia tehtiin sitten yli 6 miljardin edestä. Tämä pysäytti talouskasvun, joka kolme viimeistä vuotta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

onkin ollut miinusmerkkistä. Suureksi osaksi tämä johtuu siitä, että teollisuuden tuotanto on yhtä soittoa laskenut samat kolme vuotta. Nyt olemme myöntäneet tosiasiat. On tehtävä enemmän suomalaista työtä.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen hallituksen vuoden 2016 kärkihankepanostuksiin, jotka ovat yhteensä yli 220 miljoonaa euroa, ja siihen, että infran korjausvelan pienentämiseen kohdennetaan 100 miljoonan euron panos, työllisyyteen ja kilpailukyvyn parantamiseen yli 53 miljoonan euron, osaamiseen ja koulutukseen 45 miljoonan, terveyteen ja hyvinvointiin 24 miljoonan, biotalouteen ja puhtaisiin ratkaisuihin 67 miljoonan euron panos. Edelleen digitalisaatioon ja toimintatapoihin kohdennetaan 33 miljoonaa euroa ja yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen osana hallituksen kärkihankkeita vajaan 9 miljoonan euron panos — tämä kohdennetaan lisämäärärahana Team Finlandin toimintaan. Hallitus esittää edelleen osana kärkihanketta 5 miljoonan euron rahoitusta valtion taloudellisen ja teknisen tutkimuslaitoksen biotalouden korkealuokkaisten tutkimusmenetelmien rakentamiseen. Hallitus esittää niin ikään kärkirahoitusta cleantechin ja biotalousratkaisujen sekä innovaatioiden kaupallistamisen tukemiseen yli 30 miljoonaa euroa. Työllisyys- ja yrityspolitiikan määrärahaksi ehdotetaan 758 miljoonan euron panosta, jossa on viime vuoteen nähden lisäystä reilut 3 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Energiapolitiikan määrärahaksi ehdotetaan 387:ää miljoonaa euroa, missä on lisäystä 50 miljoonaa. Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki sisältää 20 miljoonaa euroa hallituksen kärkihankkeiden mukaista lisärahoitusta. Nesteytyvän maakaasun terminaalien rakentaminen turvataan ja maakaasun jakelua ja saantia parannetaan LNG-terminaalien investointitukien 33 miljoonan euron määrärahalla.

Arvoisa puhemies! Ymmärrän osittain myös yritystukien leikkauspäätökset, varsinkin kilpailua haittaavien tukien osalta. Sen sijaan en oikein ymmärrä, miksi pääasiassa pienten ja keski suurten yritysten tuotekehitysrahoitusta leikataan esimerkiksi Tekesin osalta 130 miljoonaa euroa. Tähän saakka Tekesin tuotekehitystukia on pidetty kaikkein vaikuttavimpana ja vähiten kilpailua haittaavana tukimuotona. Teknistä tuotekehitystukea saaneet yritykset ovat myös kasvaneet ja työllistäneet muita yrityksiä enemmän. Eilen julkisuuteen tulneiden tietojen mukaan meillä peritään lisääntyviä veroja ja vähennetään yritystukia ja ne kylvetään haitallisina tukina tuuleen ja merelle. Esitänkin, että hallitus näiltä osin tutustuu tarkemmin näihin yritystukien vaikutuksiin ja harkitsee tuen ja vaikuttavuuden näkökulmasta niitä uudelleen. — Kiitos.

19.21 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa yhtenä pää tavoitteena on biotalous ja puhtaat ratkaisut. Tavoitteena on, että Suomi on bio- ja kiertotalouden edelläkävijä. Keskeinen resurssi tässä työssä ovat hyvinvoivat metsämme. Puun käyttöä monipuolistetaan ja lisätään 15 miljoonalla kuutiometrillä. Metsätilojen kokoa kasvatetaan ja metsätaloutta suunnataan kohti yrittäjämäistä toimintamallia. Metsätilojen sukupolvenvaihdoksia edistetään ja metsien yrittäjävähennystä lisätään. Suomen metsistä kerätään merkittävästi tietoa ja nyt näitä metsävaratietoja tullaan hyödyntämään nykyistä tehokkaammin. Samalla kehitetään sähköisiä palveluja metsäsektorille.

Biotalous sai vahvan aseman hallituksen strategisissa linjauksissa. Biotalouden vuotuinen tuotos on noussut liki 65 miljardiin euroon, ja tuotos on kasvanut 10 vuodessa yli 10 miljardia euroa. Maassamme metsäteollisuus ja koko metsätalous on ja on ollut keskeisessä asemassa biotaloudessa. Metsäteollisuudessa on käynnissä tai käynnistymässä vuosina

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

2015—2017 noin 1,7 miljardin euron investoinnit mukaan lukien Kuopion ja Kemijärven uudet tehtaات.

Hallituksen biotaloutta edistävässä ohjelmassa keskeisessä asemassa ovat muun muassa edistyksestä biopolttoaineiden valmistusteknologiaa kehittävät tuet ja verolinjaukset. Perustienpitoon, rataverkkoon ja terminaaleihin panostetaan. Nämä ovat biotalouden kannalta olennaisia. Bioenergia tulee saada metsästä käyttöön, ja tästä syystä hallitus ottaa alemman tieverkon kunnostamisen vakavasti. Korjausvelkaa lähdetään nyt paikkaamaan mittavilla kasvuinvestoinneilla. Tieverkon kunnostamisella voidaan lyhentää merkittävästi muun muassa kuljetusmatkoja ja sitä kautta kustannuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus lähtee siitä, että metsähakkeen käyttö kasvaa ja turpeen lisääntyy. Metsähakkeen ja turpeen kilpailukyky kivihiieltä vastaan on saatava paraneamaan. Viime vuonna metsähakkeen käyttö kääntyiikin Suomessa selvään laskuun. Turpeen käyttö kyllä lisääntyi, mutta se oli sukeltanut rajusti sitä ennen.

Tämän vuoden maaliskuussa eduskunta hyväksyi metsähakkeen tuen rajauslain. Rajaus 50 prosenttiin tulee voimaan viiveellä ja vaatii EU-komission hyväksynnän. Rajaus oli kemiallisen suurteollisuuden voitto yksityisistä sahoista ja puuenergiaa tuottavista korjuuyrityksistä. Säädetty laki ei esimerkiksi mahdollista pien-chp-puupolttovoimalaitosten investointeja sahoille, sillä kokoluokka on liian pieni ja laitoskohtainen maksimituki liian pieni. Sahojen poltettavia sivutuotteita käyttävät metsähakevoimalat eivät saa tätä polttoainetta käyttäessään muuttuvaa sähköntuotantotukea. Tuontihake sitä vastoin saa muuttuvaa sähköntuotantotukea. Tuontihake tulee Venäjältä, ja tuntuu kummalliselta, miten sitä tuonne itärajan ulkopuolelle ollaan syytämässä.

Maaliskuussa hyväksytty laki on epäonnistunut. Toivon, että hallitus ottaa pien-chp-puupolttovoimalan syöttötariffilain uuteen käsittelyyn ja korjaa nykyisessä laissa olevat epäkohdat.

19.26 Harry Wallin sd: Arvoisa rouva puhemies! Halusin tässä vielä tämän budjetin lähetekeskustelun lopuksi tulla tänne pöytäöön sen takia, että tasan viikko sitten tiistaina kello 18 oli täällä liikenneministeriön pääluokka. Kävimme mittavan ja vaiherikkaan keskustelun siitä hallituksen esityksestä, joka julkistettiin, että junien ostoliikenteen mittavat supistukset tulevat kohdistumaan rautatieliikenteeseen maaliskuun 27. päivä — 30 juna lakkautetaan maakuntien Suomesta.

Kun muistelen tässä näitä kuluneita vuosia, niin tulee kyllä ikävä vanhaa keskustaa. Keskustahan on koko ajan linjannut, että se vastustaa keskittämistä, ja on luvannut pitää maan kaikki osat elinvoimaisina. Nyt keskustalainen liikenneministeri Berner ja pääministeri Sipilä lakkauttavat kokonaan useita rataosuuksia maakuntien Suomesta. Muistuu mieleeni Matti Vanhasen toisen hallituksen ohjelma vuonna 2008. Siinä hän visioi pääkaupunkiseudulle hajakeskitettyä puutarhakaupunkia, ja nyt se käytännössä romutetaan hänen ollessaan eduskuntaryhmän puheenjohtaja.

Pitää muistaa, niin kuin edustaja Hakkarainenkin tuossa totesi, että hallituksen kärkihanke on biotalous. Ja kun näitä lakkautettuja rataosia on näin runsaasti, niin se myöskin tarkoittaa samalla sitä, että näiltä radoilta loppuu kunnossapito kokonaan.

Miten tässä on sitten tapahtunut? Ensimmäinen ministeri Berner totesi aluksi, että lakkautettavat junavuorot korvataan busseilla. Myöhemmin hän on muuttanut kantaansa ja siirtynyt markkinaehtoiseen junaliikenteeseen ja kilpailun avaamiseen näillä lakkautettavilla rataosuuksilla. On hyvä tässä muistuttaa mieleen se, että hyvä, kattava joukkoliikenne ei ole

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

kannattava missään Euroopassa. Sitä tuetaan joka paikassa. Suurin tuki on Amsterdamissa, 60 prosenttia, ja täällä Suomessa pääkaupunkiseudun joukkoliikennettä tuetaan 40 prosentilla. Tampereen joukkoliikennettä tuetaan 27 prosentilla.

Kun ottaa huomioon junaliikenteen määräykset EU-direktiivissä kaluston osalta, junien pitää noudattaa kaikkia tarkkoja turvallisuusmääräyksiä, kaluston päästöjenkin osalta. Myöskin henkilökunnalle tulee EU-tasoinen koulutusmääräys. Ja sitten, kun katsoo, että on vain yksi kuljettaja siellä junassa, sitä koskee yleissitova Veturimiesten liiton työehtosopimus, ja ainakaan vielä nykyinen hallitus ei ole lakkauttamassa yleissitovaa työehtosopimusjärjestelmää. Eli miten ihmeessä näille radoille saadaan markkinaehtoinen joukkoliikenne toimimaan kaikkien näitten reunaehtojen ollessa voimassa?

Olisin toivonut, että täällä käydyssä keskustelussa oltaisiin huomattu tämä epäkohta ja oltaisiin oltu valmiita korjaamaan hallituksen esitystä. Nyt se on sitten eduskunnan käsissä, ja valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto parhaillaan käsittelee asiaa, ja aikanaan se tulee tänne saliin päätettäväksi.

Mutta jos ei rahaa löydy, niin toinen vaihtoehto on se, että VR:n, joka on erittäin kannattava ja on tuottanut osinkoa omistajilleen jo monena vuonna ja jolla viimeisimmänkin vuoden voitto oli 70 miljoonaa euroa, voitosta osa lohkaistaisiin näihin junavuoroihin, ja tällöin ei tarvittaisi budjettirahoitusta ja asiat hoituisivat. Nimittäin VR:n hallintoneuvosto esitti oman vaihtoehdonsa. Hallintoneuvosto, joka koostuu kaikkien puolueiden edustajista, yksimielisesti esitti, ettei nyt tehtäisi näitä leikkauksia vaan seuraavan vuoden aikana selvitetäisiin, miten kokonaisuudessa joukkoliikenne Suomessa järjestetään.

Viime päivän uutisia siitä, että tämä entisen liikenneministerin Sasin esille nostama Tie auki taivasta myöten -raportti otettaisiin käyttöön — eli silloin VR:n kalusto takavarikoitaisiin yhteiskunnalle — kannattaa kyllä tarkkaan miettiä. Tämän päivän Kauppalehdessä oli uutinen siitä, että VATTin tutkija totesi, että se ei periaatteessa synnytä yhtään uutta kilpailua, vaan silloin, kun kilpailua halutaan, myöskin kalustoa pitäisi uusia. — Kiitos.

19.32 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa rouva puhemies! Me suomalaiset haluamme usein kuvata itseämme kansainvälisissä vertailuissa mallioppilaana. Siihen on myös perusteet. Taloutemme on ollut menneinä vuosikymmeninä vahva. Sen pohjana on ollut edeltäneiden sukupolvien tekemä työ. Tämän työn varaan on rakennettu myös nykyinen hyvinvointiyhteiskunta. Ikävä kyllä, talouden kuva ja mallioppilas 2000-luvulla ovat sitten murtuneet. 2000-luvun edetessä Suomesta on tullut Euroopan talouden sairas mies, joka ei enää voi rahoittaa nykyisen kaltaista hyvinvointiyhteiskuntaansa.

Tähän taustaan myös nykyinen kolmen puolueen hallitus perustaa talouspolitiikkansa. Talouden suunta on käännettävä, jotta hyvinvointiyhteiskunta ja sen palvelut voidaan pelastaa. Siihen tähtää myös hallituksen ensimmäinen budjetti. Sen ylivoimaisesti tärkein tavoite on työn lisääminen Suomessa, sillä nykyisellä työllisyysasteella suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuus on vaakalaudalla. Tärkein väline tässä budjetissa työn lisäämiseksi on työtulovähennykseen tehtävä 450 miljoonan euron lisäys. Se kohdennetaan pieni- ja keskituloisille. Tämä varmistaa sen, että työn tekeminen näissä tuloluokissa muuttuu entistä houkuttelevammaksi.

On selvää, että yksin tämä budjetti tai ylipäätään hallituksen omat muskelit eivät riitä työllisyyskehityksen kääntämisessä. Siksi hallitus haki pitkään työmarkkinajärjestöjen kanssa lääkkeitä suomalaisen työn kilpailukyvyn parantamiseksi. On tärkeää, että edelleen jatkuvista työmarkkinajärjestöjen neuvotteluista saadaan lisää välineitä yhteisen tavoit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

teen saavuttamiseksi. Suomalaisille täytyy saada työtä, ja yritysten työllistämismahdollisuuksien parantamisen tulisi olla kaikkien poliittisten päättäjien tärkein tehtävä.

Arvoisa puhemies! Pidemmän päälle Suomen tulevaisuuden kohtalonkysymys ei kuitenkaan ole yksin suomalaisen työn hinta, vaan se, kuinka hyvin suomalainen osaaminen myy entistä kovemmassa globaalissa kilpailussa. Vastuu osaamisen kehittämisestä on suomalaisilla yrittäjillä, mutta poliittisilla päätöksillä voidaan tietä tasoittaa osaamisen parantamiseksi. Tähän tähtäävät myös hallituksen kärkihankkeet. Vaalikauden aikana kärkihankkeisiin varataan 1,6 miljardia euroa. Eniten julkisuutta näistä panostuksista ovat saaneet biotalouteen, osaamiseen ja digitalisaatioon annettavat lisäresurssit. Oikein kohdennettuina nämä lisäpanostukset helpottavat uusien kasvuyritysten syntymistä näille aloille.

Liikuntaihmisenä toki iloitsen myös siitä, että Liikkuvasta koulusta tulee tämän budjetin myötä totta koko Suomessa. Panostus oppilaiden liikkumiseen ja hyvinvointiin kannattaa aina.

On myös hyvä, että hallitus on sitoutunut normien järjeistämisen jatkamiseen sekä keilukulttuurin kehittämiseen. Jo tehty esitys kauppojen aukioloajan vapauttamisesta on hyvä esimerkki toimesta, jossa kustannukset yhteiskunnalle ovat pienet mutta vaikutus työllisyyteen ja talouteen positiivista.

Myös perusväylänpitoon esitetyt 600 lisämiljoonaa maksavat kyllä itsensä takaisin parempana työllisyytenä ja kilpailukyknä.

Arvoisa rouva puhemies! Oppositio on tuttuun tapaan rusikoinut budjettia kovin sanoin. Siihen oppositiolla on toki oikeus, mutta tässä tilanteessa pelkkä haukkuminen ei riitä. Tämä ei kuitenkaan ole vähättelyä budjettiin sisältyviä vaikeita säästöpäätöksiä kohtaan. Vaikean ajan budjetti näkyy meistä jokaisen arjessa, ja muun muassa asumistukea saavien eläkeläisten tilanne on vaikea. Silti tekemättäkään ei voi jättää, Suomen tilanne on niin vakava.

19.36 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan edellisestä, kun en sopinut siihen viiteen minuuttiin. — Lisäksi hallitus on luvannut ohjelmassaan parantaa maatalouden kannattavuutta ja vahvistaa maatilojen maksuvalmiutta. Tämä perustuu pitkälti siihen, ettei elinkeinoon luoda uusia kustannuksia aiheuttavia velvoitteita vaan olemassa olevia normeja tarkastellaan kriittisesti. Turhaa sääntelyä ja byrokratiaa puretaan ja etsitään luovia ratkaisuja. Hyvinä esimerkkeinä näistä voidaan mainita ympäristölupamenetelyt, kaavoitusprosessit sekä rakentamissääntely. Ministeriössä byrokratian purku on otettu hyvin vakavasti. Olen erittäin iloinen siitä, että nyt meillä on hallitus, joka alkaa purkaa vuosikymmenten kuluessa yhä kasvanutta sääntelyä. Monimutkaiset ja ristiriitaiset, joskus hyvin tulkinnanvaraisetkin byrokratiapykälät rasittavat niin yksityishenkilöitä kuin yrityksiä. Esimerkiksi aloittavalle yrittäjälle ja miksei kokeneemmallekin pykäläviidakossa luoviminen usein on turhauttavaa, kallista ja aikaa vievää, ja toivon, että kaikki turhat rönsyt karsitaan pois. Maa- ja elintarviketaloudessa hallinnolliseen taakkaan vaikuttavat pitkälti myös EU:sta tulevat määräykset. Näiden sisältöön Suomen tulee vaikuttaa aktiivisesti.

Maatalouteen liittyy vielä semmoinen kuin metsäteollisuuden puuhuoltovarmuus. Siitä on puhuttu paljon täällä ja keksitty vaikka minkälaisia keinoja, ja ei tahdo tepsiiä. Mutta minulla olisi esitys: Nimittäin kun metsänomistaja myy puuta, niin otetaan siihen käyttöön osittain Viron verotusmalli. Kun hän on myynyt puun, raha menee rahastoon, jossa se on vielä ilman verotusta, mutta sitten kun metsänomistaja nostaa sen rahan sieltä, hän maksaa vasta veron. Nimittäin se vanha metsä ei tuota kellekään mitään, se lahoaa siellä, ja tällä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2015 vp

hetkellä, kun metsänomistajista 30 prosenttia on kaupunkilaisia, ymmärryskin siitä metsästä on pikkuisen hämartynt. Mutta kun tuommoinen pikkuinen porkkana laitetaan siihen, silloin se sitä huoltovarmuutta lisää. Siellä rahastossa nimittäin se tuo ainakin korkoa — lahotessa se ei auta mitään, se puu mätänee ja menettää arvonsa. Tässä on yksi esimerkki, jota voitaisiin ruveta nyt miettimään tuolla ministeriössä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa työjärjestyksen mukaisesti lausunnon 30 päivän kuluessa eli viimeistään 5.11.2015.